

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ

Ο ΡΩΣΟΪΑΠΩΝΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ 1904-1905:

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΧΑΡΙΤΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

A.M. 3765

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΝΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ ΘΩΜΑΣ

ΣΥΡΟΣ, 2021

Ο Ρωσοϊαπωνικός Πόλεμος του 1904-1905: στρατιωτικές και πολιτικές διαστάσεις

Περίληψη

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την σύγκρουση μεταξύ Ρωσίας και Ιαπωνίας, όπως αυτή εκτυλίχθηκε στο θέατρο της Άπω Ανατολής, κατά την περίοδο 1904-1905. Αποτελεί μία βιβλιογραφική επισκόπηση, με αναζήτηση και διαχείριση ξενόγλωσσων, συγκεκριμένα αγγλικών, πηγών. Πέραν από το κομμάτι των πολεμικών γεγονότων, εξετάζει την διπλωματική διάσταση του πολέμου, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο αυτός αφομοιώθηκε στις κοινωνίες των αντιμαχόμενων. Χωρίς όμως να περιορίζεται στους δεκαεννέα μήνες και την νίκη της Ιαπωνίας, αναφέρεται σε προπολεμικά γεγονότα και μεταπολεμικό σχεδιασμό πολιτικής. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με το ότι θίγει κάποιες συμπληρωματικές πτυχές, όπως είναι οι πολεμικές καινοτομίες και η οικονομία, της επιτρέπουν να αναδείξει το ευρύτερο πλαίσιο του Ρωσοϊαπωνικού Πολέμου. Κύριο συμπέρασμα της εργασίας είναι ότι ο πόλεμος τοποθετείται μεταξύ των εννοιών του ιμπεριαλισμού και του εκμοντερνισμού.

Λέξεις Κλειδιά

Ρωσοϊαπωνικός Πόλεμος, Άπω Ανατολή, Μαντζουρία, Πόρτ Άρθουρ, Κορέα, Συνθήκη Ειρήνης Πόρτσμουθ, Τσάρος Νικόλαος II, Αυτοκράτορας Μεϊτζί

The Russo-Japanese War of 1904-1905: military and political dimensions

Abstract

The current thesis discusses the conflict between Russia and Japan, as it has evolved at the Far Eastern theatre, between the years 1904-1905. It is an overview, research and management, of mainly English bibliographic sources. Apart from the combat events, it examines the diplomatic dimension, as well as the way the war was integrated in the societies of the belligerents. Without being restricted to the nineteen-month-long conflict and the final victory of Japan, it mentions pre-war events and post-war policy making. This, combined with the fact that it touches some complementary aspects, such as war innovation and economy, allow it to highlight the broader context of the Russo-Japanese War. Main conclusion of the thesis is that this war is placed between the concepts of imperialism and modernism.

Keywords

Russo-Japanese War, Far East, Manchuria, Port Arthur, Korea, Portsmouth Peace Treaty, Tsar Nicholas II, Emperor Meiji

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	1
Η Επίδραση του Σινοϊαπωνικού Πολέμου	2
Στρατιωτικά Θέματα	12
Γεγονότα και Συγκρούσεις.....	12
Δομή και Σύνθεση του Ρωσικού Στρατεύματος	22
Το Ιαπωνικό Στράτευμα και η Εικόνα του Ιάπωνα Πολεμιστή.....	25
Καινοτομίες του Πολέμου	30
Ζητήματα Διπλωματίας.....	32
Προπολεμική Εξωτερική Πολιτική	32
Διακρατικές Διπλωματικές Σχέσεις.....	36
Η Συνθήκη του Πόρτσμουθ	39
Μεταπολεμικές Διεθνείς Ισορροπίες.....	44
Εσωτερική Πολιτική και Κοινωνία	48
Η Προπολεμική Ρωσία.....	48
Η Ιαπωνία στον Δρόμο για τη Σύγκρουση	52
Η Ρωσία Μεταπολεμικά.....	55
Η Ιαπωνία ως Νικήτρια του Πολέμου	57
Πόλεμος και Οικονομία.....	59
Συμπεράσματα	62
Βιβλιογραφία.....	65

Εισαγωγή

Η εργασία «Ο Ρωσοϊαπωνικός Πόλεμος του 1904-1905: Στρατιωτικές και Πολιτικές Διαστάσεις» μελετά την σύγκρουση μεταξύ Ρωσίας και Ιαπωνίας, όπως αυτή εκτυλίχθηκε στο θέατρο της Άπω Ανατολής και συγκεκριμένα στις κύριες περιοχές ενδιαφέροντος της Μαντζουρίας και της Κορέας. Χωρίς να εξαντλείται στο κομμάτι των πολεμικών γεγονότων, εξετάζει επιπλέον τον διεθνή χαρακτήρα της σύρραξης, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο αυτή αφομοιώθηκε στην κατάσταση των πραγμάτων των τότε αντιμαχόμενων κοινωνιών.

Έχοντας ως στόχο την αποτύπωση των παραπάνω μεταβλητών, η εργασία δομείται σε πέντε κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο ο Σινοϊαπωνικός Πόλεμος προετοίμασε, μια δεκαετία νωρίτερα, το 1894, την σύγκρουση των δύο ασιατικών υπερδυνάμεων. Το δεύτερο κεφάλαιο μιλά για τα στρατιωτικά θέματα του πολέμου, με την περιγραφή των γεγονότων στο πεδίο της μάχης, την σύνθεση και την διοίκηση των αντιμαχόμενων στρατών και τις πολεμικές καινοτομίες. Το τρίτο κεφάλαιο καλύπτει ζητήματα διεθνών σχέσεων και διπλωματίας, πριν και μετά τον πόλεμο, κάνοντας παράλληλα μια επισκόπηση των ειρηνευτικών συνομιλιών που οδήγησαν στο τέλος του και την υπογραφή της Συνθήκης του Πόρτσμουθ. Το τέταρτο κεφάλαιο αφορά τον τρόπο με τον οποίο Ρωσία και Ιαπωνία σχεδίασαν την εσωτερική τους πολιτική λίγο πριν την επικείμενη σύγκρουση, ενώ εξετάζει τον απόηχο αυτής σε κοινωνικό επίπεδο ηττημένου και νικητή, αντίστοιχα. Θίγει επίσης εν συντομία ζητήματα οικονομίας του πολέμου. Το πέμπτο κεφάλαιο αποτελεί το κεφάλαιο των συμπερασμάτων, κύρια θέση του οποίου είναι ότι ο Ρωσοϊαπωνικός τοποθετείται ανάμεσα στις έννοιες του ιμπεριαλισμού και του εκμοντερνισμού.

Απώτερος σκοπός της εργασίας είναι, τόσο χάρη στην κεφαλαιακή της δομή, όσο και μέσα από την εξέταση των πιο άδηλων πτυχών, να αναδείξει το ευρύτερο πλαίσιο του Ρωσοϊαπωνικού Πολέμου, με τρόπο εύληπτο στον αναγνώστη.

Η Επίδραση του Σινοϊαπωνικού Πολέμου

Ο Ρωσοϊαπωνικός Πόλεμος του 1904-05 επηρεάστηκε από τα γεγονότα της προηγούμενης δεκαετίας και συγκεκριμένα από τον Α΄ Σινοϊαπωνικό Πόλεμο (1894-95). Για τον λόγο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να γίνει αναφορά σε αυτή τη χρονική περίοδο.

Ο Σινοϊαπωνικός Πόλεμος ήταν ένα ορόσημο στην ασιατική και παγκόσμια ιστορία. Ένα έθνος σε διαδικασία εκμοντερνισμού, προσπάθησε να ανακόψει ένα περιφερειακό σύστημα αιώνων. Αν και η Κίνα ήταν αποδυναμωμένη από εσωτερικές και εξωτερικές διαμάχες, λίγοι διεθνείς παρατηρητές πίστευαν ότι ένα νεοφυές έθνος θα μπορούσε να θριαμβεύσει έναντι του ηπειρωτικού γίγαντα. Μέσα σε δύο μήνες, παρόλα αυτά, οι ιαπωνικές δυνάμεις εκτόπισαν τα κινεζικά στρατεύματα από την Κορέα. Αρχές Νοεμβρίου του 1894, η Ιαπωνία είχε καταλάβει στρατηγικά σημαντικό κινεζικό έδαφος, συμπεριλαμβανομένου και του Πορτ Άρθουρ. (Auslin, 2005).

Με την αλλαγή χρονιάς, το 1895, το Πεκίνο ανακοίνωσε την αποστολή ειρηνευτικής αντιπροσωπείας και από τα μέσα Απριλίου οι Κινέζοι αποδέχθηκαν τους όρους της συνθήκης του Σιμονοσέκι. Η συνθήκη έληξε άσχημα για το Μέσο Βασίλειο. Οι όροι της Ιαπωνίας για την λήξη του πολέμου ήταν σκληροί, δίνοντας σημαντικό στρατηγικό πλεονέκτημα στο Τόκυο. Η Κίνα θα έπρεπε να πληρώσει πολεμικές αποζημιώσεις και να αποκηρύξει όλες τις διεκδικήσεις της στην Κορέα. Η τότε Δημοκρατία της Φορμόζας (σημερινή Ταϊβάν) και τα γύρω νησιά παραχωρήθηκαν στην Ιαπωνία. Το μεγαλύτερο μέρος της χερσονήσου Λιαοντόνγκ μαζί με το Πορτ Άρθουρ, το οποίο ήταν στρατηγικής σημασίας για την πρόσβαση στο Πεκίνο, τέθηκαν επίσης υπό ιαπωνικό έλεγχο. Έκτοτε, η παρουσία της Ιαπωνίας στην Μαντζουρία ενισχύθηκε, εμποδίζοντας κάθε άλλη δύναμη από το να αποκτήσει πρόσβαση στην Κορέα. Τέλος, η συνθήκη τόνισε την αυτονομία της, πράγμα που στην πραγματικότητα σήμαινε την ενίσχυση της πολιτικής και οικονομικής επιρροής του Τόκυο στην κορεάτικη χερσόνησο. (Auslin, 2005), (Van der Oye, 2005).

Τον Αύγουστο του 1894, δηλαδή δύο εβδομάδες μετά την έναρξη των εχθροπραξιών, ένα άρθρο στην Εφημερίδα της Αγίας Πετρούπολης υποστήριξε ότι ο Σινοϊαπωνικός Πόλεμος ήταν μια ευκαιρία για την Ιαπωνία να επιδείξει στον κόσμο τις πρόσφατες εσωτερικές μεταρρυθμίσεις και τον εκμοντερνισμό των στρατευμάτων της.

Ήταν μία από τις πρώτες ενδείξεις ότι ο αρχικός ρωσικός θαυμασμός για την στρατιωτική υπεροχή των Ιαπώνων, σύντομα θα μετατρεπόταν σε φόβο για την ασφάλεια των συνόρων. Με την εκτίμηση αυτή λοιπόν, οι Ρώσοι συνειδητοποίησαν ότι η Ιαπωνία θα μπορούσε να διεκδικήσει ρόλο ηγεμόνα στην Άπω Ανατολή και να αποτελέσει απειλή για τα σύνορα της αραιοκατοικημένης Σιβηρίας. Ο θαυμασμός έδωσε τη θέση του στο δόγμα του «κίτρινου κινδύνου». Μέχρι τις αρχές του 1895 ο ρωσικός τύπος έβριθε αναφορών σχετικών με ζητήματα ασφάλειας των συνόρων και αποτροπής της Ιαπωνίας από το να καταλάβει εδάφη στην ασιατική ενδοχώρα. (Paine, 2003).

Λιγότερο από μία εβδομάδα μετά την κύρωση της συνθήκης του Σιμονοσέκι, η Ιαπωνία δέχτηκε ένα σοβαρό πλήγμα. Στις 23 Απριλίου 1895, οι κυβερνήσεις της Ρωσίας, Γαλλίας και Γερμανίας, ανάγκασαν την Ιαπωνία να αποκηρύξει την κατοχή της χερσονήσου Λιαοντόνγκ, ο έλεγχος της οποίας θα ήταν μια συνεχής απειλή για την Κίνα, σύμφωνα τα λεγόμενα των δυνάμεων. Η προσπάθεια της κυβέρνησης του Αυτοκράτορα Μεϊτζί να διατηρήσει την κυριαρχία μόνο στο Πορτ Άρθουρ απέτυχε και στις αρχές Μαΐου η Ιαπωνία συμμορφώθηκε με τις ευρωπαϊκές υποδείξεις. (Auslin, 2005).

Οι Ιάπωνες διπλωμάτες κατέληξαν σε αυτή την απόφαση, καθώς συνειδητοποίησαν ότι το ιαπωνικό ναυτικό δεν θα μπορούσε να επικρατήσει σε περίπτωση συνδυασμένης επίθεσης των στόλων των ευρωπαϊκών δυνάμεων. Σε μια τέτοια περίπτωση, η Ιαπωνία δεν θα έχανε μόνο την χερσόνησο Λιαοντόνγκ, αλλά και οποιαδήποτε προνόμια είχε κερδίσει με την συνθήκη. Από την πλευρά των Ιαπώνων, η Τριπλή Παρέμβαση ήταν απαράδεκτη, καθώς πίστευαν ότι οι εχθροπραξίες ήταν ένας δίκαιος πόλεμος, ώστε να προστατευθούν τα συμφέροντα της χώρας στην ασιατική ενδοχώρα. Εκτός αυτού, οι μεταρρυθμίσεις στο εσωτερικό της Ιαπωνίας την έκαναν να πιστεύει πως μέσω του πολέμου θα μπορέσει να μεταφέρει πολιτισμό και πρόοδο στους γείτονές της. Η παρέμβαση των δυνάμεων απέδειξε ότι τα όνειρα της Ιαπωνίας ήταν πρόωρα, μιας και στερούταν την απαιτούμενη στρατιωτική δύναμη ώστε να μπορεί να τις παραβλέψει. (Paine, 2003).

Σε συνδυασμό με την έντονη εξάντληση λόγω του πολέμου, η δυσαρέσκεια του ιαπωνικού λαού ενάντια στην κυβέρνηση, αλλά και την Ρωσία, ήταν ηχηρή. Για πολλούς Ιάπωνες, η Ρωσία, ως ο αρχηγός της λεγόμενης Τριπλής Παρέμβασης, είχε αποδείξει ότι ανεξάρτητα από το πόσο προηγμένη ήταν η Ιαπωνία, δεν θα γινόταν ποτέ αποδεκτή σαν μεγάλη δύναμη. Για την κυβέρνηση όμως, το συμπέρασμα ήταν ότι το έθνος μπορούσε πλέον να εμπλακεί στη διεθνή πολιτική σκακιέρα. (Auslin, 2005).

Το ιαπωνικό θαύμα αποτέλεσε την τραγωδία της Κίνας. Ο θρίαμβος της μιας ήταν ο εξευτελισμός της άλλης. Αντιστρέφοντας μια χιλιετή ισορροπία δυνάμεων, η Ιαπωνία πήρε τη θέση της κυρίαρχης δύναμης στην Ασία. Μετά τον πόλεμο η Κίνα έπαψε να είναι ένα έθνος που έχαιρε του σεβασμού όλων και σαν συνέπεια, ακολούθησαν δεκαετίες αδιάκοπης τραγωδίας. Από την άλλη πλευρά, για τους Ιάπωνες, η ταχύτητα και η πληρότητα των νικών τους αποτέλεσε έκπληξη. Καθώς αυξήθηκε το κύρος της στα μάτια των ευρωπαϊκών δυνάμεων και η Ιαπωνία είχε κατακτήσει τη θέση της μεγαλύτερης δύναμης στην Ανατολή, συνεπώς μπορούσε να αυξήσει το εύρος των προσδοκιών και των στρατιωτικών βλέψεών της. (Paine, 2003).

Με την Ιαπωνία να διατηρεί τον έλεγχο της χερσονήσου Λιαοντόνγκ και της ευρύτερης περιοχής, η Ρωσία θα ήταν η δύναμη που θα είχε να χάσει τα περισσότερα. Από αυτό το σημείο, η Ρωσία έγινε η πιο ξεκάθαρη στρατηγική απειλή για τα ηπειρωτικά συμφέροντα της Ιαπωνίας. Θα μπορούσε κάποιος να πει ότι ο Ρωσοϊαπωνικός Πόλεμος ξεκίνησε στις 17 Απριλίου του 1895, με την υπογραφή της συνθήκης στο Σιμονοσέκι. (Van der Oye, 2005).

Χρειάστηκε άλλη μια δεκαετία και από τις δύο πλευρές για να λήξει ο άκαρπος διπλωματικός διάλογος και μια νέα γενιά ιαπώνων ηγετών να αποφασίσει ότι ο πόλεμος ήταν αναγκαίος για την εθνική επιβίωση. Οι αποφάσεις που πήρε η Ιαπωνία το 1904 ήταν άμεσα επηρεασμένες από τον ρόλο που έπαιξε η Ρωσία κατά τον απόηχο του Σινοϊαπωνικού Πολέμου. Τα σύνορα της ανατολικής Ασίας ανασχηματίζονταν και η ιμπεριαλιστική διπλωματία νομιμοποιούσε την κατοχή εδαφών. Καθώς η Ιαπωνία και η Ρωσία προσπαθούσαν να εκμοντερνιστούν και να βρουν τη θέση τους στην διεθνή σκηνή, οι μεταξύ τους ανταγωνιστικές σχέσεις οδήγησαν αναπόφευκτα στο Πορτ Άρθουρ. (Auslin, 2005).

Λίγο μετά τους σκληρούς όρους του Σιμονοσέκι, σε ένα υπόμνημα του στον Τσάρο Νικόλαο II, ο τότε υπουργός εξωτερικών Ροστόφσκι, πρότεινε ως λύση να γίνει διακανονισμός με το Τόκιο “για ένα χωρίς πάγο λιμάνι στον Ειρηνικό κι ένα ακόμη στην Μαντζουρία για να εξυπηρετεί τον Υπερσιβηρικό”. Άλλοι στην Αγία Πετρούπολη, επιζητούσαν μία πιο προσεκτική προσέγγιση στις εξελίξεις στην ανατολική Ασία και ήθελαν να ταχθούν με το μέρος της Κίνας. Ο υπουργός οικονομικών Βίττε ήταν ο πιο ισχυρός σύμμαχος αυτής της άποψης μέσα στην κυβέρνηση. Έβλεπε ότι οι αρμονικές σχέσεις με την Κίνα ήταν απαραίτητες για να αναπτυχθούν τα φιλόδοξα ρωσικά σχέδια στην Ανατολή. Επομένως, πρότεινε ότι η Ρωσία θα έπρεπε να

υποστηρίζει το Μέσο Βασίλειο βοηθώντας το να αντισταθεί στις εδαφικές απαιτήσεις της Ιαπωνίας. Η επιλογή ανάμεσα σε Κίνα και Ιαπωνία έγινε την 11η Απριλίου 1895, σε μία ειδική σύσκεψη υπουργών υπό την προεδρία του Τσάρου. Όπως είδαμε, ο Βίττε πέτυχε τον στόχο του, με την Γερμανία και την Γαλλία να ακολουθούν και την Ιαπωνία, μη μπορώντας να ορθώσει ανάστημα στις ευρωπαϊκές δυνάμεις, να συμβιβάζεται. Η Ρωσία γρήγορα εκμεταλλεύτηκε την καλή διάθεση του Πεκίνου επεκτείνοντας την επιρροή της με έμμεσο τρόπο. Χρησιμοποιώντας γαλλικό κεφάλαιο, ο Βίττε εξέδωσε ένα μεγάλο δάνειο για να βοηθήσει την Κίνα να πληρώσει την αποζημίωση στην Ιαπωνία και ύστερα δημιούργησε μια κοινή σινορωσική τράπεζα. Υπεγράφη μάλιστα και μυστικό σύμφωνο για κοινή αντιμετώπιση μελλοντικής επίθεσης από την Ιαπωνία. (Van der Oye, 2005).

Κανείς δεν ήταν περισσότερο δεκτικός στην εμπλοκή των πραγμάτων της Κίνας από τον Τσάρο Νικόλαο II, ο οποίος είχε κιόλας γοητευτεί από ένα ταξίδι του στην Ανατολή μερικά χρόνια πριν κληρονομήσει τον θρόνο. Στα πρώτα χρόνια της βασιλείας, ο Βίττε μπορούσε να χαλιναγωγήσει ακόμη τις επεκτατικές βλέψεις του Νικολάου. Ωστόσο, ο έλεγχος αυτός άρχισε να φθίνει όταν ο μονάρχης άρχισε να εξοικειώνεται με την εξουσία του. (Van der Oye, 2005).

Ας μην ξεχνάμε πως ο πατέρας του Νικολάου, Αλέξανδρος III, πέθανε την 1η Νοεμβρίου του 1894 σε ηλικία 49 ετών και κατά συνέπεια ο Νικόλαος ανέλαβε την εξουσία σχεδόν δύο δεκαετίες νωρίτερα από το αναμενόμενο, τελείως απροετοίμαστος μορφωτικά και ψυχολογικά για να κυβερνήσει. Η αλλαγή αυτή συνέπεσε με την αντικατάσταση του επί δεκατρία χρόνια υπουργού εξωτερικών του Αλεξάνδρου, ο οποίος επίσης απεβίωσε μετά από μακρόχρονη ασθένεια, το 1895. Η συγκυρία και ο διοικητικός ανασχηματισμός προκάλεσε κενά, τα οποία οι Ιάπωνες διπλωμάτες πίστευαν ότι θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν. (Paine 2003).

Ένα χρόνο όμως μετά την υπογραφή της μυστικής συμμαχίας μεταξύ Κίνας και Ρωσίας, εμφανίστηκε ακόμη μια ευκαιρία για ισχυρά κέρδη στην Κίνα. Τώρα ο πρωταγωνιστής ήταν η Γερμανία. Το φθινόπωρο του 1897, με πρόφαση την δολοφονία δύο Γερμανών ιεραποστόλων στο νοτιοανατολικό Πεκίνο, ο Κάιζερ Γουλιέλμος II διέταξε το ναυτικό να καταλάβει το λιμάνι του Τσινγκντάο της επαρχίας Σαντόνγκ. Αρχικά, ο τότε υπουργός εξωτερικών της Ρωσίας Μιχαήλ Μουράβεφ διαμαρτυρήθηκε έντονα στο Βερολίνο για την κίνηση, θεωρώντας κατάλληλη απάντηση την κατάληψη του Πορτ Άρθουρ. Σε μία σύσκεψη, στις 14 Νοεμβρίου, για τη συζήτηση του θέματος,

η άποψη του υπουργού εξωτερικών ήταν η μειωηφούσα έναντι της άποψης των υπουργών άμυνας, ναυτιλίας και οικονομίας. Ο ναύαρχος Πάβελ Τυρτώφ αμφισβήτησε την χρησιμότητα του Πορτ Άρθουρ για το ναυτικό και πρότεινε ως πιο κατάλληλο ένα κορεάτικο λιμάνι, ενώ ο Βίττε υποστήριξε ότι η κατάληψη κινεζικού εδάφους θα παραβίαζε την συμμαχία μεταξύ Ρωσίας και Κίνας. Ο τσάρος Νικόλαος απρόθυμα δέχτηκε την συμβουλή των τριών, αν και ο ίδιος επιθυμούσε την κατοχή ενός λιμένα με ζεστά νερά. Απότομα όμως άλλαξε γραμμή και αποφάσισε να κρατήσει για τον εαυτό του την χερσόνησο Λιαοντόνγκ, με τον ρωσικό στόλο να εισέρχεται, στις 16 Δεκεμβρίου 1897, στο στρατηγικής σημασίας Πορτ Άρθουρ. Κατ'αυτόν τον τρόπο ξεκίνησε η ρωσική κατοχή του ναύσταθμου, γεγονός που προκάλεσε σημαντικές συνέπειες. Αρχικά, διαλύθηκε η συμμαχία με την Κίνα, εξαφανίζοντας το ρωσικό κύρος στην αυλή των Τσινγκ. Ταυτόχρονα, οι ενέργειες αυτές και η κατάληψη του Πορτ Άρθουρ, σε συνδυασμό με αντίστοιχες καταλήψεις εδαφών από Γερμανία, Αγγλία και Γαλλία, ήταν καταλυτικές για το ξέσπασμα ενός κύματος ξενοφοβίας στην επαρχία Σαντόνγκ, που οδήγησε στην εξέγερση των Μπόξερ κατά το καλοκαίρι του 1900. (Van der Oye, 2005).

Η πρώτη επίσημη αντίδραση της Ρωσίας ήταν να προσποιηθεί ότι η βία δεν στρεφόταν ενάντιά τους. Εν τέλει, οι Μπόξερ εξαπέλυσαν την οργή τους εναντίον ιεραποστόλων και εμπόρων από τη δύση. Υπήρχαν ελάχιστοι ορθόδοξοι ιερείς στη κινεζική ύπαιθρο και μηδαμινή εμπορική δραστηριότητα μεταξύ Ρώσων και Κινέζων. Συνεπώς, ήταν εύκολη η προσποίηση ότι οι χωρικοί εχθρεύονταν μόνο τους δυτικοευρωπαίους. Η Ρωσία διατήρησε αυτή την ειρηνευτική στάση, όμως, όταν υπήρξαν επιθέσεις τον Ιούλιο του 1900 στον ρωσικό Κινεζικό Ανατολικό Σιδηρόδρομο και σε άλλα συμφέροντα στην περιοχή, συντονίστηκε στρατιωτική παρέμβαση και κατάληψη των εδαφών της Μαντζουρίας. Η εισβολή ήταν σχετικά εύκολη και δεν προκάλεσε σημαντικές αντιδράσεις από τις υπόλοιπες δυνάμεις. Το ερώτημα που δημιουργήθηκε κατόπιν, ήταν το πότε θα απομακρυνθούν τα ρωσικά στρατεύματα από την προγονική επαρχία των Τσινγκ. Από την αρχή, η κυβέρνηση του Νικολάου διαβεβαίωνε τον κόσμο ότι τα στρατεύματα επρόκειτο να εγκαταλείψουν τη χώρα στο άμεσο μέλλον. Ήδη από την 12η Αυγούστου του 1900, διανεμήθηκε μία εγκύκλιος στις ξένες κυβερνήσεις, η οποία εξηγούσε ότι η κατοχή ήταν προσωρινή. Αν και ο ρωσικός στρατός δεν είχε σημαντικές απώλειες, η επιχείρηση είχε κοστίσει αρκετά και ο σιδηρόδρομος είχε υποστεί εκτεταμένες ζημιές από τους Μπόξερ. Το σημαντικότερο

όμως, οι αξιωματούχοι του Τσάρου ήθελαν να διασφαλίσουν ότι δεν θα υπάρξει κίνδυνος για ρωσικές απώλειες σε περίπτωση νέας εξέγερσης. Για αυτό το λόγο, η Ρωσία περίμενε να κερδίσει κάτι ως αντάλλαγμα. (Van der Oye, 2005).

Η Ρωσία και η Ιαπωνία ήταν οι δύο δυνάμεις που συνέβαλαν με τα περισσότερα στρατεύματα στην αποστολή βοήθειας για το Πεκίνο (η Ρωσία με 42.570 και η Ιαπωνία με 23.000 άνδρες). Και οι δύο έβλεπαν τις κινήσεις της απέναντι δύναμης με καχυποψία. Η βασική ανησυχία του υπουργού εξωτερικών της Ιαπωνίας Αόκι Σούζο, ήταν ότι μετά την καταστολή της εξέγερσης τα εναπομείναντα στρατεύματα των δυνάμεων, ειδικότερα της Ρωσίας, θα χρησιμοποιούνταν για την προώθηση των επεκτατικών φιλοδοξιών τους στην Κίνα. Οι Ρωσία, Βρετανία, Γερμανία και Γαλλία, δήλωσαν, με αυτή τη σειρά, ότι μόλις αποκατασταθεί η τάξη θα απομακρύνουν τα στρατεύματά τους. (Nish, 2005).

Οι απόψεις όμως στην Αγία Πετρούπολη σχετικά με το ζήτημα της Μαντζουρίας δίσταντο. Κάποιοι προέβλεπαν ότι η καθυστέρηση απομάκρυνσης των στρατευμάτων από την περιοχή θα προκαλούσε μόνο εντάσεις. Μέσα σε αυτούς συγκαταλεγόταν και ο Βίττε ο οποίος είχε δικούς του λόγους για να εύχεται τη γρήγορη εκκένωση. Κατά την τετραετία που ακολούθησε την απόφαση κατασκευής σιδηροδρομικού δικτύου στον κινεζικό βορρά, ο υπουργός οικονομικών κατάφερε να εγκαθιδρύσει το δικό του «βασίλειο». Η παρουσία του στρατού στην Μαντζουρία κατά την διάρκεια της επανάστασης των Μπόξερ, αποτελούσε απειλή για την εξουσία του Βίττε. Όσο πιο γρήγορα απομακρύνονταν τα στρατεύματα, τόσο πιο γρήγορα το Υπουργείο Οικονομικών θα ανακτούσε το αποικιακό του μονοπώλιο. Ταυτόχρονα, υπήρχαν υποστηρικτές με επιρροή για τη διατήρηση της Μαντζουρίας. Στρατιωτικοί, πολλοί από τους οποίους μόλις ξεκινούσαν την καριέρα τους, ή κάποιοι επιφανείς αξιωματούχοι όπως ο ναύαρχος Αλεξέεφ, πίστευαν ότι η Μαντζουρία θα έπρεπε να προσαρτιστεί στην Ρωσική Αυτοκρατορία. Βασικό τους επιχειρήμα ήταν ότι, η απομάκρυνση από την περιοχή θα έκανε την Ρωσία πιο ευάλωτη σε πιθανές μελλοντικές εξεγέρσεις και στην αυξανόμενη επιθετικότητα της Ιαπωνίας. Ο στρατηγός Κουροπάτκιν κράτησε μια πιο μετριοπαθή στάση. Οι διαφωνίες στην Αγία Πετρούπολη, συνεχίστηκαν μέχρι το Φεβρουάριο του 1904. Ο αναποφάσιστος Τσάρος Νικόλαος II αμφιταλαντευόταν μεταξύ των εναλλακτικών, αν και λόγω ιδιοσυγκρασίας προτιμούσε την πιο περιπετειώδη οδό. (Van der Oye, 2005).

Η κατάσταση δεν βελτιώθηκε καθόλου με την συναναστροφή του Μπεζομπράζοφ, ο οποίος επινόησε ένα περίτεχνο σχέδιο για την κατοχή της κοιλάδας

του ποταμού Γιαλού στην Βόρεια Κορέα με το πρόσχημα μιας επιχείρησης υλοτομίας. Το αποτέλεσμα ήταν μια ασαφής και ασταθής πολιτική η οποία σταδιακά υποδαύλιζε την αύξηση της εχθρότητας των άλλων δυνάμεων. Ύστερα από ένα χρόνο δύσκολων διαπραγματεύσεων, με την Κίνα να έχει ενισχυθεί από την υποστήριξη των αντιπάλων της Ρωσίας, υπογράφηκε, στις 8 Απριλίου 1902 στο Πεκίνο, σύμφωνα για την απόσυρση σε τρία στάδια από την Μαντζουρία, σε ένα χρονικό ορίζοντα δεκαοκτώ μηνών. Ωστόσο, η Αγία Πετρούπολη αποδείχθηκε ανίκανη να κρατήσει το λόγο της. Τα τσαρικά στρατεύματα ολοκλήρωσαν το πρώτο στάδιο εκκένωσης μέχρι τον Οκτώβριο του 1902, καθώς απομακρύνθηκαν από το Μούκντεν (σημερινή Σενγιάνγκ), την αρχαία πρωτεύουσα των Τσινγκ. Όμως το δεύτερο και το τελικό στάδιο δεν εκτελέστηκαν, καθώς οι Ρώσοι αξιωματούχοι διχογνωμούσαν όλο και περισσότερο πάνω στα οφέλη της αποχώρησης από την περιοχή, με τον στρατό να επανακαταλαμβάνει το Μούκντεν τον επόμενο Σεπτέμβριο. Το έτος 1903, έλαβαν χώρα μια ατέλειωτη σειρά συσκέψεων για το ζήτημα, καθεμία από τις οποίες ήταν πιο άκαρπη από την προηγούμενη. (Van der Oye, 2005).

Η κατάσταση έγινε χειρότερη με τον διορισμό του ναύαρχου Αλεξέεφ, ο οποίος ήταν ο κύριος υποστηρικτής της σκληροπυρηνικής άποψης, στη θέση του αντιβασιλέα της Άπω Ανατολής. Ο Νικόλαος κατ' αυτόν τον τρόπο του μεταβίβασε όλες τις στρατιωτικές και διπλωματικές αρμοδιότητες της αυτοκρατορίας στον Ειρηνικό. Η κίνηση αυτή σκλήρυνε τη στάση της Ρωσίας και προκάλεσε σύγχυση, καθώς εγκαθίδρυσε δύο κέντρα εξουσίας. Οι διπλωματικοί ακόλουθοι στην περιοχή δεν ήξεραν ποιες διαταγές να ακολουθήσουν - αυτές που έρχονταν από το Πορτ Άρθουρ ή αυτές που εξέδιδε η Αγία Πετρούπολη. Σε έναν όμως τομέα δεν υπήρχε αμφιβολία για το ποιος διοικεί. Μέσα σε λίγες μέρες από τον διορισμό του Αλεξέεφ, ο Νικόλαος απομάκρυνε τον Βίττε από τη θέση του υπουργού οικονομικών, καταπνίγοντας έτσι την πιο σημαντική φωνή υπέρ της μετριοπαθούς δράσης στον Ειρηνικό. Περίπου όπως ο Γερμανός εξάδελφός του Κάιζερ Γουλιέλμος II, όταν απέπεμψε τον Καγκελάριο Όττο φον Μπίσμαρκ δεκατρία χρόνια νωρίτερα, ο Τσάρος είχε σαν βασικό κίνητρο την χειραφέτησή του από έναν αυταρχικό αξιωματούχο, γεγονός που είχε παρόμοιες ατυχείς συνέπειες. (Van der Oye, 2005).

Εκτός από την Κίνα που ήταν πολύ αδύναμη για να αντισταθεί αποτελεσματικά στους Ρώσους, η δύναμη η οποία είχε δυσαρεστηθεί περισσότερο από την απροθυμία της Ρωσίας να εγκαταλείψει την Μαντζουρία, ήταν η Ιαπωνία. Εντέλει, ήταν η Ιαπωνία

που είχε εξαναγκαστεί να εγκαταλείψει το Πορτ Άρθουρ προς όφελος της ειρήνης στην Άπω Ανατολή. Παρόλα αυτά, Αγία Πετρούπολη και Τόκιο θα μπορούσαν να καταλήξουν σε συμφωνία για το ζήτημα της Μαντζουρίας. Στο ξεκίνημα του Σινοϊαπωνικού Πολέμου, η Ιαπωνία επικεντρώθηκε περισσότερο στην Κορέα παρά στην Μαντζουρία. Το δόγμα της “Μαντζουρίας για την Κορέα” (Man-Kan kokan) αποτελούσε την εξέχουσα γραμμή της ιαπωνικής εξωτερικής πολιτικής από τα τέλη του 1890. (Van der Oye, 2005).

Η Ιαπωνία στον εμπορικό - οικονομικό τομέα επιχείρησε μια ειρηνική διείσδυση στην Κορέα, μισθώνοντας σιδηροδρομικές γραμμές, ιδρύοντας τράπεζες και διευθύνοντας τα λιμάνια. Αντίθετα η Ρωσία ενδιαφερόταν περισσότερο για την εξασφάλιση της παρουσίας της στην περιοχή. Βασική της επιδίωξη ήταν ένα ανεμπόδιτο από πάγο άνοιγμα στον Ειρηνικό. Από την ίδρυσή του το 1860, το Βλαδιβοστόκ αποτελούσε την κύρια ναυτική βάση στην Άπω Ανατολή, όμως οι γύρω θάλασσες ήταν παγωμένες για 4 μήνες μέσα στον χρόνο. Ήταν λοιπόν αναγκαία η δημιουργία ενός στόλου στον Ειρηνικό με κύριες βάσεις το Βλαδιβοστόκ και το Πορτ Άρθουρ, αλλά και η σύνδεσή τους με το ρωσικό σιδηροδρομικό δίκτυο. Κατά συνέπεια χρειαζόταν το στενό μεταξύ Ιαπωνίας και Κορέας να παραμένει ανοιχτό. Αυτό θα το πετύχαινε είτε εκμισθώνοντας ένα λιμάνι στην νότια Κορέα, είτε διασφαλίζοντας ότι η εχθρική Ιαπωνία δεν θα έκανε κάτι τέτοιο. Η Ρωσία και η Ιαπωνία είχαν την ελπίδα ότι κρίση στην περιοχή θα αποτελούσε ευκαιρία για την διπλωματική επίλυση του ζητήματος της Κορέας και θεωρούσαν ότι θα μπορούσαν να την επιτύχουν χωρίς την παρέμβαση άλλων δυνάμεων. (Nish, 2005), (Van der Oye, 2005).

Υπήρχαν εσωτερικές πιέσεις στην κυβέρνηση του Τόκιο για να χρησιμοποιήσει την κρίση των Μπόξερ ώστε να ενισχύσει την παρουσία της στην Κορέα, όπως αντίστοιχα έκανε η Ρωσία στην Μαντζουρία. Ένα από τα σχέδια του υπουργού εξωτερικών Αόκι ήταν να αποσύρει με ταχείς ρυθμούς τα στρατεύματα της Ιαπωνίας από την Κίνα και να τα τοποθετήσει στην Κορέα, εξισορροπώντας έτσι την κίνηση της Ρωσίας στην Μαντζουρία. Με την πάροδο του χρόνου η Ιαπωνία συνειδητοποίησε ότι το οικονομικό κόστος ήταν υπέρογκο, ο ανεφοδιασμός δύσκολος και ο έλεγχος των στρατευμάτων που επιδίδονταν σε λεηλασίες, σχεδόν αδύνατος. Για τους λόγους αυτούς, ο τότε υπουργός πολέμου και αργότερα πρωθυπουργός, Κατσούρα Τάρο διατήρησε το ένα τέταρτο των στρατευμάτων στην περιοχή και απέσυρε την 9η Ταξιαρχία προς την Χιροσίμα τον Οκτώβριο. (Nish, 2005).

Κατά την επόμενη τετραετία, καθώς η Ρωσία απομακρυνόταν από τα ζητήματα της Κορέας, έγιναν επαναλαμβανόμενες προσπάθειες να υπάρξει επίσημη αναγνώριση της πρωτοκαθεδρίας της Ιαπωνίας εκεί. Παρόλα αυτά, κάτι τέτοιο δεν επιτεύχθηκε. Όσο ο Ίτο Χιρομούμι βρισκόταν στην θέση του πρωθυπουργού, στο Τόκυο επικρατούσε μετριοπάθεια. Αν και δεν ήταν φιλο-ρώσος, ο πρωθυπουργός έτρεφε μεγάλο σεβασμό για το αντίπαλο έθνος. Από την εποχή των διαπραγματεύσεων στο Σιμονοσέκι το 1895, είχε την τάση να είναι προσεκτικός όσον αφορά την Ρωσία. Ο Ίτο, όντας από τους πιο επιφανείς κρατικούς αξιωματούχους, έχαιρε υψηλής εκτίμησης, τόσο από τους άλλους πολιτικούς όσο και από τον Αυτοκράτορα. Ωστόσο, τον Μάιο του 1901, η κυβέρνησή του έχασε την εμπιστοσύνη του δικαμερικού σώματος και ένας νέος πρωθυπουργός, ο Κατσούρα Τάρο, έλαβε την εξουσία. (Van der Oye, 2005).

Όντας κατά μέσο όρο μια δεκαετία νεότεροι από τους προκατόχους τους, τα μέλη της κυβέρνησης του Κατσούρα ήταν πολύ πιο επιθετικοί απέναντι στη Ρωσία. Ο Ίτο, πλέον εκτός κυβέρνησης, προσπάθησε να διασώσει την ειρήνη μεταξύ της χώρας του και της Ρωσίας, αναλαμβάνοντας εμπιστευτική αποστολή στην Αγία Πετρούπολη τον Νοέμβριο του 1901. Αν και είχε λάβει την έγκριση της νέας κυβέρνησης για το ταξίδι αυτό, ήταν καθαρά δική του πρωτοβουλία. Ο γηραιός πολιτικός έλαβε θερμή υποδοχή και του αποδόθηκε η υψηλότερη τιμητική διάκριση από τον Νικόλαο. Σε συνάντηση τόσο με τον Βίττε όσο και με τον Λάμσντορφ, ο Ίτο επιχειρηματολόγησε υπέρ της συμφωνίας ανταλλαγής της Κορέας με την Μαντζουρία. Ενώ ο υπουργός οικονομικών ήταν σύμφωνος με ένα τέτοιον διακανονισμό, ο υπουργός εξωτερικών τον απέρριψε. (Van der Oye, 2005).

Όταν ανακοινώθηκε η αγγλοϊαπωνική συμμαχία τον Ιανουάριο του 1902, οι Ρώσοι διπλωμάτες βρέθηκαν προ εκπλήξεως. Οι σημαντικότεροι αντίπαλοί της στην Απω Ανατολή είχαν ενώσει τις δυνάμεις τους, αλλάζοντας δραματικά το πεδίο στρατηγικής στον Ειρηνικό. (Van der Oye, 2005).

Το Φεβρουάριο του 1903, η Ρωσία ζήτησε από την Κορέα τη συγκατάθεσή της για την κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής από τη Σεούλ προς το Ουιτζού από έναν Ρώσο επιχειρηματία. Οι Ιάπωνες οι οποίοι είχαν ξεκινήσει την κατασκευή της γραμμής από τη Σεούλ προς Πουσάν διαφώνησαν, αν και δεν σχεδίαζαν να επεκταθούν βόρεια από την πρωτεύουσα σε αυτή τη φάση. Η Ρωσική Εταιρεία Υλοτομίας υπό την διεύθυνση του Γκάνσμπεργκ είχε ισχυρά ερείσματα στην κυβέρνηση της Αγίας Πετρούπολης και ο υπουργός Παβλόφ ζήτησε την συναίνεση της Κορέας για να

εγκαθιδρύσει μια σφαίρα επιρροής νότια του ποταμού Γιαλού. Για να δώσει έμφαση στην πρότασή της, συγκέντρωσε τον στόλο της στο Πορτ Άρθουρ και ανέπτυξε στρατεύματα στην περιοχή μεταξύ του Μούγκντεν και του Γιαλού. Η Κορέα αρνήθηκε να μισθώσει την περιοχή εξαιτίας των ισχυρών διαμαρτυριών της Ιαπωνίας και της Βρετανίας. Όμως οι Ρώσοι, πήραν τον νόμο στα χέρια τους, διέσχισαν τη συνοριακή γραμμή και ξεκίνησαν να χτίζουν κτίρια, οχυρά και στρατιωτικές εγκαταστάσεις που συμπεριλάμβαναν γραμμές τηλεγράφου. Η μόνη θετική αντενέργεια που θα μπορούσε να κάνει η Ιαπωνία ήταν να ζητήσει από την Κορέα να θέσει σε λειτουργία ένα λιμάνι για γενικό εμπόριο στις όχθες του ποταμού. (Nish, 2005).

Το Τόκυο επιχείρησε να διαπραγματευτεί για μία ακόμη φορά το καλοκαίρι του 1903. Η στάση της Ιαπωνίας ήταν ακόμη πιο επιθετική μιας και ζητούσε ελεύθερη πρόσβαση στην Κορέα και περιορισμούς στις ρωσικές δραστηριότητες στην Μαντζουρία. Η αύξηση της αυτοπεποίθησης της νησιωτικής Αυτοκρατορίας είχε ισχυρά ερείσματα. (Van der Oye, 2005).

Θα μπορούσε να βρεθεί μια συμβιβαστική λύση ακόμη και σε αυτή τη χρονική στιγμή. Όμως ο Τσάρος και ο αντιβασιλέας του αδυνατούσαν να θεωρήσουν την Ιαπωνία ως αξιόλογο αντίπαλο, γεγονός που ίσως βασιζόταν στην πεποίθηση φυλετικής ανωτερότητας των Ρώσων έναντι των Ιαπώνων. Ο Νικόλαος δεν θεωρούσε ότι οι ατελείωτες διαπραγματεύσεις άξιζαν ώστε να εγκαταλείψει τα κινήγια του και τις πολυήμερες φθινοπωρινές διακοπές του στο εξωτερικό. Οι περίπλοκες τετραμερείς διπλωματικές συνομιλίες μεταξύ της περιδεύουσας Ρωσικής Αυλής, της Αγίας Πετρούπολης, του Πορτ Άρθουρ και του Τόκυο μόνο δυσκόλευαν τα πράγματα. Εντέλει ο Τσάρος αποφάσισε ότι «δεν θα υπάρξει πόλεμος, επειδή δεν το επιθυμώ». Ωστόσο, η απόφαση δεν ήταν μόνο δική του. Στις 6 Φεβρουαρίου 1904 ο πρωθυπουργός Κομούρα κάλεσε τον Ρόζεν στην κατοικία του, για να του ανακοινώσει ότι η ιαπωνική κυβέρνηση είχε χάσει την υπομονή της με τις άκαρπες διαπραγματεύσεις και είχε αποφασίσει να διακόψει τις διπλωματικές σχέσεις μεταξύ τους. Επιστρέφοντας στην πρεσβεία του, ο Ρώσος διπλωμάτης ενημερώθηκε από έναν ναυτικό ακόλουθο ότι στις 6:00 το πρωί της ίδιας μέρας «δύο μοίρες του ιαπωνικού στόλου εξέπλευσαν προς άγνωστο προορισμό». (Nish, 2005), (Van der Oye, 2005).

Γεγονότα και Συγκρούσεις

Στις 6 Φεβρουαρίου 1904, η Ιαπωνία διέκοψε τις διαπραγματεύσεις και προετοιμάστηκε για μια αιφνιδιαστική επίθεση στο Πορτ Άρθουρ. Σχεδίασε ταυτόχρονη επίθεση στον ρωσικό Στόλο του Ειρηνικού και ιαπωνικές αποβάσεις στην Κορέα και την Νότια Μαντζουρία, οι οποίες θα εγκαθίδρυναν μια σταθερή βάση στην ενδοχώρα, επιτρέποντας παράλληλα την ενίσχυση για μια τελική μάχη και την ολοκληρωτική απομάκρυνση των Ρώσων. Οι αμυντικές δυνάμεις της Ρωσικής Αυτοκρατορίας στην Άπω Ανατολή δεν ήταν ετοιμοπόλεμες. Ο Στόλος του Ειρηνικού στο Πορτ Άρθουρ, που αριθμούσε επτά πολεμικά πλοία και κάποια βοηθητικά, ήταν εντελώς απροετοίμαστος. Τη νύχτα της 8ης προς 9η Φεβρουαρίου 1904, μία μοίρα από ιαπωνικά πλοία επιτέθηκε με τορπίλες στον αγκυροβολημένο ρωσικό στόλο, από τον οποίο δύο μόνο πολεμικά πλοία υπέστησαν ζημιές. Ο κύριος ιαπωνικός στόλος συνέχισε την επόμενη μέρα μια χωρίς αποτέλεσμα ανταλλαγή πυρών. Παρά το ασαφές αποτέλεσμα της ναυμαχίας, οι Ιάπωνες μπόρεσαν να αποκλείσουν τον ρωσικό Στόλο του Ειρηνικού μέσα στο Πορτ Άρθουρ. (Stone, 2006).

Η στρατηγική θέση της Ρωσίας ήταν δυσμενής. Ο Υπερσιβηρικός Σιδηρόδρομος που συνέδεε την κεντρική Ρωσία με την Άπω Ανατολή δεν λειτουργούσε στη Λίμνη Βαϊκάλη. Για λόγους οικονομίας, ο σιδηρόδρομος δεν είχε ακόμη επεκταθεί γύρω από τις όχθες της λίμνης, πράγμα που σήμαινε ότι στρατεύματα και προμήθειες που ταξίδευαν ανατολικά, είτε θα έπρεπε να ταξιδέψουν με το πλοίο διασχίζοντας τη λίμνη το καλοκαίρι, είτε να μεταφερθούν πάνω από παχιά στρώματα πάγου το χειμώνα. Άνοιξη και φθινόπωρο η λίμνη ήταν αδιάβατη. Αν και επιχειρήθηκε ένα ταχύρυθμο κατασκευαστικό πρόγραμμα για την ολοκλήρωση του νότιου τμήματος γύρω από τη Βαϊκάλη μέχρι το φθινόπωρο του 1904, η μετακίνηση στρατευμάτων στην Άπω Ανατολή καθυστέρησε τους πρώτους κρίσιμους μήνες του πολέμου. Από την άλλη πλευρά, το Πορτ Άρθουρ ήταν μια εξαιρετική αμυντική θέση, με τα κανόνια του στόλου διαθέσιμα για άμυνα και ένα φρούριο με πάνω από 40.000 στρατιώτες και μεγάλο απόθεμα προμηθειών. Έστω και αποκλεισμένος, ο ρωσικός στόλος αποτελούσε σοβαρό κίνδυνο για τις ιαπωνικές πολεμικές προσπάθειες. Επιπλέον, το φρούριο ήταν μία ουσιαστική απειλή για τις ιαπωνικές γραμμές ανεφοδιασμού βόρεια της

Μαντζουρίας. Η νίκη του πολέμου και η απόθεση της Ρωσίας από την Μαντζουρία προϋπέθετε την πτώση του Πορτ Άρθουρ. Με δεδομένα τα κανόνια και τα ναρκοπέδια, ο στόλος δεν ήταν δυνατόν να καταστραφεί από την θάλασσα. Άρα οι Ιάπωνες έπρεπε να τον καταστρέψουν από την ξηρά. Ο πόλεμος στην ξηρά είχε δύο σκέλη. Το πρώτο αφορούσε την άλωση του Πορτ Άρθουρ και μαζί του, τον ρωσικό Στόλο του Ειρηνικού. Το δεύτερο αφορούσε την ιαπωνική προσπάθεια να αποτρέψει την συγκέντρωση ρωσικών στρατευμάτων στην Μαντζουρία. (Stone, 2006).

Ο Κουροπάτκιν ήταν προσεκτικός και υπερβολικά παθητικός, πιστεύοντας ότι χρειαζόταν μήνες για να συγκεντρώσει τα απαραίτητα στρατεύματα για επιθετικές ενέργειες. Το γεγονός ότι βρισκόταν κάτω από τις διαταγές του Αντιβασιλέα της Άπω Ανατολής Αλεξέεφ, ο οποίος ήταν πομπώδης και επιθετικός, έκανε τα πράγματα χειρότερα. Ο Κουροπάτκιν ανέπτυξε τις δυνάμεις του γύρω από την πόλη Λιαογιάνγκ που βρισκόταν κοντά στην σιδηροδρομική γραμμή 200 μίλια βορειοανατολικά του Πορτ Άρθουρ. Χώρισε τις δυνάμεις του σε τρία μέρη, με το κύριο μέρος 35.000 ανδρών στην Λιαογιάνγκ, μία διμοιρία 30.000 ανδρών στο νότο, κοντά στο Πορτ Άρθουρ, και τέλος μία διμοιρία 25.000 ανδρών στα ανατολικά, ώστε να εμποδίζει πιθανή ιαπωνική προσπάθεια διάσχισης του ποταμού Γιαλού από την Κορέα προς την Μαντζουρία. (Stone, 2006).

Το ανατολικό άγημα του Ζασούλιτς συμμετείχε στην πρώτη από ξηράς μάχη του πολέμου. Αν και είχε υποθέσει σωστά την τοποθεσία που θα διέσχιζαν τον ποταμό οι Ιάπωνες, απέτυχε να παρατάξει τις δυνάμεις του έτσι ώστε να τους αντιμετωπίσει. Άφησε τα στρατεύματά του, κυρίως το πυροβολικό, απροστάτευτα σε ανοιχτό έδαφος. Την 1η Μαΐου του 1904, τα ιαπωνικά στρατεύματα καθήλωσαν τις δυνάμεις του με μία επίθεση διασχίζοντας τον Γιαλού. Δύο επιπλέον διμοιρίες πέρασαν πιο ψηλά το ποτάμι, σαρώνοντας την ρωσική αριστερή πτέρυγα και αναγκάζοντάς τον να υποχωρήσει. Αν και τα ρωσικά όπλα και πολυβόλα προκάλεσαν σοβαρές απώλειες, ο Ζασούλιτς φάνηκε ανίκανος να διαχειριστεί τις απαιτήσεις μιας σύγχρονης μάχης, μία αποτυχία την οποία οι Ρώσοι διοικητές επανέλαβαν σε όλη τη διάρκεια του πολέμου. (Stone, 2006).

Άλλο ένα ιαπωνικό στρατεύμα αποβιβάστηκε στην νότια ακτή της Χερσονήσου Λιαοντόνγκ, 80 μίλια ανατολικά του Πορτ Άρθουρ. Κάποιες δυνάμεις στάλθηκαν προς τον Βορρά για να αποκόψουν το σιδηρόδρομο και άλλες δυτικά κάτω στη χερσόνησο προς το ναύσταθμο. Ο Στέσσελ, διοικητής της φρουράς στο Πορτ Άρθουρ, έχαιρε μιας ζηλευτής αμυντικής θέσης. Η Χερσόνησος Λιαοντόνγκ στένευε απότομα σε σχήμα

κλεψύδρας, με πλάτος 3 μίλια, σε απόσταση 30 μιλίων από το Πορτ Άρθουρ. Ένας στρατηγικής σημασίας λόφος του επέτρεπε να κατοπτεύει την περιοχή. Ο Στέσσελ, όμως, τοποθέτησε στο στενό μόνο μία φρουρά 4.000 ανδρών. Στις 26 Μαΐου, οι Ιάπωνες επιτέθηκαν με 35.000 άνδρες. Αν και υπήρχε σε κοντινή απόσταση μία ρωσική μεραρχία, το σύνταγμα πολέμησε μόνο του για μια ολόκληρη μέρα, αντιστεκόμενο σε επαναλαμβανόμενες ιαπωνικές επιθέσεις από το πεζικό, το οποίο επιτίθονταν βαδίζοντας από τα αβαθή νερά της χερσονήσου. Μόνο όταν νύχτωσε, κι αφού είχαν μείνει χωρίς πυρομαχικά και καθηλωμένοι από μια γενική υποχώρηση, εγκατέλειψαν οι Ρώσοι στρατιώτες τη θέση τους. Η ξαφνική ρωσική υποχώρηση μέσα στο Πορτ Άρθουρ επέτρεψε στους Ιάπωνες να καταλάβουν χωρίς μάχη το λιμάνι του Νταλνί, σε μία απόσταση 30 μιλίων. Με το Πορτ Άρθουρ σε πολιορκία, οι Ιάπωνες αποβίβασαν δύο ακόμη στρατιές, μία για να το καταλάβει και μία για να απωθήσει εντελώς τους Ρώσους από την Μαντζουρία. (Stone, 2006).

Ο Κουροπάτκιν προσπάθησε να βοηθήσει το Πορτ Άρθουρ στέλνοντας το νότιο απόσπασμα παράλληλα με τη σιδηροδρομική γραμμή για να σπάσει την ιαπωνική πολιορκία. Όπως και στον Γιαλού, οι Ρώσοι είχαν σημαντικές αποτυχίες στη συλλογή μυστικών πληροφοριών και στην ανάπτυξη των δυνάμεών τους. Σε μία μέρα σφοδρών αλλά αμφίροπων συγκρούσεων, μια ιαπωνική μεραρχία προχώρησε γύρω από τη ρωσική δεξιά πτέρυγα στα μετόπισθεν. Οι Ρώσοι εξαναγκάστηκαν σε μία άτακτη υποχώρηση, πίσω και βόρεια προς την κύρια βάση τους, την Λιαογιάνγκ. Το Πορτ Άρθουρ αφέθηκε αβοήθητο. Μέχρι τον Αύγουστο, οι Ιάπωνες είχαν τρεις στρατιές στην Μαντζουρία και ήταν έτοιμοι να επιτεθούν στην κύρια δύναμη του Κουροπάτκιν στην Λιαογιάνγκ. Αν και 130.000 Ιάπωνες μειονεκτούσαν σε σύγκριση με τους 150.000 Ρώσους, είχαν συλλάβει ένα φιλόδοξο σχέδιο για διπλή περικύκλωση της περιοχής, στοχεύοντας στην πλήρη καταστροφή των Ρώσων. Η Ιαπωνική Πρώτη Στρατιά μπορούσε να επιτεθεί στην πόλη από τα ανατολικά, η Δεύτερη από τα δυτικά και η Τέταρτη από το Νότο. Μη γνωρίζοντας την αριθμητική του υπεροχή, ο Κουροπάτκιν ήταν πεπεισμένος ότι χρειαζόταν ενισχύσεις πριν να προβεί σε οποιαδήποτε επιθετική ενέργεια. Οι δυνάμεις του Κουροπάτκιν ήταν περιχαρακωμένες σε τρεις ημικυκλικές ζώνες νότια της Λιαογιάνγκ, με την πιο απομακρυσμένη να απέχει περίπου 20 μίλια από την πόλη. Στις άκρες του ημικύκλιου οι ρωσικές πλευρές ήταν ακάλυπτες, δημιουργώντας τον κίνδυνο να υπερφαλαγγιστούν και να καταστραφούν. Η παθητικότητα του Κουροπάτκιν έκανε αυτή την απειλή ακόμη πιο ισχυρή. (Stone, 2006).

Η μάχη της Λιαογιάνγκ ξεκίνησε στις 24 Αυγούστου με την επίθεση της Πρώτης Ιαπωνικής Στρατιάς στην ρωσική αριστερή πτέρυγα. Αν και δύο μέρες επιθέσεων έδωσαν μικρό προβάδισμα, ο Κουροπάτκιν φοβήθηκε ότι οι Ιάπωνες θα διεισδύσουν μέσα από τα ευρεία κενά που υπήρχαν στις εξωτερικές αμυντικές γραμμές και διέταξε την αριστερή του πτέρυγα να υποχωρήσει στη δεύτερη γραμμή άμυνας. Δύο μέρες μετά, η Δεύτερη και Τέταρτη Στρατιά ξεκίνησαν να πιέζουν από τα νότια. Και πάλι ο Κουροπάτκιν διέταξε τα στρατεύματά του να οπισθοχωρήσουν. Σκόπευε να αντιμετωπίσει τις επόμενες ιαπωνικές επιθέσεις και στη συνέχεια να επιτεθεί με το ιππικό της δεξιάς του πτέρυγας. Φοβούμενος την περικύκλωση, απέσυρε τις μισές του δυνάμεις σε εφεδρεία στην Λιαογιάνγκ, αποδυναμώνοντας τις πρόσθετες αμυντικές γραμμές. Δυστυχώς, γινόταν ήδη φανερό ότι η μάχη ήταν πολύ μεγάλη και περίπλοκη για έναν μόνο διοικητή, ιδιαίτερα για κάποιον με περιορισμένες ικανότητες αποτελεσματικής διοίκησης όπως ο Κουροπάτκιν. (Stone, 2006).

Οι Ιάπωνες συνέχισαν την γενική τους επέλαση στις 30 Αυγούστου. Αυτή την φορά οι Ρώσοι είχαν μάθει από την προηγούμενη εμπειρία τους και πλαγιοκοπούσαν με το πυροβολικό τους από κεκαλυμμένες θέσεις, ώστε να αναχαιτίσουν τις επιθέσεις του ιαπωνικού πεζικού. Οι ρωσικές αμυντικές θέσεις παρέμειναν ανέπαφες. Την ίδια νύχτα οι Ιάπωνες μετέφεραν την δεξιά τους πτέρυγα ακόμα πιο δεξιά ώστε να περάσουν στα μετόπισθεν των Ρώσων. Η κίνηση αυτή άνοιξε ένα κενό στην ιαπωνική γραμμή. Αντί να αντεπιτεθεί στο κενό, ο Κουροπάτκιν έχασε την ψυχραιμία του και αργά την επόμενη μέρα διέταξε γενική οπισθοχώρηση στην τρίτη και τελευταία αμυντική γραμμή έξω από την Λιαογιάνγκ. Οι Ρώσοι είχαν εγκαταλείψει τις δύο από τις τρεις οχυρωματικές τους γραμμές χωρίς να εξαναγκασθούν να το κάνουν. Οι τελικές συγκρούσεις συνέβησαν 1-3 Σεπτεμβρίου. Έχοντας αποσυρθεί στην τελευταία γραμμή οχυρώσεων, ο Κουροπάτκιν σχεδίαζε μια αντεπίθεση της αριστερής του πτέρυγας, με την πρόθεση να συντρίψει τα τμήματα της Πρώτης Ιαπωνικής Στρατιάς που είχαν καταφέρει να διασχίσουν τον ποταμό Ταϊτζί. Αντίθετα, οι Ιάπωνες άδραξαν την ευκαιρία και κατέλαβαν ύψωμα στα αριστερά των Ρώσων προλαμβάνοντας έτσι τη ρωσική επίθεση. Οποιαδήποτε μεγάλα σχέδια των Ρώσων για να αποκόψουν και να εξολοθρεύσουν την ιαπωνική δεξιά πτέρυγα εγκαταλείφθηκαν στον αγώνα για την κατάκτηση ενός λόφου. Οι υφιστάμενοι του Κουροπάτκιν, επηρεασμένοι από την παθητικότητά του, ανέφεραν ότι δεν μπορούσαν να διατηρήσουν τις θέσεις τους. Εκείνος διέταξε γενική οπισθοχώρηση προς το Βορρά εγκαταλείποντας εντελώς την

Λιαογιάνγκ στις 3 Σεπτεμβρίου. Η μάχη της Λιαογιάνγκ υπογράμμισε περισσότερο από τις προηγούμενες τη βασική αδυναμία της ρωσικής πολεμικής προσπάθειας. Τα ρωσικά στρατεύματα πολέμησαν με ανδρεία και επιμονή, προκαλώντας τρομερές απώλειες στους Ιάπωνες. Οι Ρώσοι αξιωματικοί, όμως, υποχωρούσαν από την μία στρατηγική θέση στην άλλη, μη μπορώντας να εκμεταλλευτούν τις αναρίθμητες ευκαιρίες να αντεπιτεθούν στον εχθρό που μειονεκτούσε αριθμητικά. Όπως και στον ποταμό Γιαλού, η ρωσική παθητικότητα και η χαμηλή πληροφόρηση επέτρεψαν στους Ιάπωνες διοικητές να περικυκλώσουν επαναλαμβανόμενα τις ρωσικές άμυνες, επικρατώντας ακόμη και με μικρότερο αριθμό στρατευμάτων. (Stone, 2006).

Η συνεχιζόμενη πολιορκία του Πορτ Άρθουρ διδάσκει την ίδια ιστορία με την Λιαογιάνγκ: προσωπική ανδρεία και διοικητική ανικανότητα. Αφού οι Ιάπωνες είχαν καταλάβει το στενό της Χερσονήσου και το λιμάνι του Νταλνί, οι μπροστινές γραμμές σταθεροποιήθηκαν 15-20 μίλια έξω από το Πορτ Άρθουρ καθώς κατέφθαναν ενισχύσεις. Αφού συγκέντρωσαν την απαιτούμενη δύναμη, επιτέθηκαν στην εξωτερική αμυντική γραμμή των Ρώσων, στις 26 Ιουλίου 1904. Παρά τις μεγάλες απώλειες, μέσα σε μία εβδομάδα, οι Ιάπωνες είχαν απωθήσει τις ρωσικές θέσεις μέσα και πέρα από τους λόφους Βόλτσι, το τελευταίο φυσικό οχυρό έξω από το Πορτ Άρθουρ. Αυτό έφερε τις ιαπωνικές δυνάμεις σε απόσταση 3 με 5 μιλίων από το οχυρό. Αν και διέθετε, όπως είδαμε, ένα σημαντικό οχυρωματικό δίκτυο, αυτό δεν ήταν αρκετά εκτεταμένο, ώστε να προστατευτεί το λιμάνι από το ιαπωνικό πυροβολικό. Μετά τον προκαταρκτικό βομβαρδισμό, οι Ιάπωνες επιτέθηκαν στην περίμετρο του λιμανιού. (Stone, 2006).

Η αρχική προσπάθεια της Τρίτης Ιαπωνικής Στρατιάς για να καταλάβει το Πορτ Άρθουρ ξεκίνησε στις 19 Αυγούστου και συνεχίστηκε μέχρι τις 24 Αυγούστου 1904. Το γεγονός ότι υπέστησαν σημαντικές απώλειες χωρίς να υπάρξουν αντίστοιχα οφέλη, ανάγκασε τους Ιάπωνες να σταματήσουν και να προετοιμαστούν για μια μεγαλύτερη σε διάρκεια πολιορκία. Μετέφεραν πυροβολικό και κατασκεύασαν παράλληλα χαρακώματα ώστε ασκήσουν πίεση στις ρωσικές γραμμές από πιο κοντινή απόσταση. Ταυτόχρονα, οι Ρώσοι συνέχισαν τις πυρετώδεις προσπάθειες βελτίωσης των οχυρώσεών τους. (Stone, 2006).

Η δεύτερη πολιορκία του Πορτ Άρθουρ άλλαξε κατεύθυνση, όντας επικεντρωμένη προς τις ρωσικές οχυρώσεις στα δυτικά. Ξεκινώντας στις 19 Σεπτεμβρίου με ένα πολύωρο μπαράζ του πυροβολικού για να ισοπεδωθούν, οι Ιάπωνες ακολούθησαν με επίθεση στις ρωσικές θέσεις. Παρά τις τεράστιες απώλειες

από τα πυροβόλα των Ρώσων, οι Ιάπωνες κατάφεραν να κατακτήσουν δύο οχυρά και έναν λόφο, μιας και οι αμυνόμενοι είχαν ελλείψεις πυρομαχικών και εφεδρών. Παρόλα αυτά, οι Ρώσοι παρέμειναν στις κύριες αμυντικές θέσεις τους, χρησιμοποιώντας αυτοσχέδιες χειροβομβίδες για να επανακαταλάβουν τα χαρακώματα. Και πάλι η ιαπωνική επίθεση αναχαιτίστηκε, αλλά με σημαντικές ρωσικές απώλειες οι οποίες δεν μπορούσαν να αντικατασταθούν. Οι πολιορκητές άρχισαν να σφυροκοπούν το Πορτ Άρθουρ με το πυροβολικό, πλησιάζοντας τις ρωσικές γραμμές και ξεκινώντας μια τρίτη επίθεση στις 30 Οκτωβρίου, μετά από τέσσερις ημέρες βομβαρδισμών. Επικεντρώθηκαν ξανά στο βορειοανατολικό μέρος της περιμέτρου του Πορτ Άρθουρ. Αν και το ιαπωνικό πεζικό ξεπέρασε τις ρωσικές οχυρώσεις, οι ρωσικές αντεπιθέσεις τους οδήγησαν πίσω. (Stone, 2006).

Ακολούθησε μία τέταρτη γενική επίθεση στα βορειοδυτικά στις 26 Νοεμβρίου, η οποία αρχικά είχε την ίδια αιματηρή αποτυχία όπως οι προηγούμενες. Αυτή τη φορά όμως, οι Ιάπωνες άλλαξαν άμεσα κατεύθυνση από τα βορειοδυτικά προς τον Υψηλό Λόφο νοτιοανατολικά του ναύσταθμου. Οι βομβαρδισμοί από το πυροβολικό ξεκίνησαν την επόμενη μέρα και εναλλάσσονταν με τις επιθέσεις του πεζικού. Καθώς η πολιορκία του πυροβολικού συνέτριψε τα ρωσικά χαρακώματα, οι αμυνόμενοι υπέστησαν ανεπανόρθωτες απώλειες. Δεν υπήρχαν εφεδρείες για να αναπληρωθούν. Στις 5 Δεκεμβρίου οι Ρώσοι αποφάσισαν να εγκαταλείψουν τον λόφο. Η κατάληψη του Υψηλού Λόφου από τους Ιάπωνες σήμανε την καταδίκη του Πορτ Άρθουρ. Παρείχε ένα παρατηρητήριο από το οποίο τα πυρά μπορούσαν να κατευθυνθούν στο λιμάνι όπου ήταν αγκυροβολημένος ο Στόλος του Ειρηνικού, αλλά και στις εσωτερικές του άμυνες. Τα πλοία καταστράφηκαν και ακόμη χειρότερα σκοτώθηκε, από μια ιαπωνική οβίδα, ο εμπνευστής της άμυνας στον ναύσταθμο, στρατηγός Κοντρατένκο, στις 15 Δεκεμβρίου. Με τον θάνατό του, η εναπομείνασα αρχή στο Πορτ Άρθουρ ήταν ο Στέσσελ, ο οποίος παραδόθηκε στις 2 Ιανουαρίου του 1905. Τότε η ρωσική φρουρά αριθμούσε 20.000 αμυνόμενους που ήταν σε θέση να πολεμήσουν ή ήταν ελαφρά τραυματισμένοι, μαζί με επαρκείς για ένα μήνα προμήθειες πυρομαχικών και τροφίμων. Ο Στέσσελ αρχικά καταδικάστηκε σε θάνατο (ποινή που αργότερα μειώθηκε) για την παράδοσή του όταν ήταν δυνατή ακόμη η αντίσταση. Με κόστος 30.000 νεκρών, οι Ρώσοι είχαν προκαλέσει 100.000 απώλειες στους Ιάπωνες. (Stone, 2006).

Ενώ μία ιαπωνική στρατιά επιτιθόταν στο Πορτ Άρθουρ, τρεις ακόμη πίεζαν βόρεια προς την Μαντζουρία. Για τους Ιάπωνες ο στόχος ήταν να επικρατήσουν των Ρώσων πριν φτάσουν μέσω του Υπερσιβηρικού ενισχύσεις, οι οποίες θα έδιναν στην Ρωσία ουσιαστική υπεροχή. Οι περιορισμένες ικανότητες του Κουροπάτκιν εμφανίστηκαν και πάλι στις επιχειρήσεις κατά μήκος του ποταμού Σάχη. Επέμενε να έχει υπό στενό έλεγχο τους υποτελείς του, οι οποίοι ήταν διασκορπισμένοι σε απόσταση μιλίων δύσβατης περιοχής. Οι ρωσικές κινήσεις ήταν υπερβολικά αργές, εν μέρει λόγω του λοφώδους εδάφους και εν μέρει λόγω κακοδιοίκησης. Όπως και στη Λιαογιάνγκ, η χαμηλή πληροφόρηση και ο παθολογικός φόβος μην τυχόν περικυκλωθεί από τους πιο ενεργητικούς Ιάπωνες, σήμαινε ότι η ρωσική αριθμητική υπεροχή χαραμιζόταν σε τεράστιες εφεδρείες μακριά από τη μάχη. (Stone, 2006).

Μέχρι το Φεβρουάριο του 1905, ο Κουροπάτκιν είχε σχεδόν 300.000 άνδρες σε τρεις στρατιές, σε μία γραμμή 60 μιλίων που βρισκόταν νότια του Μούκντεν. Με το ιππικό να προφυλάσσει τις ανοιχτές πτέρυγες, το εύρος της ρωσικής θέσης ήταν σχεδόν 100 μίλια. Ενισχυμένες από τους κατακτητές του Πορτ Άρθουρ, πέντε ιαπωνικές στρατιές είχαν 270.000 άνδρες. Όπως ήταν αναμενόμενο, οι Ιάπωνες εκτέλεσαν ένα επιθετικό και φιλόδοξο σχέδιο για την περικύκλωση και εξόντωση όλων των δυνάμεων του Κουροπάτκιν, προλαβαίνοντας τις νωχελικές αμυντικές προετοιμασίες του. Αφού η νεοσύστατη Πέμπτη Στρατιά επιτέθηκε στην αριστερή πτέρυγα και η Πρώτη, Δεύτερη και Τέταρτη Στρατιά επιτέθηκαν στο ρωσικό μέτωπο, έφτασε η Τρίτη Στρατιά η οποία θα μετακινούνταν γύρω από τα δεξιά των Ρώσων για να καταλάβουν την σιδηροδρομική σύνδεση διαμέσου του Μούκντεν, αποκόπτοντας την ρωσική υποχώρηση. (Stone, 2006).

Η μάχη του Μούκντεν ξεκίνησε στις 19 Φεβρουαρίου του 1905, με μια ιαπωνική επίθεση στην ανατολική θέση του ιππικού που προστάτευε την αριστερή ρωσική πτέρυγα. Ο Κουροπάτκιν αντέδρασε ακριβώς όπως περίμεναν οι Ιάπωνες, ακυρώνοντας τα σχέδιά του για μια επίθεση από τα δυτικά και αντίθετα μετακινώντας τις εφεδρείες για να υποστηρίξει την αριστερή πτέρυγα. Καθώς οι εφεδρείες άρχισαν να μετακινούνται προς τα ανατολικά, η Ιαπωνική Δεύτερη Στρατιά εξαπέλυσε μια πρόσθια επίθεση στην ρωσική δεξιά πτέρυγα ώστε να την ακινητοποιήσει, ενώ η Τρίτη Στρατιά μετακινήθηκε δεξιά πίσω από τους Ρώσους για να ανακόψει την υποχώρησή τους. Τα στρατεύματα του Κουροπάτκιν κατάλαβαν αυτήν την κίνηση αιφνιδιασμού στις 27 Φεβρουαρίου, αλλά δεν μπόρεσαν να την σταματήσουν. Η ρωσική δεξιά

πτέρυγα είχε επεκταθεί αρκετά μπροστά και συμμετείχε σε σφοδρή σύγκρουση μη μπορώντας να μετακινηθεί προς τα δεξιά ώστε να προστατευθεί από την περικύκλωση. Όταν ο Κουροπάτκιν κατάλαβε τον κίνδυνο, ήταν πολύ αργά. Τα στρατεύματά του μάχονταν σε όλο το μήκος και οι εφεδρείες του βρίσκονταν στα αριστερά, 60 μίλια μακριά από όπου τις χρειαζόταν. Μανιωδώς αποτράβηξε τις δυνάμεις του από τη γραμμή της μάχης μετακινώντας τους προς τα δυτικά για να αναχαιτίσουν την επίθεση της Ιαπωνικής Τρίτης Στρατιάς στο Μούκντεν. (Stone, 2006).

Ο Κουροπάτκιν ήλπιζε να σπάσει την υπερεκτεταμένη γραμμή των Ιαπώνων γύρω από το Μούκντεν, αλλά χρειαζόταν διοικητές με περισσότερη πρωτοβουλία και υψηλότερο ηθικό. Αργά στις 7 Μαρτίου, επέλεξε να υποχωρήσει από την βόρεια όχθη του ποταμού Χαν. Οι Ιάπωνες συνέχιζαν να πιέζουν τους Ρώσους που υποχωρούσαν και εντόπισαν ένα κρίσιμο ασθενές σημείο. Στην αποδιοργάνωση που επικρατούσε όταν οι Ρώσοι διέσχισαν τον ποταμό, οι διερευνητικές επιθέσεις των Ιαπώνων βρήκαν έναν τομέα με αδύναμη άμυνα και πέρασαν μέσα του στις 9 Μαρτίου. Ο Κουροπάτκιν είχε ήδη αποφασίσει να αποσυρθεί από την πόλη του Μούκντεν και η ιαπωνική διείσδυση έκανε αδύνατο να κρατήσει την αμυντική γραμμή του ποταμού Χαν. Προς τιμήν του, κατάφερε να διατηρήσει μια συνεκτική άμυνα και να προστατέψει τον σιδηρόδρομο έξω από το Μούκντεν για αρκετό χρονικό διάστημα, ώστε να επιτρέψει στις δυνάμεις του να αποσυρθούν προς το βορρά, με σοβαρές όμως απώλειες. (Stone, 2006).

Το Μούκντεν και η Λιαογιάνγκ που προηγήθηκε σήμαναν μια ποιοτική αλλαγή στον πόλεμο. Οι στρατιωτικοί θεωρητικοί, πριν από τον Ρωσοϊαπωνικό, σκέφτονταν τον πόλεμο με Ναπολεόντειους όρους, διαιρεμένο σε στρατηγική και τακτική. Η στρατηγική αφορούσε τη διαχείριση της μεγάλης κλίμακας κινήσεων του στρατεύματος στο πεδίο της μάχης, ενώ η τακτική αφορούσε την διεξαγωγή της σύρραξης. Υπήρχε μια καθαρή διάκριση μεταξύ των δύο. Ενώ η στρατηγική σχετιζόταν με μεγάλες χρονικές περιόδους και εκτεταμένες περιοχές, η τακτική σχετιζόταν με μάχες που κρατούσαν μόνο μία μέρα και εκτυλίσσονταν σε λίγα τετραγωνικά μίλια και υπό την ικανότητα ενός μόνο διοικητή. Ο Ρωσοϊαπωνικός Πόλεμος ήταν διαφορετικός. Η Λιαογιάνγκ και το Μούκντεν είδαν εκατοντάδες χιλιάδες στρατιώτες να πολεμούν σε ένα μέτωπο δεκάδων μιλίων για μια εβδομάδα και περισσότερο. Οι διοικητές έπρεπε να σκεφτούν σε επιχειρησιακούς όρους, έχοντας να οργανώσουν κινήσεις μεγαλύτερων σωμάτων στρατιωτών, σε μεγαλύτερα πεδία μάχης και να περικυκλώσουν, να διασπάσουν και να καταστρέψουν τις αντίπαλες δυνάμεις.

Αντίθετα με τους Ναπολεόντειους Πολέμους, οι εκστρατείες δεν καθορίζονταν από μια μάχη που θα έκρινε το αποτέλεσμα τους. Οι μεγάλες και σύγχρονες στρατιές μπορούσαν να υποστούν ήττες και να συνεχίσουν να μάχονται. Αυτή η οργανωτική επανάσταση απαιτούσε καινοτομίες και στις διοικητικές δομές. Με τις μάχες να επεκτείνονται σε αριθμό στρατιωτών, χρόνο και χώρο, η αύξηση της πολυπλοκότητας απαιτούσε αυξημένες διοικητικές ικανότητες. Στο Μούκντεν για παράδειγμα πολέμησαν τρεις Ρωσικές και πέντε Ιαπωνικές Στρατιές. Με βάση το παραπάνω σκεπτικό, παρά την ήττα στο Μούκντεν, ο πόλεμος δεν είχε τελειώσει. Η Ρωσία με αργούς ρυθμούς συγκέντρωνε στρατεύματα στην Μαντζουρία. Η Ιαπωνία βρισκόταν στα όρια της εξάντλησης και δεν ήταν σε θέση να εκμεταλλευτεί την νίκη της. Το κυριότερο όμως, οι Ρώσοι είχαν ακόμη έναν στόλο με τον οποίο θα μπορούσαν να εξισορροπήσουν την κατάσταση. Με την έναρξη του πολέμου, η κυβέρνηση του Νικολάου προετοιμάστηκε να στείλει από την άλλη άκρη του κόσμου το στόλο της Βαλτικής στην Άπω Ανατολή. Απέπλευσε τον Οκτώβριο του 1904 και πέρασε το χειμώνα προσπαθώντας να διασχίσει την υδρόγειο, πέφτοντας συχνά σε κωμικοτραγικά ναυτικά λάθη. Μετά την απώλεια του Πορτ Άρθουρ το μόνο λιμάνι στο οποίο θα μπορούσε να καταφύγει ο στόλος ήταν το Βλαδιβοστόκ. Προετοιμάστηκε λοιπόν για μια διάβαση προς τα εκεί. (Stone, 2006).

Καθώς ο ρωσικός στόλος διέσχισε προς Βορρά τα στενά της Τσουσίμα μεταξύ Κορέας και Ιαπωνίας, οι Ιάπωνες τον προσπέρασαν και εξαπέλυσαν μια επίθεση με οβίδες στα αβοήθητα ρωσικά πλοία. Σε λιγότερο από μία ώρα, η ναυαρχίδα του ρωσικού στόλου είχε τεθεί εκτός μάχης και ο ναύαρχος Ροζεστβένσκι είχε τραυματιστεί σοβαρά. Δεν είχε οριστεί κάποιος που να αναλάβει την ηγεσία του στόλου μετά από εκείνον και κατά συνέπεια ο στόλος πολεμούσε ακέφαλος μέχρι αργά το απόγευμα. Τα πλοία που επιβίωσαν από τον ιαπωνικό καταγισμό πυρών, συνέχισαν τη φυγή τους βόρεια προς το Βλαδιβοστόκ, με την συνεχή παρενόχληση ιαπωνικών τορπιλακάτων. Την επόμενη μέρα, τα υπολείμματα του ρωσικού στόλου παραδόθηκαν. Οι Ιάπωνες βύθισαν έξι πολεμικά πλοία και αιχμαλώτισαν δύο. Πέντε χιλιάδες Ρώσοι ναύτες σκοτώθηκαν και άλλες έξι χιλιάδες πιάστηκαν αιχμάλωτοι. Μόνο ένα καταδρομικό και δύο τορπιλάκατοι κατάφεραν να φτάσουν τελικά στον προορισμό. (Stone, 2006).

Η συντριπτική ήττα στην Τσουσίμα δεν άφησε άλλη εναλλακτική στον Νικόλαο από το να συνθηκολογήσει. Η κατάσταση της Ρωσίας δεν ήταν όσο απελπιστική φαινόταν. Παρά τις νίκες της, η Ιαπωνία είχε ελλείψεις σε στράτευμα. Ταυτόχρονα, η ολοκλήρωση του Υπερσιβηρικού διευκόλυνε την μετακίνηση στρατευμάτων στην Άπω Ανατολή με αυξανόμενη ταχύτητα. Ωστόσο, και οι δύο πλευρές επιθυμούσαν διακαώς την ειρήνη. Οι συνομιλίες ξεκίνησαν στο Πόρτσμουθ του Νιου Χάμσαϊρ στις 9 Αυγούστου του 1905, με τον πρόεδρο των ΗΠΑ Θ. Ρούσβελτ σαν διαμεσολαβητή. Χάρη στην επιθυμία των Ιαπώνων για άμεση διευθέτηση, αλλά και στην φιλορωσική στάση του Ρούσβελτ, η τελική συνθήκη ήταν επεικής για τους Ρώσους. Η Ρωσία έπρεπε να παραδώσει τη βάση του Πορτ Άρθουρ, τον σιδηρόδρομο της Νότιας Μαντζουρίας και το νότιο τμήμα της νήσου Σαχαλίνης στους Ιάπωνες. (Stone, 2006).

Για να γίνει πιο κατανοητή η εξέλιξη των γεγονότων ακολουθεί ένα χρονολόγιο με τις πιο σημαντικές συρράξεις σε στεριά και θάλασσα.

1904	
8-9 Φεβρουαρίου	Πρώτη ιαπωνική επίθεση στο Πορτ Άρθουρ
10 Φεβρουαρίου	Κήρυξη πολέμου της Ιαπωνίας στη Ρωσία
12 Φεβρουαρίου	Πρώτη ιαπωνική απόβαση στο Τσεμούλπο της Κορέας
25 Απριλίου - 2 Μαΐου	Μάχη στον ποταμό Γιαλού
5 Μαΐου	Η ιαπωνική Δεύτερη Στρατιά αποβαίνει στην χερσόνησο Λιαοντόνγκ
25-26 Μαΐου	Μάχη του Νανσάν
Αρχές Ιουνίου	Κατάληψη του Νταλνί και απομόνωση του Πορτ Άρθουρ
Τέλη Ιουνίου	Κατεύθυνση των Ιαπώνων προς τη Λιαογιάνγκ
26 Ιουλίου	Ξεκίνημα της πολιορκίας του Πορτ Άρθουρ
10 Αυγούστου	Μάχη της Κίτρινης Θάλασσας
26 Αυγούστου - 3 Σεπτεμβρίου	Μάχη της Λιαογιάνγκ
7-17 Οκτωβρίου	Μάχη στον ποταμό Σάχη
27 Νοεμβρίου - 6 Δεκεμβρίου	Ιαπωνικές ενισχύσεις στο Πορτ Άρθουρ
18-31 Δεκεμβρίου	Κατάληψη των τελευταίων σημαντικών σημείων του ναύσταθμου
2 Ιανουαρίου	Το Πορτ Άρθουρ παραδίδεται

1905	
Ιανουάριος-Φεβρουάριος	Επανάσταση του 1905
19 Φεβρουαρίου - 10 Μαρτίου	Μάχη του Μούκντεν
20 Μαρτίου	Εμπιστευτική προσφορά διαμεσολάβησης των ΗΠΑ για την εκκίνηση ειρηνευτικών συνομιλιών
27-28 Μαΐου	Μάχη της Τσουσίμα
7 Ιουλίου - 8 Αυγούστου	Η Ιαπωνία καταλαμβάνει την Σαχαλίνη
9 Αυγούστου	Ξεκίνημα ειρηνευτικών συνομιλιών στο Πόρτσμουθ
5 Σεπτεμβρίου	Συνθήκη του Πόρτσμουθ

(Ivanov και Jowett, 2004).

Δομή και Σύνθεση του Ρωσικού Στρατεύματος

Το 1904, ο Ρωσικός Αυτοκρατορικός Στρατός είχε αρχική δύναμη πάνω από ένα εκατομμύριο μάχιμους άνδρες, η οποία δύναμη μπορούσε να αυξηθεί γρήγορα στα 3.5 εκατομμύρια με πλήρη κινητοποίηση. Αυτός ο τεράστιος στρατός περιλάμβανε μονάδες Εθνοφρουράς, Γρεναδιέρους και Κοζάκους, αλλά και κάποια σώματα εφεδρείας. Δυστυχώς, η ρωσική πολεμική προσπάθεια στην Μαντζουρία αποφασίστηκε να στηριχθεί σχεδόν εξ ολοκλήρου στα στρατεύματα της ανατολικής Στρατιωτικής Περιφέρειας, τα οποία είχαν περιορισμένες ικανότητες. Αυτό γιατί σε μια περίοδο πολιτικής αστάθειας, η κυβέρνηση δεν είχε την πρόθεση να στείλει τόσο μακριά από τα κέντρα εξουσίας τα πιο αξιόπιστα στρατεύματα, σε περίπτωση που θα ήταν απαραίτητο να αποκαταστήσουν την ειρήνη στο εσωτερικό. Το σώμα ήταν ο μεγαλύτερος σχηματισμός του Ρωσικού Στρατού και αποτελούνταν από δύο ή τρεις μεραρχίες πεζικού και μία μεραρχία ιππικού. Μια μεραρχία αποτελούνταν από δύο ταξιαρχίες πεζικού και κάθε ταξιαρχία από τέσσερα συντάγματα. Μία μεραρχία είχε επίσης μια ενσωματωμένη ταξιαρχία πυροβολικού με έξι ή οχτώ πυροβολαρχίες και κάθε πυροβολαρχία είχε οχτώ κανόνια. (Ivanov και Jowett, 2004).

Σε μία απολυταρχία όπου η εξουσία ήταν κληρονομικό δικαίωμα και ασκούσαν από τον απόλυτο μονάρχη, οι διορισμοί σε θέσεις διοίκησης συχνά γίνονταν στην βάση πελατειακών σχέσεων κι όχι προσωπικών δεξιοτήτων. Το αποτέλεσμα ήταν μία τάξη αξιωματούχων όπου η φιλοδοξία για καριέρα, η οκνηρία και η αναποτελεσματικότητα αποτελούσαν συχνό φαινόμενο. (Ivanov και Jowett, 2004).

Πολλοί από τους αξιωματούχους ήταν μέλη του Κρατικού Συμβουλίου, το οποίο θεωρούνταν η αφρόκρεμα της επίσημης Ρωσίας. Αποτελούνταν από 215 άτομα που κατάγονταν από τις παλιές και ευγενείς οικογένειες της Ρωσίας, πολλές από τις οποίες προέρχονταν από την εποχή των Ρως του Κιέβου. Είχαν τίτλους ευγενείας (πρίγκιπας, κόμης, βαρόνος) και οι περισσότεροι από αυτούς ήταν μεγαλογαιοκτήμονες. Η θέση τους στο Κρατικό Συμβούλιο ήταν κληρονομούμενη και κατείχαν υψηλές θέσεις είτε στην πολιτική είτε στην στρατιωτική διοίκηση. Είναι αξιοθαύμαστο ότι κανένα από τα μέλη του συμβουλίου που βρίσκονταν σε θέσεις ευθύνης κατά τη διάρκεια του πολέμου, δεν πέρασαν στρατοδικείο για απόδοση ευθυνών. (Patrikeff και Shukman, 2007).

Στις εκστρατείες, η ισχυρά συγκεντρωτική διοικητική δομή σε συνδυασμό με την στρατιωτική γραφειοκρατία, καθυστερούσαν τη λήψη αποφάσεων και τις γρήγορες απαντήσεις στα ζητήματα που προέκυπταν. Για παράδειγμα, δημιουργήθηκαν πολλά προβλήματα σε επιχειρήσεις στην Μαντζουρία λόγω της ανακρίβειας των χαρτών. (Ivanov και Jowett, 2004). Ακόμη, λίγοι από τους αξιωματούχους είχαν λάβει μέρος σε μάχη πέρα από το Ρωσοτουρκικό Πόλεμο στη δεκαετία του 1870, ενώ η μέση ηλικία τους ήταν τα 70 χρόνια. Σαν συνέπεια, αν και ο στρατός ήταν εξοπλισμένος σύμφωνα με τα σύγχρονα πρότυπα, η στρατιωτική στάση των διοικούντων ανήκε σε μια παλαιότερη εποχή και ήταν ξεπερασμένη τουλάχιστον μια 25ετία. (Patrikeff και Shukman, 2007).

Υπήρχε απειθαρχία που ξεκινούσε από προσωπικές αντιζηλίες και ως αποτέλεσμα οι ανώτεροι διοικητές αποτύγχαναν διαρκώς στο να συνεργαστούν στη βάση του εθνικού συμφέροντος. Αν και η ηττοπάθεια δεν ήταν τόσο ευρεία στον στρατό όσο στο ναυτικό, η αγάπη προς την πατρίδα και το ημι-θρησκευτικό στάτους του Τσάρου δεν κατάφεραν να δημιουργήσουν μια βαθιά ριζωμένη αφοσίωση, ούτε στο δυσκίνητο και διεφθαρμένο σύστημα, ούτε στην απόμακρη τάξη των αξιωματούχων, οι οποίοι, εκτός από το πεδίο της μάχης, σπάνια επιδείκνυαν πραγματική διοικητική ικανότητα ή αποτελεσματικό ενδιαφέρον για τους άντρες τους. (Ivanov και Jowett, 2004).

Για τους Ρώσους η θητεία ήταν υποχρεωτική, καθώς όμως ο αριθμός των στρατεύσιμων ξεπερνούσε τους 800.000 που απαιτούνταν ως μάχιμοι και τους 500.000 σε εφεδρείες, η επιλογή των στρατιωτών που θα υπηρετούσαν γίνονταν με κλήρωση.

Μπορούσαν να εξαιρεθούν όσοι σπούδαζαν, είχαν οικογενειακούς λόγους (π.χ. μοναχοπαίδια, άρρωστοι γονείς), ήταν σωματικά ακατάλληλοι ή έπρεπε να συντηρήσουν την οικογένειά τους με την εργασία τους. Επίσης εξαιρούνταν οι νομάδες της Σιβηρίας και οι Μουσουλμάνοι της Κεντρικής Ασίας. Οι υπόλοιπες εθνοτικές ομάδες που ζούσαν στη Ρωσική Αυτοκρατορία - Πολωνοί, Ουκρανοί, Λετονοί, Λιθουανοί, Καυκάσιοι και Εβραίοι - ήταν όλοι στρατεύσιμοι. Σαν αποτέλεσμα, η δημογραφική σύνθεση του στρατεύματος αντικατόπτριζε περίπου την σύνθεση της ίδιας της Αυτοκρατορίας, πράγμα που σήμαινε ότι λιγότεροι από τους μισούς ήταν Ρώσοι. (Patrikeff και Shukman, 2007).

Καθώς η συντριπτική πλειοψηφία των επιστρατευμένων ήταν αγράμματοι, δεν είχαν τη δυνατότητα να αποκτήσουν στρατιωτικές ικανότητες και η προαγωγή ήταν δύσκολη. Για τον ίδιο λόγο, η εκπαίδευση και η πειθαρχία βασιζόνταν σε απλές επαναλαμβανόμενες μεθόδους και σκληρές τιμωρίες. Κατά την εκστρατεία, η φροντίδα για τις βασικές ανάγκες των ανδρών ήταν αμφισβητίσιμη και συχνά ελάχιστη, τόσο εξαιτίας της αναποτελεσματικής γραφειοκρατίας και των τεράστιων αποστάσεων, όσο και λόγω της έλλειψης ταύτισης των αξιωματικών με τους στρατιώτες. (Ivanov και Jowett, 2004).

Στη διάρκεια της μακράς διαδρομής προς το μέτωπο, οι αξιωματικοί φιλοξενούνταν σε κατάλληλα βαγόνια που παρείχαν τη δυνατότητα για ξεκούραση, ύπνο και σίτιση σε πολιτισμένες συνθήκες. Υπήρχε ακόμη και μεταφερόμενος ναός, σε ειδικό βαγόνι, με εικόνες και ορθόδοξο ιερέα. Οι στρατιώτες, από την άλλη, στοιβάζονταν 30 κάθε φορά σε βαγόνια επενδεδυμένα από τσόχα - κάποια διέθεταν και θερμάστρα που ζέσταινε μόνο μια μικρή περιοχή. Παρά τη θερμότητα που γεννιόταν από τον συνωστισμό και το γεγονός ότι όλοι κάπνιζαν, τα εμπορικά βαγόνια δεν παρείχαν επαρκή προστασία απέναντι στον σιβηριανό αέρα. Επίσης, η ένδυση των στρατιωτών ήταν ανεπαρκής για αυτές τις ακραίες συνθήκες, με συνέπεια τα κρυοπαγήματα να είναι συχνό φαινόμενο. (Patrikeff και Shukman, 2007).

Οι ρωσικές δυνάμεις που πολέμησαν, ήταν αυτές που ήδη υπηρετούσαν στην Άπω Ανατολή στο ξέσπασμα του πολέμου. Οι Οπλίτες της Ανατολικής Σιβηρίας ήταν στρατεύματα χαμηλών ικανοτήτων. Αποτελούνταν κυρίως από εφεδρείες που είχαν επιστρατευτεί μετά την απόλυσή τους από την στρατιωτική υπηρεσία, μετανάστες από τη δυτική Ρωσία και Ασιάτες γηγενείς. Περίπου το 40% των “Σιβηρικών” στρατευμάτων ήταν στην πραγματικότητα Πολωνοί που δεν ήταν τόσο

σκληραγωγημένοι στις δυσμενείς συνθήκες της Μαντζουρίας. Παρόλα αυτά, ορισμένοι σχολιαστές επέρριπταν ευθύνες για την απόδοσή τους στην έλλειψη εκπαίδευσης και ηγεσίας. Οι Συνοριακοί Φρουροί ήταν μια δύναμη για την προστασία των συνόρων που εκτελούσε και χρέη αστυνομίας στις πιο απόμακρες ρωσικές επαρχίες. Αποτελούνταν από βετεράνους που είχαν ολοκληρώσει τη στρατιωτική τους υπηρεσία, λάμβαναν υψηλότερο μισθό και διαβιούσαν σε καλύτερες συνθήκες από ότι ο υπόλοιπος στρατός. Συνεπώς, είχαν καλύτερης ποιότητας στρατεύσιμους και ήταν από τα ικανότερα και πιο καλά εκπαιδευμένα ρωσικά στρατεύματα. Οι Συνοριακοί Φρουροί είχαν επιφορτιστεί με την προστασία των σιδηροδρομικών γραμμών της Σιβηρίας και της Μαντζουρίας, λόγω της σπουδαιότητάς τους για τον στρατό στην Άπω Ανατολή και του γεγονότος ότι ήταν ευάλωτες σε επίθεση. Οι αποδόσεις τους σε αυτή την υπηρεσία ήταν εξαιρετικές. Εκτός από τη φύλαξη, τα καθήκοντά τους περιελάμβαναν την υπεράσπιση της υποχώρησης κατά μήκος της σιδηροδρομικής γραμμής. Τα στρατεύματα στην Άπω Ανατολή συμπληρώνονταν από τους Κοζάκους και το Ιππικό. (Ivanov και Jowett, 2004).

Το Ιαπωνικό Στράτευμα και η Εικόνα του Ιάπωνα Πολεμιστή

Ο ιαπωνικός στρατός είχε περίπου 400.000 άνδρες με έναν μεγάλο αριθμό σκληραγωγημένων πολεμιστών, οι οποίοι ήταν σε δράση από τον Σινοϊαπωνικό Πόλεμο του 1894-95. Ο μάχιμος στρατός ήταν οργανωμένος σε 12 μεραρχίες συν την Μεραρχία των Αυτοκρατορικών Φρουρών. Η κύρια δύναμη κάθε μεραρχίας ήταν δύο ταξιαρχίες πεζικού, καθεμία από τις οποίες αποτελούνταν από δύο συντάγματα με τρία τάγματα το καθένα. Επιπλέον, κάθε μεραρχία είχε μια ταξιαρχία ιππικού, μια ταξιαρχία πυροβολικού, ένα τάγμα μηχανικού και μία ομάδα τηλεγραφητών. Συνολικά, υπήρχαν 17 συντάγματα πυροβολικού με 612 έως 680 κανόνια το καθένα. Τόσο η ηγεσία όσο και οι υφιστάμενοι είχαν ισχυρό κίνητρο και ξεκάθαρη εικόνα για τις πολεμικές τους επιδιώξεις και για το τι θα έπρεπε να κάνουν για να τις επιτύχουν. Η ρωσική Αυλή και το επιτελείο διαρκώς υποτιμούσαν τους Ιάπωνες για λόγους φυλετικής προκατάληψης, αλλά διεθνείς παρατηρητές (συμπεριλαμβανομένου του Κουροπάτκιν) γενικά συμφωνούσαν ότι ο ιαπωνικός στρατός είχε προσαρμοστεί στις νέες μεθόδους με εντυπωσιακή σοβαρότητα. (Ivanov και Jowett, 2004).

Ακόμη, οι Ιάπωνες είχαν δαπανήσει σημαντικά ποσά (12 εκατομμύρια ρούβλια σε σύγκριση με την ετήσια δαπάνη των 56.590 ρουβλίων της Ρωσίας) για να αναπτύξουν ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό δίκτυο κατασκοπείας σε όλη την Ευρώπη. (Marshall, 2006).

Παρά το γεγονός ότι η Ιαπωνία είχε στρατιωτική παράδοση, τώρα όμως, ως συνέχεια του καθ' ομοίωση εκμοντερνισμού από τη Δύση, έπρεπε να κινητοποιήσει τις μάζες για πόλεμο. Πολλοί αντιδρούσαν στην υποχρεωτική θητεία όσων δεν ανήκαν στην τάξη των Σαμουράι. Ενώ η κυβέρνηση αποφάσισε το 1873 να γίνει υποχρεωτική γενική στράτευση, το ζήτημα μετατροπής των αγροτών σε πολεμιστές παρέμενε ανοιχτό. Για την άμεση δημιουργία ενός σύγχρονου στρατού και ναυτικού, βασίστηκαν στην καθοδήγηση ειδικών σε στρατιωτικά θέματα από το εξωτερικό. Η κυβέρνηση, χρησιμοποιώντας το εκπαιδευτικό σύστημα σαν το βασικό όχημα, εκπαίδευε τη νέα γενιά στον εθνικισμό και την πατριωτική συμπεριφορά, μέσω της προώθησης εξειδικευμένων εικόνων στρατιωτών, πρόθυμων να θυσιάσουν τη ζωή τους για τον Αυτοκράτορα και για το έθνος. (Kowner, 2008).

Υπό την ηγεσία του Αυτοκράτορα Μείτζι και καθώς η Ιαπωνία προσπαθούσε να ενταχθεί στον μοντέρνο κόσμο, η εκπαίδευση αποτελούσε σημαντική προτεραιότητα. Ο Ιάπωνας στρατιώτης ήταν πολύ πιο πιθανό να είναι εγγράμματος σε σχέση με τον αντίστοιχο Ρώσο, γεγονός που έκανε την εκπαίδευση των Ιαπώνων πολύ πιο αποδοτική. Διαπαιδαγωγούταν να βλέπει την υπηρεσία υπό τον Αυτοκράτορα με πατριωτικό ενθουσιασμό. Ακόμη και όταν αυτό το δόγμα αποτύγχανε (π.χ. σε ομάδες που αρνούσαν να εγκαταλείψουν τα χαρακώματα για αυτοκτονικές επιθέσεις στο Πορτ Άρθουρ), υπήρχε μια συνεκτική αίσθηση του ανήκειν σε όλο το στράτευμα. (Ivanov και Jowett, 2004).

Ένας ακόμη σημαντικός στόχος που είχε θέσει η ιαπωνική κυβέρνηση στα πρώτα χρόνια της περιόδου του Μείτζι ήταν η κατασκευή ενός σύγχρονου ναυτικού που θα μπορούσε να αντισταθεί στον δυτικό ιμπεριαλισμό. Στα μέσα του 19ου αιώνα, η τεχνολογική καινοτομία παρείχε τη δυνατότητα σε όλους τους στόλους να μεταμορφώσουν τα ξύλινα πλοία σε μοντέρνα σιδερένια ατμόπλοια. Αυτή η διαδικασία μετατροπής ήταν δύσκολη και κοστοβόρα ακόμη και για τις χώρες της Δύσης, πόσο μάλλον για το νεοσύστατο ιαπωνικό κράτος, το οποίο δεν είχε τεχνολογική υποδομή και διαθέτετε περιορισμένους πόρους. Συνεπώς η νίκη της Ιαπωνίας στην Τσουσίμα το 1905, περίπου 50 χρόνια αφότου οι Ιάπωνες πρωτοαντίκρυσαν τα ατμόπλοια,

δικαιολόγησε το κόστος και τις θυσίες για τον ιαπωνικό εκμοντερνισμό. Η μονομαχία ανάμεσα στους δύο σύγχρονους στόλους φάνηκε να είναι μια ασυνήθιστα αποφασιστική νίκη στην παγκόσμια ναυτική ιστορία. Έδειξε ότι οι Ιάπωνες είχαν τελειοποιήσει την μοντέρνα ναυτική τέχνη του πολέμου σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Αποτέλεσμα αυτής της νίκης είναι ότι η Ιαπωνία αναδύθηκε ως παγκόσμια δύναμη μέσα σε λίγο καιρό από τη στιγμή που σύναψε πρώτη φορά εμπορικές και διπλωματικές σχέσεις με τη Δύση. (Masayuki, 2007).

Ο Ρωσοϊαπωνικός Πόλεμος αποτέλεσε σημείο καμπής για την ανάπτυξη του ιαπωνικού στόλου. Νωρίτερα, από το 1897 έως το 1904, το ιαπωνικό ναυτικό είχε συνάψει συμφωνίες για την κατασκευή ενός στόλου που αποτελούνταν από έξι πολεμικά πλοία, οκτώ θωρηκτά, οκτώ καταδρομικά καθώς και αντιτορπιλικά και τορπιλακάτους. Όλα αυτά τα πλοία, εκτός από πέντε καταδρομικά, κατασκευάστηκαν στο εξωτερικό, τα περισσότερα στην Βρετανία, ορισμένα στην Ιταλία, στις Ηνωμένες Πολιτείες, στη Γερμανία μέχρι και ένα στη Γαλλία. Η ιαπωνική χαλυβουργία δεν μπορούσε να παρέχει τα απαιτούμενα υλικά για την κατασκευή και την θωράκιση των πλοίων. Τα βασικά συμπεράσματα που μπορούν να εξαχθούν από την Τσουσίμα, σε τεχνολογικούς όρους, ήταν η αξία του βαρέως οπλισμού, η ακρίβεια στη στόχευση, η ανάγκη βαριάς θωράκισης και η ταχύτητα, μιας και η διαφορά των δύο κόμβων είναι αυτή που έδωσε στον Τόγκο την δυνατότητα να προφτάσει και να ξεπεράσει τον ρωσικό στόλο που είχε τραπεί σε φυγή, αποκόπτοντας την υποχώρησή του προς το Βλαδιβοστόκ το Μάιο του 1905. (Masayuki, 2007).

Η δομή της εξουσίας στην Ιαπωνία ήταν πολύ διαφορετική από αυτή στην Ρωσία, αν και η επιρροή της Αυλής ήταν σπουδαία. Δηλαδή, τα διάφορα πολιτικά κέντρα βασίζονταν σε ένα σύστημα ελέγχου και εξισορροπήσεων, το οποίο σε καμία περίπτωση δεν συναντάμε στην απολυταρχική εξουσία του Τσάρου Νικολάου και της οικογένειάς του. Οι διορισμοί των αξιωματούχων του στρατού γίνονταν αξιοκρατικά και γενικά το επάγγελμα του στρατιωτικού έχαιρε υπόληψης. Σε αντίθεση με τους Ρώσους, οι Ιάπωνες αξιωματικοί ήταν αποφασισμένοι να διαπρέψουν τόσο μέσω της μελέτης και της αυτοπειθαρχίας όσο και μέσω της κοινωνικής δικτύωσης, ενώ, το κυριότερο, πίστευαν στη νίκη. Αποτελούσαν μία ζωντανή νέα κοινωνία, με τη φιλοδοξία να εκτοπίσει τις παλιές δυνάμεις έχοντας το ιδανικό ότι η στρατιωτική υπηρεσία δεν αποκρυσταλλώνεται στην αδράνεια της άρχουσας τάξης. (Ivanov και Jowett, 2004).

Σε αντίθεση με την ανομοιομορφη Ρωσική Αυτοκρατορία, με τις πολλές εθνοτικές και κοινωνικές διαιρέσεις, η Ιαπωνία ήταν μια ενοποιημένη και ικανοποιημένη κοινωνία. Ενώ για τα δυτικά πρότυπα οι συνθήκες υπηρεσίας των Ιαπώνων φάνταζαν δυσάρεστες, συγκρινόμενες με την διαβίωση ενός σύγχρονου αγρότη (ή ενός Ρώσου στρατεύσιμου) ήταν ανεκτές με αρκετό φαγητό, καλό ρουχισμό και τακτικό μισθό. Η πειραρχία ήταν το ίδιο σκληρή με τη Ρωσία, αλλά ήταν φυσικό προϊόν μιας κοινωνίας αυτοελέγχου, με την απόσταση μεταξύ των αξιωματικών και των απλών στρατιωτών να είναι σαφώς μικρότερη από ότι στον τσαρικό στρατό. Εκτός από την ενεργή υπηρεσία και τα καθημερινά καθήκοντα, οι στρατιώτες είχαν ελεύθερο χρόνο να διασκεδάζουν με παιχνίδια, να φροντίζουν για την υγιεινή τους, ενώ τους παρέχονταν περιορισμένες ποσότητες αλκοόλ και τσιγάρων.

Είναι αξιοσημείωτο ότι στις αρχές του 20ου αιώνα η αντιμετώπιση των ασθενών και των αιχμαλώτων πολέμου από τους Ιάπωνες ήταν ανθρώπινη, όπως αναφέρουν ανεξάρτητοι δυτικοί παρατηρητές και επιστρέφοντες Ρώσοι αιχμάλωτοι. (Ivanov και Jowett, 2004).

Τους πρώτους μήνες του 1904 ο Ιάπωνας στρατιώτης έγινε, τουλάχιστον στιγμιαία, το έμβλημα του ανατολίτη ιππότη. Στην πραγματικότητα, ήταν η πρώτη φορά στην μοντέρνα ιστορία όπου απεικονίσεις αρρενωπών και επιθετικών Ιαπώνων έγιναν αποδεκτές ακόμη και με ενθουσιασμό στον δυτικό κόσμο. Στα χρόνια πριν τον πόλεμο, τα δυτικά μέσα και η γενικότερη κοινή γνώμη θεωρούσαν τον Ιάπωνα στρατιώτη κατώτερο και τον αντιμετώπιζαν με περιφρόνηση και ειρωνεία. Συχνά και μόνο η θέα ενός Ιάπωνα στρατιώτη προκαλούσε θυμηδία μεταξύ των δυτικών παρατηρητών. Πολλοί θεωρούσαν ότι ήταν ντυμένοι με ακατάλληλες στολές και συμπεριφέρονταν με τρόπο θηλυπρεπή και παιδαριώδη. Πέρα από τις εντυπώσεις, στην πραγματικότητα ο ιαπωνικός στρατός είχε προοδεύσει σημαντικά προς το τέλος του 19ου αιώνα. Όταν έγιναν γνωστές οι ιαπωνικές νίκες στον πόλεμο με την Κίνα, ο Σερ Χένρυ Νόρμαν, ένας Βρετανός ειδικός σε στρατιωτικά θέματα που είχε επισκεφτεί το Τόκιο στις αρχές της δεκαετίας του 1890, έγραψε πως την Ιαπωνία δεν την έπαιρναν σοβαρά πριν τον πόλεμο. Με τις πρώτες αναφορές για τις επιτυχίες των Ιαπώνων ενάντια στους Ρώσους, η κακή εικόνα του μικρόσωμου και υποσιτισμένου στρατιώτη άλλαξε γρήγορα. Τίποτα δεν θα μπορούσε να είναι πιο αποτελεσματικό στο να αλλάξει την εικόνα της Ιαπωνίας στην Δύση από την νίκη στον πόλεμο, η οποία οφείλονταν, σύμφωνα με τους δυτικούς, στην δύναμη του χαρακτήρα, δηλαδή τη γενναιότητα του απλού στρατιώτη.

Οι Ιάπωνες είχαν εξαιρετικές ικανότητες σε όλα τα πεδία. Ήταν γενναίοι, πειθαρχημένοι, ενθουσιώδεις και ακόμη είχαν ικανούς αξιωματικούς που διοικούσαν με σοβαρότητα. Η θέλησή τους να θυσιάσουν τις ζωές τους και το κουράγιο τους μπροστά στο θάνατο ήταν αξιοσημείωτο. Εκτός από τις ικανότητες στο πεδίο της μάχης, οι Ιάπωνες πολεμιστές είχαν και σημαντικό ψυχικό σθένος. Ήταν ταπεινόφρονες, ενώ σύμφωνα με τα λόγια του Μακένζι, “Ο Ιάπωνας πολεμιστής είναι, κατά κανόνα, ένας μορφωμένος άνθρωπος ο οποίος μελετά επιμελώς.” (Kowner, 2008).

Είναι αξιοθαύμαστο πώς η επιτυχία και οι νέες συνθήκες, μπόρεσαν να βελτιώσουν την άσχημη εικόνα των ιαπωνικών φυσικών χαρακτηριστικών, τουλάχιστον στα φίλα προσκείμενα έθνη. Οι ενθουσιώδεις αναφορές των δυτικών ανταποκριτών οι οποίοι κάλυπταν τον πόλεμο από την ιαπωνική πλευρά, σπάνια αναφέρονταν στην κορμωστασιά του Ιάπωνα, ανατρέποντας όμως τα ήδη υπάρχοντα στερεότυπα. Δημιουργήθηκε κατ’ αυτόν τον τρόπο μια ενδιάμεση εικόνα που δεν είχε τα χαρακτηριστικά του βάρβαρου και βίαιου ατόμου, αλλά ούτε πλέον εκείνα τα παιδαριώδη και θηλυπρεπή, όπως παρουσιάζονταν πριν τον πόλεμο. Μέσα σε λίγους μήνες συγκρούσεων, για αρκετούς παρατηρητές, ο Ιάπωνας στρατιώτης φαινόταν ότι τρέφεται καλύτερα, είναι πιο ψηλός και πιο δυνατός. Η εντύπωση για τους Ιάπωνες ναύτες ήταν παρόμοια. Σε αυτή την ιστορική συγκυρία η διατροφή βασισμένη στο ρύζι φάνηκε πλεονεκτούσα. Άνδρες που είχαν περάσει όλη τους τη ζωή στους ορυζώνες, δεν δυσκολεύονταν να βαδίζουν με βαρύ οπλισμό για μέρες. Οι Ιάπωνες θεωρούνταν οι καλύτεροι του κόσμου στην στρατιωτική πορεία. Η ιαπωνική πολιτική και στρατιωτική ηγεσία απεικονίζονταν επίσης με πιο ανθρώπινο τρόπο. Η αλλαγή της απεικόνισης δεν αφορούσε μόνο τα φυσικά χαρακτηριστικά του στρατιώτη, αλλά επεκτεινόταν και σε επίπεδο διοίκησης, για παράδειγμα οι αξιωματικοί του ναυτικού περιγράφονταν σαν εντυπωσιακοί Ευρωπαίοι ευγενείς. Σε αυτή την ιστορική περίοδο εύνοιας και υποστήριξης, ακόμη και η φυσιογνωμία του Αυτοκράτορα Μείτζι αποτέλεσε αντικείμενο περιγραφής και σχολιασμού. Περιγράφεται να έχει ευχάριστη εμφάνιση, μώδες και αρμονικό σώμα και ψηλό ανάστημα. Οι περιγραφές του παρέπεμπαν σε αστέρα του σινεμά - ήταν ένας γοητευτικός ηγεμόνας. (Kowner, 2008).

Καινοτομίες του Πολέμου

Κάνοντας δυνατή την γρήγορη συγκέντρωση και τον ανεφοδιασμό των δυνάμεων, ο σιδηρόδρομος αποτέλεσε καινοτομία για την εφοδιαστική στο πλαίσιο του πολέμου. Με το τέλος του Ρωσοϊαπωνικού, οι σιδηρόδρομοι έγιναν τόσο σημαντικοί για την επιτυχία των στρατιωτικών επιχειρήσεων, ώστε ένας δημοσιογράφος σε στήλη του σε περιοδικό δήλωσε ότι “η κινητοποίηση μεγάλων στρατών δεν είναι παρά η συστηματική χρήση του σιδηρόδρομου ως μέσου διακομιδής”. Κάποιοι άλλοι χαρακτήρισαν τον Ρωσοϊαπωνικό Πόλεμο σαν “κατά βάση έναν πόλεμο σιδηροδρόμων”. Αυτό βασίστηκε στις έντονες διαμάχες για έλεγχο των σιδηροδρομικών γραμμών σε Κορέα και Μαντζουρία, αλλά και στον αρνητικό αντίκτυπο του Υπερσιβηρικού ως κύρια αιτία των εχθροπραξιών κι ως καθοριστικό παράγοντα για την ήττα της Ρωσίας. Οι ιστορικοί συγκρίνουν τις τεράστιες δυσκολίες που αντιμετώπιζε η Ρωσία στην μετακίνηση στρατευμάτων και εφοδίων, για μία απόσταση μεγαλύτερη από πέντε χιλιάδες μίλια από την Ευρώπη και διαμέσου της ελλιπώς εξοπλισμένης μονής Υπερσιβηρικής γραμμής (η οποία διακοπτόταν στη λίμνη Βαϊκάλη), με τα πλεονεκτήματα της εγγύτητας και της εύκολης διαβίβασης μέσω θαλάσσης που απολάμβανε η Ιαπωνία. (Ericson, 2007).

Με το στρατό να βρίσκεται διασκορπισμένος σε τέσσερα νησιά, η Ιαπωνία αντιμετώπιζε μια εξίσου μεγάλη εφοδιαστική πρόκληση στο να συγκεντρώσει στρατεύματα και εφόδια στα βασικά λιμάνια, τα οποία κατόπιν προωθούνταν μέσω σιδηροδρόμων. Οι Ιάπωνες είχαν επίσης προβλήματα με τις μετακινήσεις στην ενδοχώρα, για παράδειγμα, η γραμμή που διέσχιζε την χερσόνησο της Κορέας ήταν ημιτελής και τα στρατεύματα χρειάστηκε να προχωρήσουν από την Πιονγιάνγκ έως τον ποταμό Γιαλού από κάκιστο οδικό δίκτυο. Επιπλέον, οι σιδηρόδρομοι ήταν στην ίδια ή ίσως χειρότερη κατάσταση από τον Υπερσιβηρικό, αναφορικά με την περιορισμένη μεταφορική ικανότητα, την απουσία δεύτερης γραμμής, την φθηνή ποιότητα κατασκευής και το μικρό πλάτος. Στην πραγματικότητα, για την εθνικοποίηση των ιδιωτικών γραμμών το 1906, η ιαπωνική κυβέρνηση χρησιμοποίησε ως επιχείρημα, μεταξύ άλλων, τις δυσκολίες και τις καθυστερήσεις που αντιμετώπιζε ο στρατός κατά τη διάρκεια του πολέμου, λόγω του κατακερματισμένου σιδηροδρομικού δικτύου που χρειαζόταν άμεσα ανακαίνιση και επέκταση. Η χρήση των ιαπωνικών σιδηροδρόμων ως μέσο μεταφοράς του στρατεύματος, αποδεικνύει ότι και για την Ιαπωνία η σύγκρουση ήταν ένας “πόλεμος σιδηροδρόμων”. (Ericson, 2007).

Οι εσωτερικοί σιδηρόδρομοι της Ιαπωνίας, παρά τα προβλήματά τους, μπόρεσαν να ανταποκριθούν επαρκώς στις ανάγκες, σε αντίθεση με τον Υπερσιβηρικό που, όπως αποδείχθηκε, δεν κατάφερε να μεταφέρει τις απαιτούμενες ενισχύσεις δια ξηράς στον προδιαγεγραμμένο χρόνο. Αν και τα ρωσικά τρένα είχαν μεγαλύτερη μεταφορική ικανότητα από τα ιαπωνικά, για τους τρεις πρώτους μήνες του πολέμου οι Ρώσοι χρησιμοποιούσαν μόνο τρία στρατιωτικά τρένα την ημέρα, ενώ οι Ιάπωνες δεκατέσσερα. (Ericson, 2007).

Για το ρωσικό στρατό, η μειωμένη ικανότητα μεταφοράς του σιδηροδρόμου ήταν καθοριστικής σημασίας. Την άνοιξη του 1904, το ταξίδι των 5000 μιλίων προς την Μαντζουρία χρειαζόταν πενήντα μέρες για να ολοκληρωθεί. Η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των πολιτικών και στρατιωτικών αρχών, συχνά οδηγούσε σε σύγχυση, κυκλοφοριακό χάος και συμφόρηση των διασταυρώσεων. Σταδιακά η κατάσταση βελτιώθηκε και μπορούσαν να μετακινηθούν έως και 12 τρένα την ημέρα, αλλά μέχρι τότε οι καθοριστικές μάχες είχαν χαθεί. Στην Ιαπωνία, ωστόσο, η αποτελεσματική λειτουργία των σιδηροδρόμων προερχόταν κατά κύριο λόγο από την συνεργασία στρατιωτικών και πολιτικών αρμοδίων με ιδιωτικές εταιρείες. (Ericson, 2007).

Τα υλικά για την κατασκευή του ιαπωνικού, αλλά και για την επέκταση του ρωσικού, σιδηροδρομικού δικτύου προέρχονταν κυρίως από την αμερικανική χαλυβουργική βιομηχανία, η οποία αύξησε με πρωτοφανή ρυθμό το κεφάλαιο και τις πωλήσεις της. Το ρωσικό σιδηροδρομικό δίκτυο δημιουργήθηκε με την προοπτική να αποτελέσει απειλή για την Ιαπωνία. Είναι άξιο αναφοράς όμως, ότι η κατάκτηση και ο έλεγχος αυτού του δικτύου θα μπορούσε να επιτρέψει στους Ιάπωνες να εξαπολύσουν μία ταχεία και δυναμική ασταμάτητη αντεπίθεση προς τη ρωσική ενδοχώρα, με τους σιδηροδρόμους να αποτελούν το μέσο για την μεταφορά ανδρών και εφοδίων. Η Ιαπωνία είχε στιγμιαία τη δυνατότητα για μία επίθεση στην καρδιά της Ρωσίας. (Patrikeeff και Shukman, 2007).

Ο σιδηρόδρομος δεν ήταν η μόνη καινοτομία που εφαρμόστηκε κατά τη διάρκεια του πολέμου. Για την ακρίβεια, δεν ήταν τόσο οι τεχνολογίες καινοτόμες, όσο η χρήση τους σε ευρεία κλίμακα. Πλέον ήταν κοινός τόπος και για τους δύο αντιμαχόμενους, η διεξαγωγή πολέμου στα χαρακώματα, η χρήση αυτόματων πολυβόλων, χειροβομβίδων, αερόστατων παρακολούθησης, ασύρματων ή μέσω τηλεφώνου επικοινωνιών. Επίσης και οι δύο αντίπαλοι χρησιμοποίησαν τμήματα μισθοφόρων, οι οποίοι στρατολογήθηκαν από τον ντόπιο κινεζικό πληθυσμό. (Ivanov και Jowett, 2004).

Ζητήματα Διπλωματίας

Προπολεμική Εξωτερική Πολιτική

Η ρωσική εξωτερική πολιτική ένας αρχές του 20^{ου} αιώνα, μπορεί να περιγραφεί με τον όρο “συντηρητικός εθνικισμός”. Υπό τον Βίττε, το Υπουργείο Οικονομικών είχε εφαρμόσει μια οικονομική πολιτική σχεδιασμένη για να παρέχει στη Ρωσία τη δυνατότητα να καταλάβει μία θέση μεταξύ των ευρωπαϊκών μεγάλων δυνάμεων, έχοντας ανεπτυγμένη βιομηχανία, μοντέρνο στρατό και ένα αποτελεσματικό επικοινωνιακό δίκτυο.

Το ρωσικό πολίτευμα ήταν απολυταρχικό, ισχυρό και κεντροποιημένο. Για πολλά από τα μέλη ένας δημόσιας διοίκησης την δεκαετία του 1890, η οικονομική πολιτική εκδυτικοποίησης του Βίττε δεν υποσχόταν πολιτική μεταρρύθμιση. Αντιθέτως, χρησιμοποιήθηκε σαν εργαλείο όχι αλλαγής, αλλά περαιτέρω ισχυροποίησης ένας απολυταρχίας. Η επέκταση ένας Ρωσίας ένας ένας θαλάσσιες περιοχές ένας Άπω Ανατολής και ένας Κεντρικής Ασίας, που αποτελούσε χαρακτηριστικό ένας ρωσικής πολιτικής από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, άρχισε να μετατρέπεται σε κυριαρχία στα γειτονικά και πιο αδύναμα ασιατικά κράτη. Η Ρωσία εγκαθίδρυε μια μορφή οικονομικού ιμπεριαλισμού προορισμένη να οδηγήσει, με την πάροδο του χρόνου, σε ειρηνική διεϊσδυση, μέσω διπλωματικών συμφωνιών, χωρίς ένας πολιτική προσάρτηση. Αυτό γιατί ελλόχευε κίνδυνος συγκρούσεων με τα συμφέροντα των υπολοίπων ευρωπαϊκών δυνάμεων. Μέχρι το 1904, είχε εγκαθιδρυθεί σε αρκετές περιοχές ένας Ασίας μία πολιτική διπλωματικού ελέγχου, οικονομικής εξάρτησης και πολιτικής επιρροής, που είχε ήδη εφαρμοστεί, αν και όχι πάντα με επιτυχία, στα Βαλκάνια. (Williams, 1974).

Τα κίνητρα ένας ένας πολιτική σχετίζονταν με την επέκταση από ένας ήδη υπάρχουσες περιοχές ελέγχου, την αναζήτηση αγορών και πλουτοπαραγωγικών πηγών και την επιθυμία προστασίας των ρωσικών συμφερόντων από τον ξένο – κυρίως αγγλικό – ανταγωνισμό. Η ιδέα μιας “εκπολιτιστικής αποστολής στην Ασία” ακουγόταν συχνά σε στρατιωτικούς και διοικητικούς κύκλους από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Στην Άπω Ανατολή, όπου η πολιτική είχε πλήρως εφαρμοστεί, ο Βίττε είχε

επιτύχει τον στόχο του για κυριαρχία στην Βόρεια Κίνα, ελέγχοντας το εμπόριο και ένας οικονομικούς πόρους ένας Μαντζουρίας. Σε αυτή την κατεύθυνση συνέβαλε και η ρωσική διοίκηση του Κινεζικού Ανατολικού Σιδηρόδρομου, ένας Σινορωσικής Τράπεζας και των κύριων σιδηροδρομικών και αστικών κέντρων, ένας το Χαρμπίν και το Πορτ Άρθουρ. (Williams, 1974).

Η επιτυχία ένας πολιτικής εξαρτιόταν από την εξασφάλιση, από μέρους ένας Ρωσίας, μιας ισχυρής και ανεξάρτητης φωνής στην ευρωπαϊκή διπλωματία. Ο κόμης Λάμσντορφ, υπουργός εξωτερικών στην αρχή του 20^{ου} αιώνα, ήταν στενός φίλος και θαυμαστής του Βίττε. Η πολιτική του υπουργείου οικονομικών είχε την στήριξη του υπουργείου εξωτερικών, αρκεί βέβαια να συμβάδιζε με ένας ευρωπαϊκές οδηγίες. Εκείνη την περίοδο, βάση ένας ρωσικής εξωτερικής πολιτικής αποτελούσαν αφ' ένας η φρανκορωσική συμμαχία και αφετέρου η διατήρηση ένας Ρωσίας σε μία ανεξάρτητη και διαμεσολαβητική θέση στα ευρωπαϊκά θέματα. Το ξέσπασμα του Ρωσοϊαπωνικού Πολέμου ήταν το αποτέλεσμα ένας κατάρρευσης ένας παραπάνω πολιτικής και των αυθαιρεσιών ένας ρωσικής διακυβέρνησης. Σε πρώτη φάση, το ξέσπασμά του δεν επηρέασε την στρατηγική του υπουργείου εξωτερικών. Ακόμη και μετά το περιστατικό του Ντόγγερ Μπανκ, που έφερε τη Ρωσία στα πρόθυρα σύρραξης με τη Αγγλία, η ευρωπαϊκή πολιτική ένας Ρωσίας δεν μεταβλήθηκε. (Williams, 1974).

Η Ιαπωνία ήταν μία ανερχόμενη δύναμη με μία ανεκπλήρωτη αποστολή: τον εκπολιτισμό ένας Ασίας. Ο πόλεμος έδωσε στην Ιαπωνία μεγάλη υπερηφάνεια για τα επιτεύγματά ένας και μία ένας μεγάλη φιλοδοξία να προάγει την ανάπτυξη παρόμοιων κοινωνιών σε ένας χώρες ένας Ασίας. Η Ιαπωνία θα αποτελούσε το όχημα ένας εκδυτικοποίησης για ένας γείτονές ένας. Το όραμα του εκπολιτισμού θα έθετε σε κίνηση την ιαπωνική πολιτική κατά την διάρκεια του 20^{ου} αιώνα και θα εκφραζόταν με όρους στρατιωτικούς, πολιτικούς και οικονομικούς. (Paine, 2003).

Η αποστολή του εκπολιτισμού που γεννήθηκε με τον Σινοϊαπωνικό Πόλεμο, συμπληρώθηκε από τη βελτίωση ένας διεθνούς εικόνας ένας Ιαπωνίας, η οποία έφτασε στο απόγειό ένας με τον Ρωσοϊαπωνικό. Μόνο κατά τη διάρκεια του πολέμου κατάφερε η Ιαπωνία να δείχνει δυναμική και ένας Ασιάτες γείτονές ένας, αλλά και στην πλειοψηφία των δυτικών κρατών. Κατά την δεκαετηνιάμηνη σύγκρουση, η εικόνα ένας Ιαπωνίας ως ένα υπανάπτυκτο ασιατικό κράτος εξανεμίστηκε και αντικαταστάθηκε από την ιδέα ένας αποφασισμένου κι ανεπτυγμένου στρατιωτικού έθνους. Οι Ιάπωνες στρατιώτες παρουσιάζονταν στο εξωτερικό ως ανδρείοι και ελκυστικοί, ενώ ο

μονάρχης ένας ως ευγενικός και καλοσυνάτος. Στα αρχικά στάδια του πολέμου, η Ιαπωνία φαινόταν σαν τον Δαβίδ που πολεμούσε τον ρωσικό Γολιάθ. Στο τέλος του ένας αναγνωρίστηκε ως μια τοπική δύναμη με εκτόπισμα ίσο, ή συχνά μεγαλύτερο, των δυτικών δυνάμεων. (Kowner, 2008).

Οι θετικές εντυπώσεις που κέρδισε η Ιαπωνία στον πόλεμο ενάντια στην Ρωσία ανταποκρίνονταν στην πραγματικότητα. Οι ιαπωνικές δυνάμεις ήταν νικηφόρες σε κάθε εκστρατεία του πολέμου και η συμπεριφορά ένας ήταν ανθρώπινη (όσο αυτό ήταν δυνατό) και σύμφωνη με ένας συνθήκες ένας Γενεύης (1864) και ένας Χάγης (1899). Ωστόσο, η συμπεριφορά αυτή δεν αρκεί από μόνη ένας για την δημιουργία θετικής εικόνας, αλλά χρειάζονται παράλληλα ευνοϊκές συνθήκες, καλές δημόσιες σχέσεις και πρόθυμο κοινό.

Στο Ρωσοϊαπωνικό Πόλεμο, η κοινή γνώμη στη Δύση και σίγουρα στην Ασία, ήταν εν πολλοίς με το μέρος ένας Ιαπωνίας, ή τουλάχιστον όχι εναντίον ένας. Γενικά, το 1904 η Ιαπωνία έβλεπε την Δύση ως την ομάδα αναφοράς ένας, ενώ τέσσερις δεκαετίες αργότερα θεωρούσε ένας γείτονες Ασιάτες, ένας οποίους αρχικά δεν είχε σε υπόληψη, ως ένας συμμάχους ένας στον αγώνα ενάντια στη Δύση. Σχετική με τη θέλησή ένας να ενταχθεί μεταξύ των ανεπτυγμένων και πολιτισμένων εθνών, ήταν η συμμόρφωσή ένας με ένας συνθήκες ένας Γενεύης και ένας Χάγης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ένας αιχμαλώτους πόλεμου. Επιπλέον, τοποθετήθηκε ένας απεσταλμένος στην Ευρώπη και ένας ένας ΗΠΑ, με στόχο να βελτιώσουν την δημόσια εικόνα ένας Ιαπωνίας. Και οι δύο είχαν σπουδάσει στη Δύση, είχαν εκτεταμένο δίκτυο γνωριμιών και μιλούσαν καλά αγγλικά. Η δουλειά ένας ήταν να συναντούν δημοσιογράφους και πολιτικούς και να αρθρογραφούν υπέρ ένας Ιαπωνίας. Οι ιαπωνικές δραστηριότητες ένας δυτικές πρωτεύουσες στηρίχθηκαν αρκετά στα δίκτυα συλλογής μυστικών πληροφοριών που είχε δημιουργήσει το υπουργείο εξωτερικών. Μέρος των καθημερινών εργασιών των διπλωματών ήταν να ελέγχουν ένας μεγαλύτερες εφημερίδες, συνήθως με τη βοήθεια μεταφραστών, και να εκτιμούν τη σπουδαιότητά ένας. Επιπλέον, παρευρίσκονταν σε κυβερνητικές δεξιώσεις, όπου αντάλλασσαν πληροφορίες με ξένους διπλωμάτες και σημαίνοντες πολιτικούς του κράτους υποδοχής. Όταν ξέσπασε ο πόλεμος, η στενή επαφή με τα δυτικά μέσα ενημέρωσης και υψηλά ιστάμενους πολιτικούς αποδείχθηκε καταλυτικής σημασίας για την προώθηση υλικού υπέρ ένας Ιαπωνίας. (Kowner, 2008).

Ο Ρωσοϊαπωνικός Πόλεμος, από μία ευρεία ιστορική οπτική, ήταν η από καιρό αναμενόμενη κατάληξη ένας εχθρότητας των δύο επεκτεινόμενων δυνάμεων. Η Ρωσική Αυτοκρατορία εξαπλωνόταν ασταμάτητα νοτιοανατολικά για αιώνες, ενώ στο ανατολικό άκρο ένας Ασίας η Ιαπωνική Αυτοκρατορία εξαπλωνόταν δυτικά για τρεις μόνο δεκαετίες. Η διαφορά στη διάρκεια ένας ιμπεριαλιστικής επέκτασης, ωστόσο, δεν ελάττωσε το μέγεθος ένας σύγκρουσης και οι επιπλέον διαφορές μόνο δυσκόλευαν την επίλυση με διπλωματικά μέσα. Στην πραγματικότητα, πέρα από ένας ιμπεριαλιστικές προσδοκίες, τον πρόσφατο εκμοντερνισμό και ένας τεχνολογικά προηγμένες στρατιές, δεν υπήρχαν ομοιότητες ανάμεσα στα δύο κράτη. Διέφεραν σε μέγεθος, πληθυσμό, οικονομία, ένας ένας σε φυλετική σύνθεση, γλώσσα και θρησκεία. Η σύγκρουση ανάμεσά ένας έλαβε χώρα στα πεδία μάχης ένας Μαντζουρίας και ένας Κορέας, περιοχές που και οι δύο πλευρές επιθυμούσαν να εξουσιάσουν. Δεν ήταν ούτε η πρώτη ούτε η τελευταία σύγκρουση μεταξύ ένας, αλλά σίγουρα είχε την μεγαλύτερη επίδραση και ένας δύο. (Kowner, 2007).

Η πολιτική και στρατιωτική αδυναμία ένας παραπαίουσας Κινεζικής Αυτοκρατορίας, δημιουργούσε πρόσφορο έδαφος για την διείσδυση όλων των δυτικών δυνάμεων. Στο τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα οι αντιμαχόμενοι ήταν σίγουροι ότι θα υπάρξει ένας διαμοιρασμός των κινεζικών εδαφών μεταξύ Βρετανίας, Γαλλίας, ΗΠΑ και Γερμανίας, οι οποίες είχαν ήδη κάνει κινήσεις διείσδυσης, δημιουργώντας σιδηροδρόμους και συνάπτοντας εμπορικές συμφωνίες. Υπήρχε ο φόβος ότι ο διαμοιρασμός ένας θα ένας βρει απροετοίμαστες. Στην πραγματικότητα λοιπόν, ο πόλεμος συνέβη γιατί Ρωσία και Ιαπωνία ήθελαν να εξασφαλίσουν την παρουσία ένας στα εδάφη ενδιαφέροντος. (Westwood, 1986).

Αν και οι μάχες του Ρωσοϊαπωνικού Πολέμου είχαν περιοριστεί κυρίως στο νότιο τμήμα ένας Μαντζουρίας και ένας θάλασσες ένας βόρειας Κίνας, η σύγκρουση είχε διεθνείς επιπτώσεις και επηρέασε ένας ένας τότε μεγάλες δυνάμεις. Οι επιπτώσεις αυτές ήταν μια αντανάκλαση του σταδιακού μετασχηματισμού του διεθνούς πολιτικού συστήματος. Η Ευρώπη παρέμενε ο πυλώνας ένας διεθνούς πολιτικής και οι ευρωπαϊκές μεγάλες δυνάμεις οι τελικοί κριτές όλων των διεθνών θεμάτων. Όσο ένας αυτές επέκτειναν την επιρροή ένας υπερπόντια, το πεδίο ένας ευρωπαϊκής διπλωματίας επεκτάθηκε αναλόγως. Αντίστροφα, αυτό σήμαινε ότι οι συγκρούσεις στο εξωτερικό θα είχαν πιθανό απόηχο στην Ευρώπη. Περισσότερο από κάθε άλλη περιοχή, η ανατολική Ασία αναδύθηκε ως η κύρια περιοχή διεθνούς ενδιαφέροντος. Η

γεωστρατηγική θέση ένας Ρωσίας, που εκ φύσεως αποτελούσε το σύνορο Ευρώπης και Ασίας, ένωσε ένας ένας δύο πόλους. Οποιαδήποτε αλλαγή στην τοπική ισορροπία δυνάμεων στην ανατολική Ασία, ήταν δεδομένο ότι θα επηρεάσει το συσχετισμό δυνάμεων στην Ευρώπη. Οι επιπτώσεις του πολέμου αφορούσαν ένας ένας οικονομίες και τη στρατιωτική οργάνωση κάθε δύναμης τον 20^ο αιώνα. Έτσι επηρεάστηκε όχι μόνο η σταθερότητα στην Ευρώπη, αλλά και παγκόσμια, ιδιαιτέρως η ισορροπία ανάμεσα σε ΗΠΑ και Ιαπωνία. (Kowner, 2007), (Otte, 2007).

Διακρατικές Διπλωματικές Σχέσεις

Οι επιπτώσεις του Ρωσοϊαπωνικού Πολέμου δεν ήταν άμεσα ορατές στην Ευρώπη, ήταν ένας εντέλει δρυμείες. Η ανισορροπία δυνάμεων που αναδύθηκε αποτέλεσε την κυριότερη αιτία για το ξέσπασμα του Μεγάλου Πολέμου. Μετά ένας ήττες στο Μούκντεν και την Τσουσίμα, άρχισαν να αμφισβητούνται η εικόνα ένας Ρωσίας, οι στρατιωτικές ένας ικανότητες και η δυνατότητα άσκησης επιρροής ένας υπόλοιπες δυνάμεις. Ταυτόχρονα, η Γερμανία είχε μόλις συμπληρώσει μια δεκαετή περίοδο στρατιωτικής προετοιμασίας και κατά τη διάρκεια του πολέμου είχε αναδειχθεί ως η κύρια στρατιωτική και βιομηχανική δύναμη ένας Ευρώπης. Ο πόλεμος στην Μαντζουρία υπογράμμισε αυτή την υπεροχή και έδωσε στη Γερμανία μια μοναδική ευκαιρία να ανατρέψει την επί μακρόν αποτυγχάνουσα διπλωματία ένας, τελευταία επιτυχία ένας οποίας ήταν το 1895 με τη λεγόμενη Τριπλή Παρέμβαση. Με την ξαφνική αλλαγή ένας στρατιωτικής ισχύος το 1905, η Γερμανία άρχισε να αποτελεί απειλή ενάντια στη γειτονική Γαλλία. Παράλληλα, έκανε κάποιες διπλωματικές κινήσεις για σύναψη συμφωνίας με τη Ρωσία και διάσπαση ένας συμμαχίας Αγγλίας και Γαλλίας του 1904. Η σημαντικότερη από αυτές, ήταν η υπογραφή, στο Μπιγιόρκο ένας Φινλανδίας, συνθήκης μεταξύ του Κάιζερ και του Τσάρου Νικολάου, η οποία τελικά δεν τηρήθηκε. Οι Γερμανοί διπλωμάτες είχαν υπολογίσει λάθος την κατάσταση των πραγμάτων στη Ρωσία, υποτιμώντας ένας λόγους που θα την απέτρεπαν από το να εγκαταλείψει τη Γαλλία και να συμμαχήσει με τη Γερμανία. Κατά τον Ρωσοϊαπωνικό Πόλεμο, η Γερμανία σχεδίαζε μια “αποτρεπτική” επίθεση ενάντια στη Γαλλία, η οποία δεν πραγματοποιήθηκε επειδή ο Κάιζερ ήταν ακόμη απροετοίμαστος. (Kowner, 2007).

Πέρα από τη Ρωσία και τη Γερμανία, αυτή που επηρεάστηκε περισσότερο από τον πόλεμο ήταν η Βρετανία. Το ενδεχόμενο μιας στρατιωτικής σύγκρουσης ανάμεσα

σε Ρωσία και Ιαπωνία απασχόλησε ένας Βρετανός από το τέλος του Σινοϊαπωνικού Πολέμου. Μια τέτοια σύγκρουση έγινε πιο πιθανή μετά την αγγλοϊαπωνική συμμαχία του 1902. Η ίδια η συμμαχία ήταν αποτέλεσμα των αποτυχιών ένας βρετανικής διπλωματίας να ανακόψει την διείσδυση ένας Ρωσίας στην ασιατική ενδοχώρα, είτε με απευθείας συνθήκη με τη Ρωσία είτε με σύμφωνο μεταξύ Γερμανίας και Ιαπωνίας. Ο πολεμικός σχεδιασμός ένας Βρετανίας αφορούσε κυρίως μια σύγκρουση με τον γαλλορωσικό συνδυασμό. Η στρατηγική ένας θέση ένας θα μπορούσε να βελτιωθεί μέσω μιας ναυτικής αμυντικής συμμαχίας με την Ιαπωνία. Κατ' αυτό τον τρόπο, θα μπορούσε να μειώσει τον αριθμό των πλοίων που έχει στην Κίνα και να συγκεντρώσει δυνάμεις στα ευρωπαϊκά ύδατα, όπου ήταν το πιθανότερο θέατρο ναυτικών συγκρούσεων με ένας Γαλλο-Ρώσους. Με την αγγλοϊαπωνική συνθήκη επιτεύχθηκε ένας διπλός στόχος: άλλαξε η ισορροπία δυνάμεων στην Άπω Ανατολή, ενώ τηρήθηκαν οι επιταγές για δημοσιονομικό περιορισμό του αγγλικού υπουργείου οικονομικών. Ο συνδυασμός βρετανικών και ιαπωνικών ναυτικών δυνάμεων λειτούργησε σαν στρατηγική ομπρέλα προστασίας των βρετανικών συμφερόντων στο Μέσο Βασίλειο. Δεν μείωσε ένας την πιθανότητα μιας ρωσοϊαπωνικής σύγκρουσης. (Otte, 2007).

Κατά την στρατιωτική εκστρατεία στην Μαντζουρία και τα χρόνια που ακολούθησαν, η Βρετανία βελτίωσε τη γεωπολιτική ένας θέση εξασφαλίζοντας συμμαχίες με τη Γαλλία και την Ρωσία, ένας δύο βασικές ένας αντιπάλους κατά ένας προηγούμενες δεκαετίες. Από ένας δύο, η προσέγγιση με την Γαλλία είχε την σπουδαιότερη σημασία. Τον Απρίλιο του 1904, ανανέωσαν την Εγκάρδια Συνεννόηση, σύμφωνα με την οποία η Γαλλία παραχώρησε στην Βρετανία τον έλεγχο ένας Αιγύπτου ως αντάλλαγμα για την ηγεμονία ένας στο Μαρόκο. Στην ουσία, το ξέσπασμα του Ρωσοϊαπωνικού Πολέμου επιτάχυνε την αγγλογαλλική προσέγγιση, καθώς και οι δύο ήταν δεσμευμένες από συγκεκριμένους όρους ένας αγγλοϊαπωνικής και γαλλορωσικής συνθήκης αντιστοίχως. Υπό την απειλή μιας μεταξύ ένας συμπλοκής, οι δύο δυνάμεις έλυσαν ένας διαφορές ένας εντός δύο μηνών και κατέληξαν στην Συνεννόηση, η οποία διήρκησε καθ' όλη τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα. Αρκετοί Βρετανοί και Γάλλοι εξέφρασαν την ανακούφισή ένας για το γεγονός ότι η γερμανική εξωτερική πολιτική δεν θα μπορούσε πλέον να βρει έρεισμα στην διαμάχη μεταξύ των δύο δυνάμεων. (Kowner, 2007).

Ενισχυμένη από τη νέα ένας συμμαχία με την Γαλλία, η Βρετανία ανέκτησε τη ναυτική ένας ηγεμονία και βελτίωσε ένας επαφές ένας με την Ρωσία. Μετά την ήττα ένας στον πόλεμο, η Ρωσία αποσύρθηκε από ένας ασιατικές διασυνοριακές συγκρούσεις ένας με τη Βρετανία, γνωστές ως το "Μεγάλο Παιχνίδι" και επικεντρώθηκε στην Ευρώπη και κυρίως στα Βαλκάνια. Συγκεκριμένα, το 1904 υπέγραψε μυστικό πρωτόκολλο με την Αυστρο-Ουγγαρία για την διατήρηση ένας κατάστασης των πραγμάτων στην νοτιοανατολική Ευρώπη. Ένας, το συνεχώς υποβαθμιζόμενο κύρος ένας Αγίας Πετρούπολης, συνέβαλε στην περαιτέρω αποσταθεροποίηση ένας περιοχής. Μία κίνηση προσάρτησης ένας Βοσνίας και Ερζεγοβίνης από την Αυστρία το 1908, οδήγησε στα πρόθυρα του πολέμου. Ήταν αρκετή ένας για να αφήσει την Αυστρο-Ουγγαρία και τη σύμμαχό ένας Γερμανία με την ικανοποίηση του νικητή. (Kowner, 2007).

Σχετικές με την αποδυνάμωσή ένας, ήταν και οι αντιδράσεις στην δυτική περιφέρεια ένας Ρωσικής Αυτοκρατορίας και συγκεκριμένα στην Σκανδιναβία και την Πολωνία. Στο ημι-ανεξάρτητο δουκάτο ένας Φινλανδίας ξέσπασε ένας εθνικός ξεσηκωμός ο οποίος ζητούσε την ανατροπή του καθεστώτος που ήταν σε ισχύ από το 1899 και την επαναλειτουργία του κοινοβουλίου. Παράλληλα, οι Πολωνοί εκμεταλλεύτηκαν την κατάσταση και με τη συνεργασία των Ιαπώνων επιδίωξαν την επανένωση του πολωνικού κράτους. Η ανεξαρτητοποίηση ένας Πολωνίας πραγματοποιήθηκε τελικά το 1918 ύστερα από μεγάλη αιματοχυσία. (Kowner, 2007).

Γεωγραφικά απομακρυσμένες από ένας δύο αντιμαχόμενους, οι ΗΠΑ χρησιμοποίησαν τον πόλεμο ως άλλο ένα σκαλοπάτι ένας την άνοδο στην παγκόσμια κυριαρχία. Δρώντας σαν μεσολαβητής στην ειρηνευτική διαδικασία, η στάση ένας άλλαξε σταδιακά και από ένθερμος υποστηρικτής του Τόκυο στην αρχή του πολέμου, μεταβλήθηκε σε ανήσυχο παρατηρητή ένας ανόδου ένας Ιαπωνίας ως τοπική υπερδύναμη στο τέλος ένας σύρραξης. Οι δεκαετίες που ακολούθησαν χαρακτηρίστηκαν από αμοιβαία καχυποψία και ένας προσπάθειες των Αμερικάνων να ελέγξουν την ιαπωνική φιλοδοξία για ναυτική ηγεμονία στον Ειρηνικό. Καθόλη τη διάρκεια του πολέμου οι ΗΠΑ, υπό την προεδρία του Ρούσβελτ, διατήρησαν την ουδετερότητά ένας και ανέμεναν την εξάντληση των δύο αντιμαχόμενων. (Kowner, 2007).

Την ίδια στάση κράτησαν και οι μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις, η κάθε μία για ένας δικούς ένας λόγους και θέλοντας να προστατεύσουν τα συμφέροντά ένας. (Kowner, 2007), (Otte, 2007).

Η Ιαπωνία στον πόλεμο δεν έχασε ούτε μία μάχη, όντας λιγότερο αποδυναμωμένη από τη Ρωσία. Ο Ρούσβελτ αποφάσισε λοιπόν να αναλάβει το ρόλο διαμεσολαβητή στην Διάσκεψη Ειρήνης που σήμανε τη λήξη του πολέμου. Κατά ένας διαπραγματεύσεις στο Πόρτσμουθ του Νιου Χάμσάιρ, απαίτησε από την Ιαπωνία να εφαρμόσει την πολιτική ένας Ανοιχτής Πύλης στην Μαντζουρία και να επιστρέψει την περιοχή υπό κινεζική κυριαρχία. Μη θέλοντας να έρθουν σε σύγκρουση με την Ιαπωνία, οι ΗΠΑ υπέγραψαν σύμφωνο με το οποίο αναγνώριζαν τον ιαπωνικό έλεγχο στην Κορέα, δεχόμενες ως αντάλλαγμα τον αμερικανικό έλεγχο ένας Φιλιππίνες. Και οι δύο ήταν ανερχόμενες δυνάμεις και για πρώτη φορά είδαν καθαρά ότι τα συμφέροντα ένας ένας αποτελούσαν απειλή για την άλλη, στον έλεγχο του Ειρηνικού και στην πρόσβαση ένας αγορές ένας ανατολικής Ασίας. Ο αγώνα ισχύος κλιμακώθηκε, οδηγώντας 37 χρόνια αργότερα στον Πόλεμο του Ειρηνικού. (Kowner, 2007).

Η Συνθήκη του Πόρτσμουθ

Οι Ιάπωνες ήθελαν απεγνωσμένα τη λήξη του πολέμου, αλλά φαινόταν ότι δεν μπορούν να την επιτύχουν με στρατιωτικά μέσα. Αμέσως μετά την μάχη του Μούκντεν, ο στρατηγός Ογιάμα και ο υπουργός πολέμου τόνισαν την αναγκαιότητα άμεσης σύναψης ειρήνης. Από το καλοκαίρι του 1904, Ιάπωνες απεσταλμένοι σε ουδέτερες πρωτεύουσες αναζητούσαν έδαφος για ειρήνευση, ένας ο Νικόλαος έχοντας την βεβαιότητα, ένας του έλεγαν οι στρατηγοί του, ότι η νίκη είναι επικείμενη, δεν είχε διάθεση για διαπραγματεύσεις. Μετά το σοκ ένας Τσουσίμα, το Μάιο του 1905, φάνηκε να ανταποκρίνεται καλύτερα σε αυτό το ενδεχόμενο. (Westwood, 1986).

Ήταν προφανές ότι ο πολέμος δεν θα μπορούσε να κερδηθεί χωρίς μεγάλες ενισχύσεις και αναδιοργάνωση, τα οποία ήταν αδύνατα λόγω ένας επαναστατικής κατάστασης και ένας αντιδημοτικότητας του πολέμου στο εσωτερικό ένας Ρωσίας. Το Συμβούλιο Πολέμου ανακοίνωσε ότι η διατήρηση ένας τάξης θα έπρεπε να προέχει ένας πολεμικής προσπάθειας. Με την προσοχή να στρέφεται στο εσωτερικό, η Ρωσία άρχισε να αναλογίζεται την συνθηκολόγηση. (Williams, 1974).

Ένας ανέμεναν οι πιο διορατικοί από ένας Ιάπωνες, εντέλει ζητήθηκε η διαμεσολάβηση του Αμερικανού Προέδρου Θίοντορ Ρούσβελτ. Ένας αρχές Ιουνίου, ο Ιάπωνας πρεσβευτής στην Ουάσινγκτον πήρε εντολή από την κυβέρνησή του να αιτηθεί από τον Πρόεδρο να φέρει σε επαφή ένας αντιμαχόμενος. Η πρόσκληση θα έπρεπε να εμφανιστεί ως καθαρά δική του πρωτοβουλία και να μην υπάρξει υπαινιγμός ότι πίσω ένας βρισκόταν η Ιαπωνία. Ένας το αμερικανικό και το βρετανικό κοινό, ο Ρούσβελτ ήταν φίλα προσκείμενος ένας Ιάπωνες, καθώς ένας ο πόλεμος εκτυλισσόταν άρχισε να ανησυχεί για ένας συνεχείς ιαπωνικές νίκες. Φαινόταν ότι για ένας ΗΠΑ το καλύτερο αποτέλεσμα του πολέμου θα ήταν μια περιορισμένη νίκη των Ιαπώνων. Για αυτό το λόγο, αλλά και για λόγους πολιτικού γοήτρου, ο Ρούσβελτ ήταν πρόθυμος να προσφέρει ένας υπηρεσίες του. Ένας και ο υπόλοιπος κόσμος, δεν γνώριζε ότι η Ιαπωνία ήταν εκείνη που είχε να φοβηθεί περισσότερο από μία παράταση του πολέμου και όχι η Ρωσία. Σιωπηλά επιβεβαίωσε ότι ο Νικόλαος θα ήταν δεκτικός ένας προτάσεις του και κατόπιν επισήμως πρόσφερε ένας δύο Αυτοκράτορες την διαμεσολάβησή του. Ένας 10 Ιουνίου η Ιαπωνία δέχτηκε την πρότασή του, ένας έκανε ένας 12 Ιουνίου η Ρωσία. (Westwood, 1986).

Ο ιαπωνικός λαός αντιδρούσε στη σύναψη ειρήνης κάνοντάς το δύσκολο για την ιαπωνική κυβέρνηση να επιλέξει ένας πληρεξούσιους. Ο πρώτος αξιωματούχος που προσκλήθηκε αρνήθηκε την πρόταση, με τη δικαιολογία ότι η παρουσία του ήταν απαραίτητη στον Αυτοκράτορα. Αυτό συνέβη γιατί η κρατική εξουσία είχε συνειδητοποιήσει ότι κάθε απεσταλμένος ρίσκαρε την πολιτική του καριέρα, καθώς οι αναμενόμενοι όροι ένας συνθήκης ήταν πολύ χειρότεροι από ένας προσδοκίες του λαού, του τύπου και των πολιτικών. Τελικά δέχτηκε να πάει ο υπουργός εξωτερικών Κομούρα. Ο Κομούρα, ένας από ένας λίγους πολιτικούς ηγέτες που δεν είχε κατακτήσει τη θέση του σαν κληρονομικό δικαίωμα, εντασσόταν ένας σκληροπυρηνικούς. Σαν πρέσβης στο Πεκίνο το 1895, είχε συμβουλευσει την κυβέρνησή του να εμπλακεί σε πόλεμο με την Κίνα. Αργότερα, ως υπουργός εξωτερικών, ήταν υπέρμαχος ένας αγγλοϊαπωνικής συμμαχίας και υποστήριξε τον πόλεμο ενάντια στη Ρωσία. Ο Κομούρα ήταν κατά συνέπεια ένας από ένας αρχιτέκτονες ένας προφανούς νεοαποκτηθείσας υπεροχής ένας Ιαπωνίας. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων θα κρατούσε μια πιο σκληρή γραμμή από ότι η κυβέρνηση, ένας εντέλει θα έπρεπε να δεχτεί ένας όρους που οι περισσότεροι Ιάπωνες θεωρούσαν ταπεινωτικούς. Έτσι ο πιο επιτυχημένος σκληροπυρηνικός πολιτικός ένας

Ιαπωνίας, θα καταδικαζόταν από το λαό του ως “προδοτικά μαλθακός”. (Westwood, 1986).

Η Ρωσία ένας δυσκολευόταν στην εύρεση πληρεξούσιου. Ο υπουργός εξωτερικών αρχικά πρότεινε τον Βίττε, αλλά ο Τσάρος αρνήθηκε να ορίσει ως απεσταλμένο έναν άνθρωπο που είχε νωρίτερα αποπέμψει και που του ήταν αντιπαθής. Αρκετοί αρνήθηκαν τον διορισμό γνωρίζοντας ένας δυσκολίες εκπροσώπησης ένας κυβέρνησης που είχε ηττηθεί. Τελικά, ο Νικόλαος αναγκάστηκε να αποδεχτεί τον Βίττε, ο οποίος ήταν στην πραγματικότητα ο καλύτερος υποψήφιος. Ήταν ευφυής, αποτελούσε ένα χρήσιμο μείγμα ηθικού και ταυτόχρονα ανήθικου ατόμου και τον σέβονταν στο εξωτερικό. (Westwood, 1986).

Ο Βίττε δεν θα συμφωνούσε ποτέ στην πληρωμή αποζημιώσεων ή στον περιορισμό των ρωσικών δυνάμεων στην Άπω Ανατολή. Οι ειρηνευτικοί όροι ένας Ιαπωνίας, ένας δόθηκαν στον Κομούρα την παραμονή ένας αναχώρησής του, περιελάμβαναν τρεις “απαράβατες προϋποθέσεις” : η Ρωσία θα έπρεπε να αναγνωρίσει την ελευθερία δράσης ένας Ιαπωνίας στην Κορέα, Ρωσία και Ιαπωνία θα έπρεπε να αποσύρουν τα στρατεύματά ένας από την Μαντζουρία, η Ρωσία θα έπρεπε να παραχωρήσει στην Ιαπωνία το Πορτ Άρθουρ και την χερσόνησο Λιαοντόνγκ, μαζί με το Νότιο Σιδηρόδρομο ένας Μαντζουρίας. Αυτοί οι τρεις όροι αναγνωρίζονταν από την κυβέρνηση ως οι βασικοί στόχοι για ένας οποίους είχε γίνει ο πόλεμος. Υπήρχαν και τέσσερις “σχετικά σημαντικοί” όροι : η Ρωσία θα έπρεπε να πληρώσει αποζημίωση για να καλύψει τα πολεμικά έξοδα ένας Ιαπωνίας, τα ρωσικά πολεμικά πλοία που ήταν σταθμευμένα σε ουδέτερα λιμάνια θα έπρεπε να παραδοθούν στην Ιαπωνία, η Ρωσία θα έπρεπε να παραχωρήσει τη νήσο Σαχαλίνη στην Ιαπωνία και αλιευτικά δικαιώματα σε συγκεκριμένες περιοχές. Τέλος, υπήρχαν και δύο “όχι απαράβατες προϋποθέσεις” : περιορισμός ένας ναυτικής δύναμης ένας Ρωσίας στην Άπω Ανατολή, αποστρατικοποίηση του Βλαδιβοστόκ. Αν και οι Ιάπωνες ηγέτες προσπαθούσαν με αρκετή επιτυχία να δείχνουν ότι διαπραγματεύονται από θέση ισχύος, γνώριζαν πολύ καλά ότι συνέβαινε το ακριβώς αντίθετο. Για να αναβαθμίσουν την διαπραγματευτική ένας ισχύ έπρεπε, πριν καταλήξουν σε ειρήνη, να επιτύχουν τέσσερις στόχους: να καταφέρουν μία ακόμη νίκη ενάντια του ρωσικού στρατού στην Μαντζουρία, να συνάψουν νέες δανειακές συμφωνίες από το εξωτερικό, να απωθήσουν ένας ρωσικές δυνάμεις από περιοχές ένας Βόρειας Κορέας, όπου δεν είχαν εκτυλιχθεί εχθροπραξίες, και να καταλάβουν τη νήσο Σαχαλίνη. Ένας η Ιαπωνία κατάφερε να επιτύχει δύο από ένας, δανείστηκε (με

δυσβάσταχτους όρους) και τον Ιούλιο τα ιαπωνικά στρατεύματα αποβιβάστηκαν στη Σαχαλίη και νίκησαν ένας ασθενείς ρωσικές δυνάμεις. (Westwood, 1986).

Η κατάκτηση ένας Σαχαλίης είχε κάποιο ψυχολογικό όφελος, καθώς για πρώτη φορά οι Ιάπωνες είχαν καταλάβει ρωσικό έδαφος. Ο Ρούσβελτ επέλεξε το Πόρτσμουθ στο Νέο Χάμσάιρ ως την καταλληλότερη τοποθεσία για ένας συνομιλίες. Στην αίθουσα που γίνονταν οι διαπραγματεύσεις ο Βίττε και ο Κομούρα βρίσκονταν ο ένας απέναντι από τον άλλον, ένας κορυφές ένας μακριού τραπεζιού και πλαισιωμένοι ο καθένας από ένας συμβούλους του. Στην πρώτη τακτική συνάντηση ο Κομούρα παρουσίασε ένας ιαπωνικούς ειρηνευτικούς όρους. Στην πραγματικότητα, αυτοί ήταν οι δικοί του όροι και όχι οι όροι ένας ιαπωνικής κυβέρνησης, γιατί ο Κομούρα, νιώθοντας ότι οι εντολές του είναι αρκετά αδύναμες, αποφάσισε να συμπεριλάβει την απόκτηση ένας Σαχαλίης και την πληρωμή αποζημίωσης ένας “απαράβατες προϋποθέσεις”. Ο Βίττε, ξεκινώντας από την επιμονή του Νικολάου για το ότι δεν θα πρέπει να γίνει αποδεκτή η καταβολή αποζημίωσης ή οποιοσδήποτε όρος που πλήττει το κύρος ένας Ρωσίας, καθόλη τη διάρκεια ένας συνόδου τόνιζε ότι η Ρωσία δεν έχει ηττηθεί και δεν ήταν εκείνη που επιζητούσε την ειρήνη. Για τη ρωσική πλευρά, η ειρήνη ήταν επιθυμητή καθαρά για ανθρωπιστικούς λόγους. Ένας, κατά τη διάρκεια ένας σύσκεψης, έκανε προσπάθειες να στρέψει το κλίμα υπέρ ένας Ρωσίας. Ακόμη, ένας σχέσεις του με τον τύπο άφησε στην άκρη τη συμπεριφορά του γραφειοκράτη και αναζήτησε να κερδίσει την εύνοια των δημοσιογράφων, παρέχοντάς ένας ένας πληροφορίες που χρειάζονταν για τα άρθρα ένας. (Westwood, 1986).

Στο Πόρτσμουθ ο Βίττε και ο Κομούρα συμφώνησαν κατ’ ιδίαν ότι οι δύο πλευρές θα έκαναν δηλώσεις στον τύπο που θα ενέκριναν αμφότεροι. Ο Βίττε παρόλα αυτά, έδινε ένας ανταποκριτές και την προσωπική του άποψη για τα γεγονότα. Με αυτό τον τρόπο, οι δημοσιογράφοι άρχισαν να θεωρούν την ρωσική αντιπροσωπεία ως φιλική και ειλικρινή και την ιαπωνική ως μυστικοπαθή και εχθρική, αίσθημα το οποίο αντανακλούσαν ένας αναφορές και τα άρθρα ένας. Καθώς οι ιαπωνικές εφημερίδες εξαρτώνταν από αμερικανικά ειδησεογραφικά δίκτυα για τα νέα ένας διάσκεψης, η συμπεριφορά του Βίττε σήμαινε ότι το ιαπωνικό κοινό μάθαινε ειδήσεις που προέρχονταν από τον ίδιο. Ο Βίττε φρόντισε ένας να συμφιλιωθεί με την εβραϊκή αμερικανική κοινότητα, η οποία ασκούσε αρκετή επιρροή και μπορούσε καθορίσει την επιτυχία των ρωσικών προσπαθειών να συγκεντρώσουν δάνεια από την αμερικανική αγορά. (Westwood, 1986).

Πιθανότατα η συμπεριφορά του Βίττε είχε μικρότερη επίδραση στο αποτέλεσμα ένας σύσκεψης από ότι ο ένας ισχυριζόταν, αλλά ήταν μια γενναία προσπάθεια. Μετά από αρκετές συναντήσεις ήταν εμφανές ότι θα μπορούσαν να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με το ρόλο τη Ιαπωνίας στην Κορέα, την εκκένωση αμφότερων των στρατευμάτων από την Μαντζουρία, την επιστροφή του Πορτ Άρθουρ και ένας χερσονήσου Λιαοντόνγκ στην Ιαπωνία. Η επιμονή ένας του Κομούρα για την προσάρτηση ένας Σαχαλίνης στην Ιαπωνία και την πληρωμή αποζημιώσεων από μέρους ένας Ρωσίας, έφεραν τη διάσκεψη σε αδιέξοδο. Όσο ο Νικόλαος παρέμενε ανένδοτος (“ούτε ένα καπίκι, ούτε ένα εκατοστό ρωσικής γης”), ο Κομούρα έκανε κάποιες μικρές υποχωρήσεις, αλλά ούτε εκείνος συμβιβαζόταν σε κάποιο από τα βασικά θέματα. Το ότι ο Κομούρα εξέφραζε ένας δικές του ιδέες και όχι αυτές ένας κυβέρνησής του, δεν ήταν γνωστό στην ρωσική αντιπροσωπεία. Μέχρι το τέλος Αυγούστου η σύσκεψη είχε φτάσει σε σημείο κατάρρευσης. Στο παρασκήνιο, ο Ρούσβελτ βρισκόταν σε επαφή και με ένας δύο αντιπροσωπείες. Ήθελε την επιτυχία ένας συνόδου ώστε να αποφευχθεί η ανάμειξη Μεγάλης Βρετανίας, Γαλλίας και Γερμανίας σε ρόλο διαμεσολαβητών. Σε περίπτωση αποτυχίας ένας συνόδου, προτιμούσε να φανεί υπεύθυνη η Ρωσία. Ο Βίττε ήταν πρόθυμος να επιτρέψει την αποτυχία του συνεδρίου για το ζήτημα των αποζημιώσεων, καθώς ο κόσμος σίγουρα θα καταδίκαιζε την Ιαπωνία για την συνέχιση του πολέμου με κίνητρο τα χρήματα. Από την άλλη πλευρά, αν η σύσκεψη αποτύγχανε για το ζήτημα ένας Σαχαλίνης, θα θεωρούνταν υπεύθυνη η Ρωσία, καθώς η Σαχαλίνη ήταν υπό ιαπωνική κατοχή, βρισκόταν κοντά στην Ιαπωνία και έλεγχε τα στενά ένας Λα Περούζ που ήταν στρατηγικής σημασίας. Για το λόγο αυτό και με την προτροπή του Αμερικανού πρέσβη στην Αγία Πετρούπολη, η ρωσική κυβέρνηση αποφάσισε να συμβιβαστεί. Η Σαχαλίνη θα διαιρούνταν, με το νότιο τμήμα να παραχωρείται στην Ιαπωνία. Εντωμεταξύ, ο Κομούρα τηλεγράφησε ένας 26 Αυγούστου, λέγοντας ότι η σύσκεψη ήταν έτοιμη να διαλυθεί λόγω των αποζημιώσεων και του ζητήματος ένας Σαχαλίνης, ένας η Ιαπωνική πλευρά θα έπρεπε να είναι ανένδοτη γιατί αν άλλαζε θέση τώρα, θα έβλαπτε την τιμή ένας. (Westwood, 1986).

Η παραλαβή αυτού του τηλεγραφήματος στο Τόκιο ακολουθήθηκε από μια σειρά πυρετωδών συναντήσεων μεταξύ του υπουργικού συμβουλίου, ανώτερων πολιτικών και στρατιωτικών αξιωματούχων. Σε μια τελική συνάντηση, προεδρευόντος του Αυτοκράτορα, ο υπουργός πολέμου ανακοίνωσε ότι λόγω έλλειψης αξιωματικών

η Ιαπωνία δεν θα μπορούσε να συνεχίσει τον πόλεμο και ο υπουργός οικονομικών ανέφερε ότι δεν ήταν δυνατό να συγκεντρωθούν περαιτέρω κεφάλαια. Αποδεχόμενη το αναπόφευκτο, η κυβέρνηση τηλεγράφησε στον Κομούρα ότι “η αυτοκρατορική ένας κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να συνάψει ειρήνη ένας τρέχουσες συνομιλίες με κάθε δυνατό μέσο”. Ο Κομούρα διατάχθηκε να παραιτηθεί από την απαίτησή του για αποζημιώσεις με αντάλλαγμα τη Σαχαλίνη, αλλά να μην διακόψει ένας συνομιλίες αν η προσφορά δεν γίνει δεκτή. Αν οι Ρώσοι αρνούσαν, ο Κομούρα θα έπρεπε να πείσει σιωπηρά τον Ρούσβελτ να ζητήσει δημόσια από την ιαπωνική κυβέρνηση να αποσυρθεί από το αίτημά ένας για τη Σαχαλίνη “για χάρη ένας ανθρωπότητας και ένας ειρήνης”. Αν ο πρόεδρος δεν δεχόταν να το κάνει αυτό, θα έπρεπε να αποσύρει την απαίτηση. Με την αποστολή του τηλεγραφήματος, το Τόκυο δεν γνώριζε ότι η Ρωσία είχε ήδη την πρόθεση να παραχωρήσει το νότιο τμήμα του νησιού. Όταν αυτό το γεγονός έγινε γνωστό, ένα συμπληρωματικό τηλεγράφημα στάλθηκε, περιορίζοντας την απαίτηση στο νότιο μόνο τμήμα ένας Σαχαλίνης. Ένας 29 Αυγούστου ο απογοητευμένος Κομούρα και ο ευχαριστημένος Βίττε συμφώνησαν τελικά ένας όρους ένας ειρήνης χωρίς αποζημιώσεις και με διαμοιρασμό ένας νήσου. Η συνθήκη υπογράφηκε ένας 5 Σεπτεμβρίου του 1905. Ο Βίττε έγινε δεκτός με θερμή υποδοχή και ο Νικόλαος του έδωσε τον τίτλο του κόμη. Η υποδοχή του Κομούρα δεν ήταν τόσο θερμή. Αν και είχε κάνει ότι καλύτερο μπορούσε για να αποτρέψει την υπογραφή ένας συνθήκης, ο ιαπωνικός λαός των καταδίκασε και ο τύπος τον χαρακτήρισε σαν “μαλθακό που είχε ντροπιάσει το έθνος”. (Westwood, 1986).

Μεταπολεμικές Διεθνείς Ισορροπίες

Με το τέλος του πολέμου και την ήττα, υπήρξε ραγδαίος επαναπροσδιορισμός ένας ρωσικής πολιτικής και μετατοπίστηκε το ενδιαφέρον από την Ασία στην Ευρώπη, γεγονός που συνδέεται με το όνομα του Αλεξάντερ Ισβόλσκυ. Ο σχηματισμός ένας εξωτερικής πολιτικής σε αυτήν την ζωτικής σημασίας περίοδο ήταν αποτέλεσμα σημαντικών πιέσεων, τόσο εσωτερικών όσο και διεθνών. Η προσοχή του υπουργού εξωτερικών, αλλά και όλων των υπολοίπων, ήταν στραμμένη στα γεγονότα του 1905-06. (Williams, 1974).

Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι όλοι οι υπεύθυνοι στρατιωτικοί υποστήριζαν τον Ισβόλσκυ ο οποίος δήλωνε κατ' επανάληψη ότι ήταν αναγκαία η διασφάλιση ένας ειρήνης. Ο Βίττε δήλωνε ένας ότι “χρειαζόμαστε 20 με 25 χρόνια ειρήνης για να ασχοληθούμε με ένας εαυτούς ένας και να έχουμε ήρεμες διεθνείς σχέσεις”. Οι προφανείς λόγοι ήταν οι αδυναμίες των ενόπλων δυνάμεων και τα γεγονότα στο εσωτερικό που δεν επέτρεπαν στη Ρωσία να ακολουθήσει μια επιθετική εξωτερική πολιτική. Οι προσδοκίες μιας βιομηχανικής ανάπτυξης και εθνικής συνοχής δεν υλοποιήθηκαν. Αυτό είναι εμφανές ένας εξεγέρσεις εργατών και αγροτών, στα μειονοτικά εθνικά κινήματα, στον επαναστατικό αναβρασμό και σε ένα ισχυρό φιλελεύθερο κίνημα που απαιτούσε την πολιτική μεταρρύθμιση. Επιπλέον, η κατάσταση στην οποία βρισκόταν ο στρατός μετέτρεπε οποιαδήποτε απειλή πολέμου στο άμεσο μέλλον σε σοβαρό κίνδυνο για τη χώρα. Αν και η πολιτική του Ισβόλσκυ ήταν επιτυχημένη στην Ασία, απέτυχε στα Βαλκάνια και τη Βαλτική. Αυτή η αποτυχία, σήμαινε ότι ο στόχος εξισορρόπησης των δύο κέντρων ισχύος στην Ευρώπη κατέρρευσε. Μέχρι ο Ισβόλσκυ να αποχωρήσει από το υπουργείο εξωτερικών, οι συνέπειες ένας πολιτικής του 1908-09 είχαν τελεσίδικα συνδέσει την Ρωσία με την Τριπλή Συνεννόηση, με την οποία θα συμμετείχε στον πόλεμο του 1914. Η περίοδος ειρήνης και ανοικοδόμησης την οποία είχε ανάγκη η χώρα δεν επιτεύχθηκε. (Williams, 1974).

Ο πόλεμος σημάδεψε την απαρχή ένας κυριαρχίας ένας Ιαπωνίας στην Ασία και το ξεκίνημα ένας ιμπεριαλιστικής ένας επέκτασης. Ήδη ένας με το τέλος του Σινοϊαπωνικού Πολέμου, η Ιαπωνία ικανοποιούσε τα περισσότερα από τα κριτήρια που θα την τοποθετούσαν ένας μεγάλες δυνάμεις: είχε μεγάλη στρατιωτική ισχύ, αναγνωριζόταν ως ισάξια σε μια σειρά συμφωνιών με ένας δυνάμεις, έπαιζε ρόλο στη διατήρηση ένας ισορροπίας στην περιοχή και είχε συμφέροντα εκτός των εθνικών συνόρων. Μόνο ένας μετά τον Ρωσοϊαπωνικό Πόλεμο άρχισε η Ιαπωνία να θεωρείται ως ίση με ένας υπόλοιπες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις που εμπλέκονταν στα θέματα ένας Άπω Ανατολής και, από στρατιωτικής άποψης, το ισχυρότερο έθνος στην περιοχή. Επιπλέον ο πόλεμος επηρέασε τη σταθερότητα του αυτοκρατορικού καθεστώτος στην Κίνα, ένας ένας είχε και έναν αποφασιστικό αντίκτυπο στην κυριαρχία ένας Κορέας. Η νίκη εναντίον ένας Ρωσίας δεν ελάττωσε ένας ιαπωνικές στρατιωτικές ανάγκες, καθώς η κατάκτηση περιοχών ένας ενδοχώρας δημιούργησε εκτενείς αμυντικές απαιτήσεις. Παρόλα αυτά, η Ιαπωνία και η Ρωσία, γρήγορα ξεπέρασαν ένας διαφορές

ένας και με μία σειρά τεσσάρων συμφωνιών (1907-1916) κατάφεραν να διατηρήσουν την ειρήνη μέχρι το τέλος του τσαρικού καθεστώτος. Ωστόσο, δύο χρόνια μετά τον πόλεμο η Ιαπωνία σχεδίασε ένα εθνικό πλάνο ασφαλείας που όριζε την Ρωσία, την Γαλλία και, για πρώτη φορά, ένας ΗΠΑ, σαν πιθανούς εχθρούς. (Kowner, 2007).

Η Κορέα ήταν το έθνος που δέχθηκε την μέγιστη επίδραση από τον πόλεμο. Αυτό το υπανάπτυκτο και πολιτικά αδύναμο βασίλειο, κατά την περίοδο αυτή, άρχισε να χάνει με γρήγορους ρυθμούς την κυριαρχία του μέχρι που προσαρτήθηκε στην Ιαπωνία το 1910. Μετά τον πόλεμο οι Ιάπωνες είχαν αποκτήσει αρκετή αυτοπεποίθηση ώστε να αναλάβουν τον έλεγχο κάθε πτυχής ένας ζωής στην Κορέα και να ξεκινήσουν να αποστέλλουν εποίκους χωρίς να υπάρξει καμία διεθνής αντίδραση. Σωστά κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι καμία δύναμη δεν θα μπορούσε να ένας αποτρέψει από την προσάρτηση ένας Κορέας και μέσα σε λιγότερο από πέντε χρόνια, δεν δίστασαν να πραγματοποιήσουν αυτή ένας τη φιλοδοξία. Από την οπτική των Κορεατών, το τέλος του Ρωσοϊαπωνικού σήμανε το ξεκίνημα μιας μακροχρόνιας καταπίεσης και μια συντονισμένη προσπάθεια εξόντωσης ένας εθνικής ένας ταυτότητας – μία περίοδος που τελείωσε μόνο με την πτώση ένας Ιαπωνίας το 1945.

Ένας ο πόλεμος αποτέλεσε καταλύτη για την θεμελίωση των δραστηριοτήτων πολλών ριζοσπαστικών κινημάτων και οργανώσεων σε όλη την Άπω Ανατολή. Με ένα πολιτικό και ιδεολογικό εύρος από σοσιαλιστές, εθνικιστές, αναρχικούς, ακόμη και κομμουνιστές, αυτά τα κινήματα ήταν πεδίο ζύμωσης για ένας δραματικές εξελίξεις που συνέβησαν στο πολιτικό επίπεδο ένας Ασίας. (Kowner, 2007).

Άλλη μια σημαντική επίπτωση του πολέμου στον ιαπωνικό ιμπεριαλισμό αφορούσε το εμπορικό επίπεδο. Μετά τη νίκη, ο αριθμός των επιχειρηματιών που πήγαιναν στην Ασία αναζητώντας νέες εμπορικές ευκαιρίες, αυξήθηκε δραματικά. Μέσα σε λίγα χρόνια, το οικονομικό κέντρο ένας ηπείρου είχε μεταφερθεί στην Μαντζουρία η οποία θεωρούνταν η “γη ένας επαγγελίας”. Ο πόλεμος παράλληλα συνέβαλε στο να δημιουργηθεί ένα ιμπεριαλιστικό όραμα για το ιαπωνικό έθνος, το οποίο ξεκίνησε, μέσω μαζικών κινητοποιήσεων και διαδηλώσεων, να ζητά περισσότερες προσαρτήσεις. Παραδόξως, οι περιοχές που προσάρτησε η Ιαπωνία, αντί να δημιουργήσουν ένα αίσθημα ασφάλειας, απαιτούσαν συνεχή στρατιωτική και επιχειρησιακή προετοιμασία. Σ’ αυτό συνετέλεσε το γεγονός ότι οι σχέσεις με ένας πάλαι ποτέ συμμάχους ένας και ιδιαίτερα με την Αγγλία, είχαν αρχίσει μετά το 1905 να διολισθαίνουν. Η αγγλοϊαπωνική συμμαχία η οποία απέτρεπε την επέκταση ένας

Ρωσίας στην κεντρική Ασία και την ανάπτυξη του στόλου ένας στον Ειρηνικό, είχε επιβεβαιωθεί με ένας συμφωνίες του 1902, του 1905 και του 1911. Τα σύμφωνα αυτά αποτελούσαν για την Βρετανία “την ύψωση ένας φράχτη στην πίσω αυλή που θα απέτρεπε ένας πιο τολμηρούς γείτονες να τον σκαρφαλώσουν”. Ήδη από το 1911 ένας, υπήρχαν διαφωνίες μεταξύ των Βρετανών διπλωματών για την ανανέωση των συμφωνιών. (Kowner, 2007), (Otte, 2007).

Κατ’ αυτό τον τρόπο ανασχηματίστηκαν μεταπολεμικά οι ισορροπίες στην Άπω Ανατολή καθοριζόμενες από ένας νέες στρατηγικές που χάραξαν Ιαπωνία και Ρωσία. Ταυτόχρονα, δημιουργήθηκε και μια νέα κατάσταση μεταξύ των ευρωπαϊκών δυνάμεων, η οποία παρέμεινε σε ισχύ μέχρι το ξέσπασμα του Α’ Παγκοσμίου Πολέμου. Οι ευρωπαϊκές δυνάμεις ήταν διαιρεμένες σε δύο μπλοκ: από τη μία, μια διπλωματική συμμαχία μεταξύ Μεγάλης Βρετανίας, Γαλλίας και Ρωσίας και από την άλλη, μια κεντρική αμυντική συμμαχία ένας Γερμανίας, Αυστρο-Ουγγαρίας, Ιταλίας και Ρουμανίας. Ένας πανευρωπαϊκός πόλεμος δεν ήταν αναπόφευκτος, αλλά για αρκετά χρόνια, δεν συνέβη κάποια αλλαγή σε διπλωματικό επίπεδο, ούτε κάποια μεταβολή στο συσχετισμό δυνάμεων που θα μπορούσε να τον αποτρέψει. (Kowner, 2007).

Εσωτερική Πολιτική και Κοινωνία

Η Προπολεμική Ρωσία

Ο Ρωσοϊαπωνικός ήταν ένας κατ' εξοχήν ιμπεριαλιστικός πόλεμος. Ήταν ο μόνος πόλεμος μεταξύ των Μεγάλων Δυνάμεων που δεν αφορούσε την εθνική ασφάλεια των εμπλεκόμενων, αλλά ένας επεκτατικός ένας βλέψεις. Μόνο κάποιος με πολύ ζωνηρή φαντασία θα μπορούσε να θεωρήσει ότι η πολιτική ένας Ρωσίας στην Άπω Ανατολή, με τον υποτιθέμενο έλεγχο ένας Κορέας και την συγκέντρωση ένας ισχυρού στόλου στην περιοχή, απειλούσε την εθνική ασφάλεια ένας Ιαπωνίας. Από την οπτική πλευρά των Ιαπώνων αυτή η σύρραξη ήταν ένας πόλεμος για την προστασία ένας εθνικής ένας κυριαρχίας. Μεταξύ άλλων, ο επιτυχής εκμοντερνισμός ένας Ιαπωνίας την προστάτεψε ενάντια στην ρωσική ναυτική υπεροχή στον Ειρηνικό. Χρειαζόταν λιγότερο ζωνηρή φαντασία από την πλευρά των Ρώσων, για να προβλέψουν ότι οι επεκτεινόμενοι ιαπωνικοί στρατιωτικοί και αλιευτικοί στόλοι αποτελούσαν απειλή για το Βλαδιβοστόκ και ένας νεοαποκτηθείσες προσαρτήσεις ένας στα παράλια ένας Κίνας. Αυτοί οι φόβοι ένας Ρωσίας δεν εκφράζονταν ρητά, βρίσκονταν ένας στο υπόβαθρο και καθόριζαν ένας ρωσικές πολιτικές, ένας η κατασκευή του Υπερσιβηρικού και η απαίτηση περιορισμού του ελέγχου ένας Ιαπωνίας πάνω στην Κορέα. Το 1904 η Ιαπωνία είχε σχετική ελευθερία του τύπου, ήταν ένας μια ολιγαρχία με στρατό και στόλο που δεν επηρεαζόταν από το περιορισμένο δικαμερικό κοινοβουλευτικό σώμα. Στην Ρωσία αντίθετα, ο τύπος λογοκρινόταν και δεν υπήρχε συνταγματικό πολίτευμα. Καμία από ένας δύο δυνάμεις δεν είχε στο εσωτερικό ένας εκφρασμένο λαϊκό πολιτικό αντίβαρο απέναντι στον επιθετικό μιλιταρισμό. Δεν είχε προϋπάρξει κάποια πολεμική σύγκρουση μεταξύ των δύο που θα ένας έδινε κάποια εμπειρία για τον αντίπαλο. Οι προηγούμενες στρατιωτικές επιτυχίες ένας Ρωσίας, η συμμαχία ένας Ιαπωνίας με την Βρετανία και η συντριβή ένας Κίνας στον Σινοϊαπωνικό Πόλεμο, αύξησαν την αυτοπεποίθηση και των δύο δυνάμεων. (Goldfrank, 2007).

Αφορμή για το ξεκίνημα των εχθροπραξιών ήταν η μη τήρηση του χρονοδιαγράμματος για εκκένωση των ρωσικών στρατευμάτων από την Μαντζουρία. Η Ρωσία έπρεπε να τηρήσει το λόγο ένας και να προστατέψει την υπόληψή ένας αποσύροντας τα στρατεύματα. Ένας τα οικονομικά ένας συμφέροντα και η απειλητική στάση ένας Ιαπωνίας απαιτούσαν να παραμείνει στην περιοχή. Ένας συμβαίνει συχνά

στη διεθνή πολιτική, το δίπολο μεταξύ του οποίου αμφιταλαντεύθηκαν οι δύο αντιμαχόμενοι ήταν από τη μία το ηθικά σωστό και από την άλλη το κοντόφθαλμο προσωπικό συμφέρον. Ως συνήθως, θριάμβευσε το δεύτερο. Ειδικά για τη Ρωσία, ένας φάνηκε τελικά, θα εξυπηρετούσε καλύτερα τα συμφέροντά ένας, να πράξει το ηθικά σωστό. Η πολιτική που εφάρμοσε εκείνη την περίοδο ο Νικόλαος επηρεάστηκε από μία κλίκα ατόμων τα θεμέλια ένας οποίας τέθηκαν με την άνοδο του Πλεβ. Με σκοπό να ωθήσει τη χώρα σε πόλεμο, παρακινούσε άτομα ώστε να υποστηρίξουν τη θέση του στον Τσάρο, περιορίζοντας παράλληλα τον μετριοπαθή Βίττε. Από αυτή τη στιγμή και μετά, η Ρωσία θα βρισκόταν στο χείλος ένας καταστροφής στην Άπω Ανατολή. Η εξωτερική ένας πολιτική υπαγορευόταν από τα πρόσωπα που περιέβαλλαν τον Νικόλαο και αποτελούσαν την ανεπίσημη κυβέρνηση. Σταδιακά αυτή η ομάδα ξεκίνησε να έχει τον de facto έλεγχο ένας ρωσικής ανατολικής πολιτικής. (Ford, 1950).

Η επιχείρηση ξυλείας, που υπήρχε ήδη από το 1898 στον ποταμό Γιαλού, είχε έναν στρατιωτικό-στρατηγικό χαρακτήρα, τον οποίο διατήρησε και υπό τη διοίκηση του Μπεζομπράζοφ. Χρησιμοποιώντας την, η ομάδα του Μπεζομπράζοφ, κινούμενη από φθόνο και αντισημιτισμό, είχε στόχο να δημιουργήσει επιχειρήσεις καθαρά “ρωσικές” που θα ανταγωνίζονταν την Σινωρωσική Τράπεζα και την Εταιρεία του Ανατολικού Κινεζικού Σιδηρόδρομου του Βίττε. Ο στρατηγικός χαρακτήρας ένας επιχείρησης, ήταν διττός. Μπορούσε να προστατέψει τη Ρωσία από μια ιαπωνική επίθεση στην Μαντζουρία μέσω ένας Κορέας, ενώ ταυτόχρονα να λειτουργήσει ως εφιαλτήριο, αν χρειαζόταν, για την κατάκτηση ολόκληρης ένας κορεάτικης χερσονήσου. Φαινομενικά ήταν μια εταιρεία ξυλείας η οποία υλοτομούσε κατά μήκος του ποταμού Γιαλού, στην πραγματικότητα ένας οι “υλοτόμοι” αποτελούσαν την πρώτη γραμμή μάχης. (Ford, 1950).

Συνοψίζοντας, η επιχείρηση στον ποταμό Γιαλού είχε τα εξής χαρακτηριστικά: χαρακτήρα ημιεπίσημο, κίνητρα στρατηγικά, τάσεις αντισημιτικές και δράση κατά του Βίττε. Δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οι επενδύσεις που έγιναν εκεί ήταν ιδιωτικές, καθώς οι επιχειρήσεις στην περιοχή ήταν προϊόν ένας επιθυμίας του Τσάρου. Το Μάιο του 1898, ο δούκας Μιχαήλοβιτς, κουνάδος του Τσάρου, τον προέτρεψε να οργανώσει την μυστική αποστολή μιας ομάδας ατόμων στη βόρεια Κορέα. Με πρόφαση την επιτήρηση των δασών στον ποταμό Γιαλού, ο βασικός στόχος ήταν να εκμεταλλευτούν την Κορέα και ένας πλουτοπαραγωγικές πηγές ένας πριν ένας προλάβει κάποιος ένας από το εξωτερικό. Ο Τσάρος συμφώνησε άμεσα. Ο Βίττε ένας ήταν αντίθετος απέναντι

σε αυτή την προσπάθεια και έκανε ότι ήταν δυνατόν ώστε να την εμποδίσει. Γνώριζε ότι θα αποτελούσε περιττή και επικίνδυνη πρόκληση για την Ιαπωνία, ενώ παράλληλα θα ήταν ένα εχθρικό όργανο πολιτικής διείσδυσης στην αυτοκρατορία που είχε δημιουργήσει ο ένας στην Άπω Ανατολή. Τελικά, σταμάτησε να αντιτίθεται στην εταιρεία του Μπεζομπράζοφ, όταν έλαβε τη διαβεβαίωση ότι θα ασχολούνταν μόνο με το εμπόριο στη Βόρεια Κορέα. Τον Ιούλιο του 1901, ο Βίττε ενέκρινε τη δημιουργία ένας Εταιρείας Ανάπτυξης ένας ανατολικής Ασίας. (Ford, 1950).

Για τη Ρωσία, η μοναδική περίπτωση να αποφύγει τον πόλεμο, ήταν να σταματήσει να έχει βλέψεις για την Κορέα. Κάτι τέτοιο ένας δεν ήταν πιθανό, καθώς ήταν αντίθετο με ένας επιθυμίες του Τσάρου. Ο κύριος πολέμιος ένας επεκτατικής πολιτικής στην Κορέα, ο Βίττε, έχανε συνεχώς εξουσία, καθώς οι Πλεβ και Μπεζομπράζοφ τον υπονόμευαν σταθερά. Επιπλέον, είχε δύο διπλωματικές ήττες, την υπογραφή ένας αγγλοϊαπωνικής συνθήκης του 1902 και ένας συνθήκης εκκένωσης ένας Μαντζουρίας. Ο κατευνασμός ένας Ιαπωνίας απαιτούσε πολύ προσεκτικούς χειρισμούς. Ο Νικόλαος αντίθετα συνέχιζε ένας προκλήσεις, ακολουθώντας ένας υποδείξεις του κύκλου του Μπεζομπράζοφ και κατασπαταλώντας κεφάλαια για την επέκταση ένας επιχείρησης του Γιαλού. Έτσι, παρείχε ένας Ιάπωνες μια εξαιρετική αφορμή για πόλεμο και δημιούργησε μια εχθρική ένας τη Ρωσία διεθνή άποψη.

Η σταδιακή απώλεια ένας εξουσίας του Βίττε συνέβαινε ταυτόχρονα με την αξιοσημείωτη άνοδο του Μπεζομπράζοφ. Το φθινόπωρο του 1902, ο Βίττε επέβλεψε προσωπικά την “εκκένωση” των στρατευμάτων από την Μαντζουρία που τελικά δεν απομακρύνθηκαν, αλλά απλά άλλαξαν διακριτικά και παρέμεινα στην περιοχή ως φύλακες των σιδηροδρόμων. Επιστρέφοντας στην Αγία Πετρούπολη, ο Βίττε υπέβαλε στον Τσάρο μια αναφορά με ένας παρατηρήσεις και ένας προτάσεις του. Αλλάζοντας την προηγούμενη τοποθέτησή του, υποστήριξε ότι η Ρωσία θα έπρεπε να παραμείνει στην Μαντζουρία, θέση που είχε η ομάδα του Μπεζομπράζοφ. Με αυτή την αλλαγή στάσης υπέγραψε την καταδίκη του. Παρέμεινε υπουργός οικονομικών για περίπου οχτώ μήνες, αλλά έχασε κάθε εξουσία στην Άπω Ανατολή. Αν και μπορούσε να εκφράσει ένας απόψεις του για θέματα εξωτερικής πολιτικής, το αυτί του Τσάρου Νικόλαου ήταν συντονισμένο ένας ψιθύρους του Μπεζομπράζοφ.

Το Μάρτιο του 1903, μετά από απαίτηση του Μπεζομπράζοφ, στάλθηκαν στον ποταμό Γιαλού 300 άτομα από την Σιβηρική Εφεδρεία ως “συνοδοί” ένας επιχείρησης υλοτομίας. Ο Μπεζομπράζοφ ήθελε να αυξήσει τον αριθμό ένας σε 600. Καθώς το

αίτημά του δεν έγινε δεκτό, στρατολόγησε σταδιακά περίπου τρεις χιλιάδες Κινέζους ληστές. Κατά τη διάρκεια ένας ένας χρονιάς και συγκεκριμένα κατά ένας μήνες Φεβρουάριο, Απρίλιο και Μάιο, έγιναν τρεις σημαντικές συνόδους σχετικά με την πολιτική στην ανατολική Ασία. Ένας συνόδους αυτές φάνηκε ότι οι διάφοροι υπουργοί και αξιωματούχοι είχαν αντικρουόμενες απόψεις σχετικά με τα φλέγοντα ζητήματα ένας Άπω Ανατολής, ένας η παραμονή στην Μαντζουρία, το μέλλον ένας εταιρείας υλοτομίας, η επέκταση στην Κορέα κ.ά. (Ford, 1950).

Καθώς γίνονταν οι στρατιωτικές προετοιμασίες για την δεύτερη φάση ένας εκκένωσης ένας Μαντζουρίας, ήρθαν απρόσμενα διαταγές από τον ναύαρχο Αλεξέεφ, σύμφωνα με ένας οποίες τα στρατεύματα, αντί να απομακρυνθούν, θα έπρεπε να μετακινηθούν στο νότιο τμήμα ένας περιοχής και ένα σύνταγμα Κοζάκων να προωθηθεί στην μεθόριο με την Κορέα. Αυτές οι κινήσεις ήταν βέβαιο ότι θα απομακρύνουν κάθε ελπίδα εύρεσης διπλωματικής διεξόδου και έγιναν με την αποκλειστική πρωτοβουλία του Αλεξέεφ. Ο ένας, χωρίς να είναι γνωστό ένας περισσότερους υπουργούς, είχε εξασφαλίσει την προσωπική έγκριση του Τσάρου να χειριστεί την εκκένωση. Πιστεύοντας ότι η εκκένωση των στρατευμάτων από την περιοχή θα έθετε σε κίνδυνο το Πορτ Άρθουρ, θα μείωνε το γόητρο ένας Ρωσίας και θα απειλούσε ένας γραμμές επικοινωνίας, θεώρησε σωστό να ωθήσει τη Ρωσία ένα βήμα πιο κοντά στον πόλεμο. Έχοντας την εύνοια του Τσάρου, ο Αλεξέεφ, το καλοκαίρι του 1903, ορίστηκε αντιβασιλέας ένας Άπω Ανατολής. Με την υπαναχώρηση ένας Ρωσίας από την δέσμευση για την εκκένωση του Απριλίου, οι χειρισμοί του Μπεζομπράζοφ κυριαρχούσαν στην πολιτική σκηνή. Στην Άπω Ανατολή, εκτός από ένας μετακινήσεις των στρατευμάτων ένας τα σύνορα με την Κορέα και την κατοχή των Μούκντεν και Γίνγκου, συνέβησαν η κατάληψη ένας κορεάτικου χωριού, του Γιονγκ-αμ-πο, και η αποστολή επιπλέον ναυτικών δυνάμεων στα κορεατικά ύδατα. Ο Νικόλαος απογοητευμένος από ένας υπουργούς του και επηρεασμένος από τα μεγαλεπήβολα σχέδια του Μπεζομπράζοφ, τον όρισε ειδικό γραμματέα του κράτους με αρμοδιότητα τον καθορισμό ένας εξωτερικής πολιτικής στην Άπω Ανατολή. (Ford, 1950).

Στο τελευταίο συνέδριο του Ιουλίου, πάρθηκε η απόφαση να υλοποιηθεί η αποχώρηση από την Μαντζουρία. Ο Μπεζομπράζοφ, μη δεχόμενος την απόρριψη των σχεδίων του, επιβιβάστηκε σε ένα τρένο, το οποίο έφτασε στην Αγία Πετρούπολη δύο μέρες νωρίτερα από την επιστροφή του Κουροπάτκιν, με στόχο να πείσει τον Τσάρο

να ακυρώσει ένας αποφάσεις του συνεδρίου. Χρησιμοποιώντας την προσωπική του επιρροή και αποσπώντας μυστικές στρατιωτικές πληροφορίες, φόβισε τον Νικόλαο λέγοντας ότι η απόσυρση από την Μαντζουρία και μία υπερβολικά συγκρατημένη πολιτική στην Κορέα, θα μετέτρεπαν τη χερσόνησο σε εφελτήριο ιαπωνικών επιθέσεων εναντίον ένας Ρωσίας. Η επικράτηση ένας πολιτικής των “Κορεατών” ήταν επικείμενη. Η ειρηνική διείσδυση που πρότεινε ο Βίττε ήταν πολύ αργή για να εκπληρώσει το “ρωσικό πεπρωμένο” στην Άπω Ανατολή, ειδικά μετά την διπλωματική συναίνεση μεταξύ Αγγλίας – Ιαπωνίας – ΗΠΑ. Η πτώση του σε δυσμένεια, δεν προέκυψε μόνο από ένα γεγονός, αλλά υπήρχαν πολλοί λόγοι που συσσωρεύτηκαν με την πάροδο του χρόνου. Κάποιοι από ένας ήταν, τα προσωπικά του συμφέροντα στην Άπω Ανατολή, η μεγάλη επιρροή που ασκούσε στην κυβέρνηση η οποία ανταγωνιζόταν αυτή του Νικολάου, η εβραϊκή του καταγωγή και η προσπάθεια εξυπηρέτησης των εβραϊκών οικονομικών συμφερόντων. Όλοι αυτοί οι λόγοι είχαν οδηγήσει τον Τσάρο να υπογράψει διάταγμα αποπομπής του ήδη από την 1^η Ιανουαρίου του 1903. Ένας, ύστερα από παρέμβαση ένας αυτοκράτειρας, το διάταγμα αυτό τέθηκε σε ισχύ ένας 30 Αυγούστου του ίδιου έτους. (Ford, 1950).

Έτσι απότομα ο Βίττε απαλλάχθηκε από τα καθήκοντά του και η νίκη του Μπεξομπράζοφ ήταν ολοκληρωτική. Η νίκη αυτή ένας θα χρεωνόταν εις βάρος ένας Ρωσίας. Παράλληλα με την πτώση του Βίττε, υπήρχε μία παρόμοια εξέλιξη στην Ιαπωνία. Είχε αφαιρεθεί η ηγεσία του κόμματός από τον μετριοπαθή Μαρκήσιο Ίτο και του είχε δοθεί μια τιμητική, αλλά χωρίς εξουσία, θέση. Τον είχε εκτοπίσει η σκληροπυρηνική πτέρυγα του κόμματος. Τόσο στο Τόκυο όσο και στην Αγία Πετρούπολη, είχαν αναλάβει την εξουσία οι θιασώτες του πολέμου. Ήδη από ένας 12 Αυγούστου, την ημέρα που ορίστηκε ο Αλεξέεφ Αντιβασιλέας στην Άπω Ανατολή, η κατάσταση είχε πάρει άσχημη τροπή, καθώς οι Ιάπωνες απέστειλαν στη Ρωσία το πρώτο σημείωμα με μια σειρά όρων ένας διαπραγμάτευση. Η μη ικανοποίηση των όρων θα οδηγούσε σε πολεμική σύρραξη. (Ford, 1950).

Η Ιαπωνία στον Δρόμο για τη Σύγκρουση

Για ένας Ιάπωνες, η επίσημη άποψη που διδάσκεται στα σχολεία είναι ότι η Ιαπωνία (κράτος και λαός) όντας αποφασισμένη να πάρει εκδίκηση για την Τριπλή Παρέμβαση στο τέλος του Σινοϊαπωνικού Πολέμου, για μια δεκαετία προετοιμαζόταν

και κατόπιν κήρυξε πόλεμο στη Ρωσία. Ωστόσο, σχετικές μελέτες έχουν δείξει ότι κάτι τέτοιο δεν ισχύει, αλλά υπήρξε μια σαφής και κατευθυνόμενη μεταβολή ένας κοινής γνώμης υπέρ του πολέμου μόνο κατά την διάρκεια του 1903. (Yoko, 2007).

Υπήρχαν ήδη οργανώσεις που προσπαθούσαν να επηρεάσουν ένας αυτή την κατεύθυνση. Συγκεκριμένα, το 1900 είχε ιδρυθεί η Λαϊκή Λεγεώνα (People's League) με σκοπό να πείσει την κυβέρνηση να αναχαιτίσει την επεκτατική πολιτική ένας Ρωσίας στην Κορέα. Οργανώνοντας συναντήσεις και πορείες και μοιράζοντας φυλλάδια, αυτή η οργάνωση επηρέασε αρκετά την κοινή γνώμη. Τον Απρίλιο του 1903 μετονομάστηκε σε Κοινότητα Συντρόφων υπέρ μιας Ισχυρής Εξωτερικής Πολιτικής. Αργότερα τον ίδιο χρόνο, αλλάζοντας και πάλι όνομα σε Αντιρωσική Κοινότητα Συντρόφων, ξεκαθάρισε την ταυτότητά ένας. Επιπλέον, το 1901 είχε ιδρυθεί η Κοινότητα του Ποταμού Αμούρ από έναν Ιάπωνα εθνικιστή, ο οποίος είχε επισκεφθεί ένας φορές τη Ρωσία και θεωρούσε τη Ρωσική Αυτοκρατορία διεφθαρμένη και εύκολο να ηττηθεί. Στόχοι ένας οργάνωσης ήταν να προωθήσει την πολιτιστική αποστολή ένας Ιαπωνίας, δηλαδή να ασκήσει έλεγχο ένας δυτικές δυνάμεις, να νικήσει την Ρωσία και να εγκαθιδρύσει μια ιαπωνική σφαίρα οικονομικής επιρροής στην Μαντζουρία, την Μογγολία, την Κορέα και την Σιβηρία. (Westwood, 1986).

Αυτές οι ομάδες πίεσης, μαζί με την πλειονότητα των εφημερίδων, είχαν δημιουργήσει μία αρκετά επιθετική κοινή γνώμη. Χάρη στο εκπαιδευτικό σύστημα ένας Ιαπωνίας, το οποίο ήταν πιθανώς καλύτερο από οποιασδήποτε ένας χώρας, οι νέες γενιές εκπαιδούνταν ώστε να χρησιμοποιούν το μυαλό ένας, όχι ένας τόσο ώστε διερωτώνται σχετικά με “απρεπή” ζητήματα. Όντας αρκετά εγγράμματοι, ήταν σε θέση να εκλαμβάνουν την πατριωτική προπαγάνδα. Έτσι είχαν ενστερνιστεί τον περιεργο ιαπωνικό πατριωτισμό, ο οποίος θεωρούσε ότι πίστη στην πατρίδα σημαίνει να μάχεσαι ενάντια μιας ξένης χώρας. Οι Ιάπωνες ήταν αφοσιωμένοι στον Αυτοκράτορά ένας και έτοιμοι να θυσιάσουν για το σκοπό μιας μεγαλύτερης Ιαπωνίας. Είχαν πεισθεί ότι ένας ρωσικός θρίαμβος στην Κορέα δεν θα σήμαινε μόνο το τέλος ένας ευημερίας, αλλά θα αποτελούσε απειλή στην ιαπωνική ανεξαρτησία. Έτσι, από το τέλος του 1903 σχεδόν ομόφωνα απαιτούσαν τον πόλεμο. Η αναμενόμενη νίκη θα έφερνε όχι μόνο δόξα και ασφάλεια, αλλά και πλούτη από ένας πολεμικές αποζημιώσεις και τα κατακτημένα εδάφη. (Westwood, 1986).

Ωστόσο, υπάρχει και η άποψη ότι ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό του λαού, καθώς και κρατικών αξιωματούχων, ήταν αντίθετοι με τον πόλεμο μέχρι την έναρξή του. Στο τέλος του 1902, στην ιαπωνική βουλή καταψηφίστηκε νομοσχέδιο που προέβλεπε την επιβολή νέων φόρων για την κατασκευή πολεμικών πλοίων. Ως αποτέλεσμα, διαλύθηκε η Βουλή από τον Κατσούρα Τάρο, του οποίου το κόμμα, αν και κέρδισε ένας επόμενες εκλογές, δεν κατάφερε να αυξήσει την επιρροή του. Αν ολόκληρη η χώρα υποστήριζε σύσσωμη τον πόλεμο, δεν θα υπήρχε ανάγκη να διαλυθεί η Βουλή και να ξαναγίνουν εκλογές. Πολλοί υποστήριζαν ότι με τη σύναψη ένας αγγλοϊαπωνικής συμμαχίας, η πιθανότητα πολεμικής σύγκρουσης με τη Ρωσία ήταν ελάχιστη, ελαχιστοποιώντας ταυτόχρονα ένας ανάγκες για στρατιωτικούς εξοπλισμούς. Συνεπώς, αντί να επιβληθούν νέοι φόροι, θα έπρεπε η κυβέρνηση να εξοικονομήσει τα απαραίτητα κεφάλαια από τον κρατικό προϋπολογισμό. (Yoko, 2007).

Ένας 28 Δεκεμβρίου 1903, όταν οι διπλωματικές διαπραγματεύσεις μεταξύ Ρωσίας και Ιαπωνίας είχαν έρθει σε αδιέξοδο, η κυβέρνηση, περιμένοντας το ξέσπασμα του πολέμου, εξέδωσε ένα κυβερνητικό διάταγμα, το οποίο περιελάμβανε έκτακτα οικονομικά μέτρα ώστε να καλυφθούν τα πολεμικά κόστη, και το παρουσίασε στο Προσωπικό Συμβούλιο του Μείτζι. Το Σύνταγμα επέτρεπε στον Αυτοκράτορα να εκδίδει διατάγματα χωρίς την έγκριση ένας Βουλής. Οι σύμβουλοι όντας αντίθετοι, προέβαλαν αρκετά επιχειρήματα, αλλά καθώς η Βουλή είχε διαλυθεί δύο εβδομάδες νωρίτερα, χρησιμοποιήθηκε το άρθρο 70 του Συντάγματος το οποίο καθόριζε ότι κρίσιμα οικονομικά ζητήματα δεν απαιτούν την έγκριση του Κοινοβουλίου. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων με την Ρωσία, ο πρωθυπουργός Κατσούρα είχε καταστήσει σαφείς ένας βασικές απαιτήσεις ένας Ιαπωνίας. Πρώτον το ζήτημα ένας Μαντζουρίας θα έπρεπε να λυθεί με διπλωματικά μέσα, δεύτερον, σχετικά με την Κορέα, η Ιαπωνία θα έπρεπε να εξηγήσει εκτενώς το αναθεωρημένο σχέδιό ένας στην Ρωσία και στην περίπτωση που αυτή δεν το αποδεχθεί, μόνη λύση να είναι ο πόλεμος. Μέχρι την τελευταία στιγμή, υπήρχαν εναλλακτικές λύσεις που θα απέτρεπαν τον πόλεμο, οι οποίες ένας δεν υιοθετήθηκαν. (Yoko, 2007).

Μετά το ξέσπασμα του πολέμου, οι Ιάπωνες χρειάστηκε να υπομείνουν βαριά φορολογία και πρακτικά υποχρεωτικές χρηματικές εισφορές για την πολεμική προετοιμασία. Υπό αυτές ένας συνθήκες, οι Ιάπωνες σοσιαλιστές και ορισμένοι χριστιανοί ξεκίνησαν ένα αντιπολεμικό κίνημα, το οποίο στα αρχικά στάδια του

πολέμου αγνοήθηκε από την κυβέρνηση. Ωστόσο, σοβαρές κοινωνικές αναταραχές δεν συνέβησαν μέχρι το τέλος του. Ο πόλεμος επηρέασε ένας ένας πτυχές του οικονομικού και κοινωνικού βίου. Χαρακτηριστική είναι η στήριξη ένας οικογένειες των στρατευμένων που περιελάμβανε οικονομική βοήθεια, ευκαιρίες εργασίας, εξαίρεση ή μειώσεις για σχολικά δίδακτρα και τοπικούς φόρους, δωρεάν ιατρικές εξετάσεις σε δημόσια νοσοκομεία, επαγγελματική κατάρτιση, κ.ά. Είναι αξιοθαύμαστο ότι αυτές οι δράσεις ξεκίνησαν συστηματικά αμέσως μετά το ξέσπασμα του πολέμου. (Yoshifuru, 2007).

Πριν την έναρξη των εχθροπραξιών, την πρώτη εβδομάδα του Φεβρουαρίου του 1904, ο επικεφαλής του στρατού Ογιάμα είπε στον Αυτοκράτορα ότι είναι απαραίτητο η Ιαπωνία να επιτεθεί πρώτη. Ένας 4 Φεβρουαρίου συνήλθε σύσκεψη, ώστε ο Αυτοκράτορας να ακούσει ένας απόψεις των συμβούλων του. Εκεί ειπώθηκε ότι λόγω του μικρού πληθυσμού και των χαμηλών οικονομικών πόρων, ήταν αμφίβολο αν η Ιαπωνία μπορούσε να ανταπεξέλθει σε πόλεμο με τη Ρωσία. Ο Ογιάμα υποστήριξε ότι η πιθανότητα στρατιωτικής νίκης ήταν 50-50, ενώ το ναυτικό πίστευε ότι θα μπορούσε να νικήσει την ρωσική μοίρα του Ειρηνικού χάνοντας ένας τα μισά πλοία του ιαπωνικού στόλου. Οι διαπραγματεύσεις δεν οδηγούσαν πουθενά, οι Ρώσοι θα καταλάμβαναν αργά ή γρήγορα την Κορέα και η παρουσία ένας εκεί απειλούσε την Ιαπωνία. Για ένας ένας λόγους αποφασίστηκε ότι ο πόλεμος ήταν η μόνη επιλογή. Όλοι ένας συμφώνησαν ότι έπρεπε να είναι σύντομος, καθώς η Ρωσία, έχοντας τεράστια αποθέματα, πάντα θα νικούσε σε έναν μακροχρόνιο πόλεμο. Η ήττα των Ιαπώνων δεν ήταν απίθανη, αλλά δε θα κόστιζε πολύ στην Ιαπωνία. Ίσως να έχανε τη Φορμόζα και να κατέβαλε κάποιες πολεμικές αποζημιώσεις. Αφού μόνο ένας σύντομος πόλεμος θα έφερνε την νίκη, ενώ ένας μακροχρόνιος θα ήταν καταστροφικός, οι πολεμικές προετοιμασίες συνέβαιναν ταυτόχρονα με την προετοιμασία των ειρηνευτικών συνομιλιών. (Westwood, 1986).

Η Ρωσία Μεταπολεμικά

Ήδη από το 1903, αλλά και νωρίτερα, υπήρχαν στο εσωτερικό της Ρωσίας αντιδράσεις από τα κατώτερα λαϊκά στρώματα. Μόνο εκείνη τη χρονιά 140.000 εργάτες συμμετείχαν σε 550 απεργίες. Στην αρχή του 1904 όμως και εξαιτίας του

πολέμου, οι αντιδράσεις αυτές περιορίστηκαν και οι πρώτοι μήνες του έτους ήταν οι πιο ήσυχοι της τελευταίας δεκαετίας από πλευράς εργατικών κινημάτων. Καθώς ο πόλεμος συνεχιζόταν μέσα στη χρονιά και δεν φαινόταν να τελειώνει σύντομα, η διάθεση της κοινής γνώμης άρχισε να αλλάζει.

Ο Ρωσοϊαπωνικός Πόλεμος σταδιακά εξώθησε την προϋπάρχουσα εσωτερική δυσαρέσκεια στη Ρωσία σε ανεξέλεγκτη κατάσταση. Αν και δεν ήταν η μοναδική αιτία της Επανάστασης του 1905, λειτούργησε ως ο βασικός της καταλύτης. Κόστισε σε ανθρώπινες ζωές και πόρους, ενέτεινε τις κοινωνικές διαιρέσεις, έβλαψε την αγροτική οικονομία, οδήγησε σε οικονομική κρίση και αύξησε την πολιτική αντίσταση απέναντι στο τσαρικό καθεστώς. Τρεις εβδομάδες από την παράδοση του Πορτ Άρθουρ, η πολιτική κατάσταση άλλαξε ριζικά προς το χειρότερο. Η αυξανόμενη κοινωνική, οικονομική και πολιτική δυσαρέσκεια κορυφώθηκε την «Ματωμένη Κυριακή», στις 22 Ιανουαρίου 1905. Μία αντιπροσωπεία εργατών που κρατούσαν εικόνες και πορτρέτα του Τσάρου πορεύτηκε προς τα χειμερινά ανάκτορα με σκοπό όχι την ανατροπή του, αλλά την συνάντηση με τον μονάρχη και την υποβολή των αιτημάτων τους. Η απάντηση ήταν βίαιη καταστολή και η αντιπροσωπεία πυροβολήθηκε στο κέντρο της Αγίας Πετρούπολης. Η αντίδραση ήταν άμεση και η Αυτοκρατορία σαρώθηκε από ένα κύμα απεργιών. Συνολικά, μόνο μέσα στον Ιανουάριο, στις απεργίες συμμετείχαν μισό εκατομμύριο εργάτες, αριθμός μεγαλύτερος από το άθροισμα της δεκαετίας. Οι αναταραχές συνεχίστηκαν με αυξανόμενους ρυθμούς, καθόλη τη διάρκεια του 1905, με δολοφονίες, εξεγέρσεις αγροτών και διαδηλώσεις. Όσο τα προβλήματα στο εσωτερικό εμπόδιζαν τη Ρωσία να δράσει με όλες τις δυνάμεις ενάντια στην Ιαπωνία, ο πόλεμος εμπόδιζε το τσαρικό καθεστώς να αντιδράσει αποτελεσματικά απέναντι στην επανάσταση. (Frankel, 2007), (Kowner, 2007).

Τον Οκτώβριο του 1905, μια μεγάλη γενική απεργία πάγωσε τη Ρωσία. Ξεκίνησε από τους σιδηροδρόμους της Μόσχας και εξαπλώθηκε σε όλη την Αυτοκρατορία. Συμμετείχαν σε αυτή τα ταχυδρομεία και ο τηλεγράφος, κάνοντας αδύνατη την επικοινωνία μεταξύ της κεντρικής κυβέρνησης και της επαρχίας. Μέσα σε λίγες μέρες δεν ήταν σαφές ποιος θεσμός είχε τον έλεγχο της χώρας: το τσαρικό καθεστώς ή τα Σοβιέτ των Εργατών; Στρατιωτικός νόμος δεν μπορούσε να εφαρμοστεί γιατί μεγάλο μέρος του στρατού βρισκόταν ακόμη στην Άπω Ανατολή. Ο Νικόλαος αναγκάστηκε να εκδώσει το Οκτωβριανό Μανιφέστο, παραχωρώντας εκλεκτική νομοθεσία, καθολικό, αλλά άνισο, δικαίωμα ψήφου για τους άνδρες και αστικές ελευθερίες. Το

μανιφέστο του Οκτωβρίου έδωσε χρόνο στην τσαρική εξουσία να ανασυνταχθεί. Σταδιακά, η αστυνομία και ο στρατός απέκτησαν ξανά τα ηνία, σκοτώνοντας χιλιάδες αντιφρονούντες. Ο Νικόλαος κράτησε την υπόσχεσή του για τη δημιουργία εκλεγμένου νομοθετικού σώματος, της Δούμας. Τις δύο πρώτες φορές, κρίνοντας ότι η Δούμα δεν ήταν λειτουργική, διέλυσε το σώμα. Ο εκλογικός νόμος του 1907, έκανε τη Δούμα αναπόσπαστο μέρος ενός μεικτού συστήματος διακυβέρνησης, το οποίο συνδύαζε στοιχεία απολυταρχίας, αριστοκρατίας και δημοκρατίας κι έμοιαζε αρκετά σταθερό. Αντίθετα με τις δύο πρώτες, η τρίτη και η τέταρτη Δούμα διήρκεσαν όσο ήταν ορισμένο, με τη λειτουργία τους να διακόπτεται από τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο τον Φεβρουάριο του 1917. Το γεγονός ότι η Ρωσία είχε πάψει να είναι το μοναδικό αυστηρά απολυταρχικό καθεστώς της Ευρώπης, μείωσε την ευαλωτότητά της στις επαναστατικές πιέσεις. (Frankel, 2007), (Stone, 2006).

Έτσι με την ανοικοδόμηση της πληγείσας Ρωσίας, ξεκίνησε μια πρωτοφανής οικονομική άνθηση που χαρακτηριζόταν από ταχεία βιομηχανική ανάπτυξη. Η αγροτική παραγωγή αποτελούσε το 70% των ρωσικών εξαγωγών. Οι υψηλές τιμές των σιτηρών στις διεθνείς αγορές αύξησαν, το 1914, τα κυβερνητικά έσοδα σε 3,4 δισεκατομμύρια ρούβλια (από 2 δισεκατομμύρια που ήταν το 1902). Με την αγροτική μεταρρύθμιση του 1906, οι αγρότες μπορούσαν να πουλήσουν τη γη που κατείχαν και να μετακινηθούν στις αστικές περιοχές ως βιομηχανικοί εργάτες, γεγονός που έδωσε επιπλέον ώθηση στην εκβιομηχάνιση. Η αστικοποίηση μεγένθυε την αποξενωμένη εργατική τάξη, η οποία αύξησε ελάχιστα το βιοτικό της επίπεδο. Την ίδια στιγμή, η μορφωμένη ρωσική ελίτ είχε αποξενωθεί από τα φτωχά κοινωνικά στρώματα, αλλά και από την ίδια της την κυβέρνηση. Ο Τσάρος σταθερά και επίμονα εναντιωνόταν στην συμμετοχή της ρωσικής κοινωνίας στην διακυβέρνηση της Αυτοκρατορίας. Όλα αυτά θα είχαν τραγικές συνέπειες με την έλευση του επόμενου πολέμου. (Frankel, 2007), (Stone, 2006).

Η Ιαπωνία ως Νικήτρια του Πολέμου

Οι Ιάπωνες, ως νικητές του πολέμου, θεώρησαν τον πόλεμο ως απόδειξη του ότι είναι άτρωτοι. Με την αντιμετώπιση του επικείμενου κινδύνου απέναντι στην εθνική κυριαρχία και την αδιαμφισβήτητη απόδειξη του επιτυχούς εκμοντερνισμού, οι Ιάπωνες διανοούμενοι ξεκίνησαν να αναζητούν την εθνική ταυτότητα. Ο πόλεμος

ενέτεινε την αντιπαράθεση μεταξύ των δύο διαλεκτικών απόψεων στο θέμα της κουλτούρας, “Ιάπωνας” και “Δυτικός”, θέτοντας τις βάσεις για το δύσκολο αγώνα ενάντια στη Δύση από τις αρχές του 1930 μέχρι την παράδοση του Άξονα το 1945. (Kowner, 2007).

Στον ιαπωνικό τύπο περιγράφονταν κυρίως γεγονότα που ανέφεραν την ανδρεία των Ιαπώνων στο πεδίο της μάχης. Κάθε φορά που έφταναν νέες ειδήσεις από το μέτωπο, γίνονταν διαδηλώσεις και πορείες σε κλίμα χαράς. Προς το τέλος όμως του 1904, άρχισαν να εμφανίζονται σημάδια αμφιβολίας στον πληθυσμό. Αυτό οφειλόταν, εν μέρει, στην αδικαιολόγητη καθυστέρηση της νίκης. Τόσο μεγάλη ήταν η ανυπομονησία του κοινού, ώστε σε κάποιες κοινότητες θριαμβευτικές πομπές έγιναν με αφορμή ψευδείς φήμες για την πτώση του Πορτ Άρθουρ. Τον Οκτώβριο η κυβέρνηση χρειάστηκε να ζητήσει από τον Αυτοκράτορα να εκδώσει διάταγμα, με το οποίο να συμβουλεύει τους υπηκόους του να ασχολούνται περισσότερο με την πολεμική προσπάθεια και όχι με τους εορτασμούς. Η πραγματικότητα του πολέμου άρχισε να διαχέεται μέσα στη λαϊκή συνείδηση, καθώς υπήρχαν απώλειες στο μέτωπο, οι στρατευμένοι έλειπαν από τα σπίτια τους, η κρατική βοήθεια δεν ήταν αρκετή και η φορολογία δυσβάσταχτη. (Westwood, 1986).

Μετά τον πόλεμο, οι Ιάπωνες συνειδητοποίησαν ότι υπάρχει ένα φαινομενικά αγεφύρωτο χάσμα ανάμεσα στους ίδιους και τη Δύση. Οι Ιάπωνες διανοούμενοι άρχισαν να διερωτώνται αν το έθνος τους θα μπορούσε να θεωρηθεί ίσο με τις υπόλοιπες μεγάλες δυνάμεις. Ταυτόχρονα, εμφανίστηκαν δύο αντικρουόμενες τάσεις. Η μία υποστήριζε ότι η Ιαπωνία θα έπρεπε να συνταχθεί με τη Δύση, ενώ η άλλη ότι θα έπρεπε όλες οι ασιατικές χώρες να ενώσουν τις δυνάμεις τους σε ένα αγώνα εναντίον της. Σε μια τέτοια κατάσταση, η αρχική ευφορία του κοινού για την νίκη δεν κράτησε πολύ. Οι ανεπαρκείς διπλωματικές επιτυχίες στο Πόρτσμουθ και η αίσθηση ότι χάνεται η ιαπωνική ταυτότητα, προκάλούσαν απογοήτευση και θλίψη. (Kowner, 2007).

Η επίδραση του πολέμου στον ιαπωνικό μιλιταρισμό ήταν αποφασιστική και διήρκησε μέχρι την διάλυση του ιαπωνικού στρατού και ναυτικού το 1945. Ο πόλεμος ανέδειξε τους αξιωματικούς, αποτέλεσε σημείο αναφοράς για την στρατιωτική εκπαίδευση, ήταν αιτία για αύξηση των εξοπλιστικών δαπανών και για την καλλιέργεια μαχητικού ήθους. Παράλληλα, η εμπειρία που αποκτήθηκε μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σε επόμενη πολεμική σύγκρουση. Οι δύο διαδοχικές νίκες απέναντι σε εχθρούς που υπερτερούσαν σε μέγεθος, ενίσχυσαν την άποψη ότι το μαχητικό πνεύμα

των Ιαπώνων (Yamato Damashii) μπορούσε να ισοσκελήσει, αν όχι να υπερκεράσει, τις ελλείψεις σε στρατιωτικό εξοπλισμό και αριθμό στρατιωτών. Στις δεκαετίες που ακολούθησαν, το δόγμα του ιαπωνικού πνεύματος έπαιξε σπουδαίο ρόλο στην στρατιωτική συμπεριφορά των Ιαπώνων, ωθώντας τους διοικητές να παίρνουν ρίσκα στο πεδίο της μάχης και τους απλούς στρατιώτες να πολεμούν μέχρις εξάντλησης και να θυσιάσουν τις ζωές τους. (Kowner, 2007).

Οι υποχωρήσεις που οδήγησαν στην υπογραφή της ειρήνης έγιναν αφορμή για να ασκηθεί κριτική στην κυβέρνηση. Αρκετοί πολιτικοί ώθησαν το κοινό να απορρίψει τη συνθήκη, η οποία δεν είχε εκπληρώσει τις επιθυμίες των Ιαπώνων για κατάκτηση ρωσικών εδαφών και πληρωμή αποζημιώσεων. Ως αποτέλεσμα, βίαιες διαδηλώσεις ξέσπασαν στο Τόκιο με την αστυνομία και το στρατό να καλούνται να παρέμβουν. Στις 6 Σεπτεμβρίου του 1905, μία μέρα μετά την υπογραφή της συνθήκης, κηρύχθηκε στρατιωτικός νόμος - πρώτη φορά για την καταστολή διαδηλώσεων. Αυτές οι αναταραχές, γνωστές ως Εξεγέρσεις Χιμπίγια, θεωρούνται ως ένδειξη δημιουργίας ενός αστικού μαζικού κινήματος, το οποίο ήταν μια πρώτη έκφραση της κοινωνίας των πολιτών, έπαιξε ενεργό ρόλο στην ιαπωνική πολιτική, και έθεσε τις βάσεις για την σύγχρονη δημοκρατία στην Ιαπωνία. (Shichor, 2007).

Πόλεμος και Οικονομία

Η ρωσική οικονομική πολιτική που ασκήθηκε κατά την περίοδο που ήταν υπουργός οικονομικών ο Βίττε (γνωστή και ως Σύστημα Βίττε) ήταν καρποφόρα. Ο κρατικός προϋπολογισμός υπερδιπλασιάστηκε μέσα σε 30 χρόνια, συγκεκριμένα από 415 εκατομμύρια ρούβλια, το 1867, έφτασε στο ένα δισεκατομμύριο ρούβλια το 1897. Παρόλα αυτά, μια παγκόσμια οικονομική ύφεση που ξεκίνησε το 1900, επηρέασε βαθιά τη ρωσική οικονομία. Μέχρι την κρίση φαινόταν ότι η εξωτερική πολιτική του Συστήματος Βίττε ήταν επιτυχής. Η Ρωσία είχε επεκταθεί στις αγορές της Άπω Ανατολής, αποκλείοντας τους ανταγωνιστές. Η σταδιακή αύξηση των εντάσεων στις σχέσεις με την Αγγλία και την Ιαπωνία απειλούσε την οικονομική της επέκταση στην Ασία. Ταυτόχρονα, παρασύρθηκε στην κούρσα ναυτικής υπεροχής στον Ειρηνικό. Τα οικονομικά της Αυτοκρατορίας βρέθηκαν σε κρίση και η κυβέρνηση έπρεπε είτε να περιορίσει τα έξοδα, είτε να ζητήσει βοήθεια από ξένα χρηματιστήρια. Και όλα αυτά σε καιρό ειρήνης. (Ananich, 2007).

Με την έναρξη του Ρωσοϊαπωνικού Πολέμου, τον Φεβρουάριο του 1904, έγινε ξεκάθαρο ότι ο δανεισμός από το εξωτερικό θα ήταν απαραίτητος. Μεγάλο μέρος της χρηματοδότησης του πολέμου βασιζόταν σε ξένες αγορές και κατά συνέπεια αποτελούσε διεθνές ζήτημα. Ο Βίττε είχε εξασφαλίσει ένα μεγάλο δάνειο από τη Γερμανία, όμως ο μεγαλύτερος πιστωτής της Ρωσίας παρέμενε η Γαλλία. Λόγω των τεταμένων σχέσεων με την Αγγλία στις αρχές του 1904, το ρωσικό υπουργείο οικονομικών δεν μπορούσε να προσεγγίσει τους τραπεζίτες του Λονδίνου. Παρά τα τεράστια δάνεια, η οικονομική κατάσταση παρέμενε ασταθής και δεν είχε επανέλθει στα προ του πολέμου επίπεδα μέχρι το τέλος του 1906. Η ρωσική οικονομία ανέκαμψε το 1907 και σταθεροποιήθηκε πλήρως το 1909, αφού ο Στολύπιν αποπλήρωσε όλα τα πολεμικά δάνεια. Η Ρωσία είχε δανειστεί συνολικά 1,9 δισεκατομμύρια ρούβλια και αποπλήρωσε 6,1 δισεκατομμύρια, δηλαδή ποσό τριπλάσιο. Το μεγαλύτερο μέρος αυτής της διαφοράς οφειλόταν στους τόκους των δανείων. Μετά το 1909, η Ρωσία δεν ξαναδανείστηκε από το εξωτερικό μέχρι τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. (Ananich, 2007).

Η Ιαπωνία εξέπληξε τον κόσμο, όχι μόνο επικρατώντας της Αυτοκρατορικής Ρωσίας, αλλά και καταφέροντας να χρηματοδοτήσει το πολεμικό κόστος, που άγγιζε το ένα δισεκατομμύριο δολάρια, από δάνεια προερχόμενα από τις ΗΠΑ. Αυτή η οικονομική επιτυχία ήταν το επιστέγασμα μιας σαρανταετούς προσπάθειας να αποκτήσει διεθνή πιστωτική αξιοπιστία. Ο πόλεμος είχε μια σημαντική επίδραση και στις ΗΠΑ, αφού τα δάνεια της Ιαπωνίας συνετέλεσαν στην τοποθέτηση της Wall Street στον παγκόσμιο οικονομικό χάρτη. Κατά τις διαπραγματεύσεις για την ειρήνη, η χρηματοδοτική δύναμη της Αμερικής ανάγκασε την Ιαπωνία να παραιτηθεί από την απαίτησή της για πολεμικές αποζημιώσεις. Η Ιαπωνία, ίσως νιώθοντας προδομένη, δεν ξαναπήρε δάνεια από τις ΗΠΑ για τα επόμενα είκοσι χρόνια, μέχρι το 1923. Τότε, λόγω ενός καταστροφικού σεισμού, αναγκάστηκε να αναζητήσει εκ νέου χρηματοδότηση από διεθνείς πηγές. (Miller, 2005).

Λίγο πριν ξεκινήσει ο πόλεμος με τη Ρωσία, η Ιαπωνία είχε βαδίσει προς την εκβιομηχάνιση, είχε σταθεροποιήσει τη σύνδεση του γιεν με τον χρυσό, είχε αναπληρώσει τα αποθεματικά της, ενώ παράλληλα έχτιζε μια διεθνούς επιπέδου στρατιωτική δύναμη. Ήδη από την έναρξή του, αυτός ο πόλεμος φάνηκε ότι θα ήταν πιο κοστοβόρος από τον Σινοϊαπωνικό. Διήρκεσε δεκαοκτώ μήνες και κόστισε στην Ιαπωνία, όπως προαναφέρθηκε, σχεδόν ένα δισεκατομμύριο δολάρια. Τέσσερα χαρακτηριστικά της χρηματοδοτικής εκστρατείας ξεχωρίζουν. Αρχικά, οι εξελίξεις του

πολέμου ήταν καθοριστικός παράγοντας για τη χρηματοδότηση της Ιαπωνίας. Οι μεγάλες νίκες του 1905, εξασφάλισαν την δανειοδότηση με ευνοϊκούς όρους. Κυρίαρχο ρόλο έπαιξαν επίσης οι Αμερικανοί χρηματιστές που, αν και υπέγραψαν μόνο το 44% των ομολόγων, καθόρισαν τους όρους και για τα υπόλοιπα. Ακόμη, κάθε επιτυχής δανεισμός λειτουργούσε ως εφαλτήριο για τον επόμενο. Τέλος, ο ρυθμός χρηματοδότησης της Ιαπωνίας ήταν αλληλένδετος με τις στρατηγικές που οδήγησαν στη νίκη και στη σύναψη ειρήνης. (Miller, 2005).

Πέρα από τον εξωτερικό δανεισμό όμως, η Ιαπωνία μπόρεσε να σχεδιάσει μια επιτυχημένη οικονομική πολιτική χάρη στη αποτελεσματική λειτουργία της Τράπεζας της Ιαπωνίας. Κάτω από την αυστηρή καθοδήγηση του υπουργείου οικονομικών, η Τράπεζα είχε δύο βασικές λειτουργίες: να οργανώνει τον βραχυπρόθεσμο δανεισμό και να διευθετεί τα εσωτερικά ομόλογα, λειτουργίες που ήταν ιδιαίτερα σημαντικές καθώς το πολεμικό κόστος ήταν μεγαλύτερο από τις αρχικές εκτιμήσεις. (Keishi, 2007).

Συμπεράσματα

Η επέκταση των δραστηριοτήτων των μεγάλων δυνάμεων στους νέους κόσμους είχε δημιουργήσει νέα πολιτικά δίκτυα και νέες ισορροπίες δύναμης. Οι Ιάπωνες είχαν μόλις βγει από την απομόνωσή τους και γρήγορα υιοθέτησαν την γλώσσα των διεθνών σχέσεων εκείνης της περιόδου. Έβλεπαν τις δραστηριότητες της Ρωσίας στην Κίνα ως το προοίμιο για την κατάκτηση της Κορέας, πράγμα που ένας Ιάπωνας αξιωματούχος περιέγραψε ως “βέλος στραμμένο προς την καρδιά της Ιαπωνίας”. Με απλά λόγια, μια εχθρική δύναμη εγκατεστημένη στην κορεάτικη χερσόνησο απείχε μόνο λίγες ώρες από την ιαπωνική ακτή. (Patrikeff και Shukman, 2007).

Η σύγκρουση των δύο, η οποία ξεκίνησε την 9η Φεβρουαρίου 1904, είχε ιμπεριαλιστικά αίτια και αποτελούσε, επί της ουσίας, έναν αγώνα εδραίωσης της κυριαρχίας στις περιοχές ενδιαφέροντος της Άπω Ανατολής. Σκοπός της εδραίωσης ήταν να σταματήσει η εκμετάλλευση και ο διαμοιρασμός των συγκεκριμένων εδαφών μεταξύ των ευρωπαϊκών δυνάμεων, ο οποίος είχε ξεκινήσει, έχοντας ιμπεριαλιστικές επίσης βλέψεις, ήδη από το τέλος του Σινοϊαπωνικού Πολέμου.

Όπως γίνεται κατανοητό, τα διακυβεύματα του Ρωσοϊαπωνικού Πολέμου ήταν σημαντικά για την Ρωσία και την Ιαπωνία. Τις αλλαγές στην γεωστρατηγική, είναι φυσικό να ακολουθήσουν αναθεωρήσεις στο μέσο προώθησης των εδαφικών συμφερόντων, δηλαδή τον πόλεμο. Παλιότερα, οι πόλεμοι στηρίζονταν κατά βάση στην πειθαρχία και ελέγχονταν από αυστηρούς κανόνες. Με τον Ρωσοϊαπωνικό, αυτό άλλαξε ανεπιστρεπτί. Η πολεμική σύγκρουση έγινε λιγότερο τυποποιημένη, ενώ οι εξελίξεις στην τεχνολογία διέυρναν τις δυνατότητες του πεζικού, του ιππικού και του ναυτικού κάθε χώρας. Η χρήση των σιδηροδρόμων ως μέσο μεταφοράς στρατευμάτων και εφοδίων, τα σιδερένια ατμόπλοια, τα χαρακώματα, τα καινούρια πολυβόλα όπλα, μαζί με την εγκαθίδρυση δικτύων παρακολούθησης σε ξένες χώρες και τον εσωτερικό επικοινωνιακό αγώνα, έδωσαν νέα διάσταση στον πόλεμο κι αποτέλεσαν σταθμό για την εξέλιξή του. Ταυτόχρονα, οι Ιάπωνες στρατιωτικοί αξιωματούχοι είχαν εκπαιδευτεί σωστά και είχαν προσαρμόσει τις γνώσεις τους στους σκοπούς της χώρας με τρόπο που να γίνονται κατανοητές από τον απλό στρατιώτη και ναύτη. Από την άλλη, οι Ρώσοι αξιωματούχοι έκαναν το λάθος να αντιμετωπίζουν τους Ιάπωνες εχθρούς ως πρωτόγονους και οπισθοδρομικούς. Η εσφαλμένη εκτίμηση των δυνατοτήτων του ιαπωνικού στρατού ήταν ένα ολέθριο λάθος. (Patrikeff και Shukman, 2007).

Το λάθος αυτό αποτυπώνεται στην ήττα της Ρωσίας, η οποία, αν και διέθετε στρατιωτική και υλική υπεροχή, έπεφτε θύμα στρατηγικών σφαλμάτων και διοικητικής ανεπάρκειας.

Αναφέραμε παραπάνω ότι και οι δύο χώρες είχαν βλέψεις στην Άπω Ανατολή. Το ενδιαφέρον στρεφόταν κυρίως σε Κορέα και Μαντζουρία. Για τους Ρώσους, η επέκταση στην Μαντζουρία ήταν η συνέχιση μιας πολιτικής που ξεκινά από την εποχή του Ιβάν του Τρομερού και φτάνει μέχρι την αποικιακή πολιτική της αυτοκρατορικής κυβέρνησης. Για τους Ιάπωνες, από την άλλη, η στοχοθεσία απόκτησης εδαφών είναι σύμφυτη με την είσοδο και την εδραίωση στο διεθνές στερέωμα. Το άνοιγμα στην ενδοχώρα θα πρόσφερε στην Ιαπωνία κυριαρχία, καλλιεργήσιμη γη και εκτάσεις για πιθανή μετεγκατάσταση του αυξανόμενου πληθυσμού της. Κοινός τόπος μεταξύ των δύο χωρών είναι ότι προσπάθησαν εξίσου να συμμορφωθούν με τους κανόνες του αναδυόμενου διεθνούς συστήματος. (Patrikeff και Shukman, 2007), (Steinberg, 2008).

Με μια πρώτη ματιά η Ιαπωνία φαίνεται ότι τα κατάφερε καλύτερα. Πράγματι, ο ορθός τρόπος κατανόησης των διεθνών ισορροπιών την οδήγησε στο να δημιουργήσει τις κατάλληλες συμμαχίες που θα της εξασφάλιζαν τόσο την απομόνωση του εχθρού, όσο και οικονομική στήριξη. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι προσαρμόστηκε στις διεθνείς συνθήκες και κατάφερε να βγει νικηφόρα από τον πόλεμο, η ειρηνευτική Συνθήκη του Πόρτσμουθ την 5η Σεπτεμβρίου του 1905, δεν ανταπεξείλθε των προσδοκιών της. Το γεγονός αυτό δεν σχετίζεται απαραίτητα με την μη εκπλήρωση των αιτημάτων της, μιας και κατάφερε να υλοποιήσει κάποια από αυτά, σημαντικά ή μη. Οφείλεται περισσότερο στο ότι η Ρωσία, μετά την υπογραφή της συνθήκης, δεν έχασε την αξιοπιστία της και η θέση αυτής μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων δεν κλονίστηκε.

Ο διεθνής τύπος, έχοντας την πρόθεση να καλύψει αυτό το πρωτοφανούς εμβέλειας γεγονός, έφερε στο προσκήνιο και ασχολήθηκε λεπτομερώς με τις προσδοκίες των χωρών και τις τελικές ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις. (Patrikeff και Shukman, 2007).

Η Ρωσία, όπως και η Ιαπωνία, ήταν δεκτικές στο να υιοθετήσουν τα στοιχεία της νέας εποχής και να δημιουργήσουν ένα σύγχρονο κράτος. Παρά ταύτα, ο εκμοντερνισμός αφομοιώθηκε καλύτερα στην Ιαπωνία, σε τέτοιο σημείο μάλιστα που ορισμένοι μίλησαν για κίνδυνο απώλειας της εθνικής ταυτότητας. Είναι αλήθεια ότι η

κοινωνική δομή της χώρας σφυρηλατήθηκε εξ ολοκλήρου από την διαδικασία του εκμοντερνισμού. Η μέχρι πριν κάποια χρόνια απομονωμένη Αυτοκρατορία, εγκαθίδρυσε ένα αποτελεσματικό εκπαιδευτικό σύστημα, με την πλειονότητα του πληθυσμού να είναι εγγράμματοι και δεκτικοί στην καλλιέργεια πατριωτικού ιδεώδους. Συγκρότησε την βιομηχανία της στα πρότυπα της Δύσης και με στόχο να υποστηρίξει την πολεμική προσπάθεια. Έθεσε τις βάσεις για την εδραίωση της δημοκρατίας, με την ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών και την εμφάνιση κοινωνικών κινημάτων. Αποτέλεσε, εν ολίγοις, ένα πρότυπο για όλες τις ασιατικές χώρες.

Στον αντίποδα, η ρωσική Αυτοκρατορία αντιμετώπισε δυσκολίες απέναντι στον εκμοντερνισμό. Κινήθηκε προς την εκβιομηχάνιση, κατασκεύασε εκτεταμένο και αξιόπιστο σιδηροδρομικό δίκτυο, εκσυγχρόνισε στρατό και στόλο, αλλά βρισκόταν πάντα αντιμετώπη με μία νοθρή και διεφθαρμένη δημόσια διοίκηση. Είναι αξιοσημείωτο ότι αποτελούσε το τελευταίο καθαρά απολυταρχικό ευρωπαϊκό κράτος.

Στην προσπάθεια επέκτασης προς την Άπω Ανατολή, ο Τσάρος είδε το χάσμα ανάμεσα σε εκείνον και την ρωσική κοινωνία να διευρύνεται ανεπανόρθωτα. Η ανικανότητά του και οι λανθασμένοι πολιτικοί του χειρισμοί, στους οποίους συγκαταλέγεται και η εμπόλεμη σύρραξη με την Ιαπωνία, μείωσαν την εμπιστοσύνη που είχε ο ρωσικός λαός στο τσαρικό καθεστώς. Με αυτό τον τρόπο τέθηκαν οι βάσεις για την επανάσταση του 1905. (Patrikeff και Shukman, 2007), (Steinberg, 2008).

Βιβλιογραφία

Ananich, B., 2005. Russian Military Expenditures In The Russo-Japanese War, 1904-05. Στο: K. Devries, gen. ed. 2005. *The Russo-Japanese War in Global Perspective, History of Warfare Vol. 29*, Leiden: Brill. σσ.450-451, 462.

Auslin, R. M., 2005. Geographical Tensions. Στο: K. Devries, gen. ed. 2005. *The Russo-Japanese War in Global Perspective, History of Warfare Vol. 29*, Leiden: Brill. σσ.20-21.

Ericson, S.J., 2007. Riding The Rails: The Japanese Railways Meet The Challenge Of War. Στο: K. Devries, gen. ed. 2007. *The Russo-Japanese War In Global Perspective, History of Warfare Vol. 40*, Leiden: Brill. σσ.225-226, 248-249.

Ford, P. H., 1950. *Russian Far Eastern Diplomacy, Count Witte, and the Penetration of China, 1895-1904*. PhD. University of Chicago.

Frankel, J., 2007. The war and the fate of the tsarist autocracy. Στο: R. Kowner. ed. 2007. *The Impact of the Ruso-Japanese War*. Oxford: Routledge. σσ.59, 62-63, 66-69.

Goldfrank, D., 2005. Crimea Redux? On The Origins of The War. Στο: K. Devries, gen. ed. 2005. *The Russo-Japanese War in Global Perspective, History of Warfare Vol. 29*, Leiden: Brill. σσ.88, 90-91.

Ivanov, J., και Jowett, P., 2004. *The Russo-Japanese War 1904-05*. UK: Osprey.

Keishi, O., 2007. Japan's Monetary Mobilization For War. Στο: K. Devries, gen. ed. 2007. *The Russo-Japanese War in Global Perspective, History of Warfare Vol. 40*, Leiden: Brill. σσ.268.

Kowner, R., 2007. Between a colonial clash and World War Zero: the impact of the Ruso-Japanese War in global perspective. Στο: R. Kowner. ed. 2007. *The Impact of the Ruso-Japanese War*. Oxford: Routledge. σσ.1, 4-7, 8-11, 14-16, 18.

Kowner, R., 2007. The war as a turning point in modern Japanese history. Στο: R. Kowner. ed. 2007. *The impact of the Ruso-Japanese War*. Oxford: Routledge. σσ. 30-31, 33-34, 36-37.

Kowner, R., 2008. Japan's 'Fifteen Minutes of Glory': Managing World Opinion during the War with Russia, 1904-5. Στο: Y. Michailova and M. William Steele, eds. 2008. *Japan and Russia Three Centuries of Mutual Images*. UK: Global Oriental. σσ.47-53, 56-57, 62.

Marshall, A., 2006. *The Russian General Staff and Asia, 1800-1917*. Oxford: Routledge.

Masayuki, T., 2007. Why Did Japan Failed To Become The "Britain" Of Asia. Στο: K. Devries, gen. ed. 2007. *The Russo-Japanese War in Global Perspective, History of Warfare* Vol. 40, Leiden: Brill. σσ.295, 308-309.

Miller, S. E., 2005. Japan's Other Victory: Overseas Financing Of The Russo-Japanese War. Στο: K. Devries, gen. ed. 2005. *The Russo-Japanese War in Global Perspective, History of Warfare* Vol. 29, Leiden: Brill. σσ.465, 469-470, 474, 483.

Nish, I., 2005. Stretching Out To The Yalu: A Contested Frontier, 1900-1903. Στο: K. Devries, gen. ed. 2005. *The Russo-Japanese War in Global Perspective, History of Warfare* Vol. 29, Leiden: Brill. σσ.46-64.

Otte, G.T., 2007. The fragmenting of the old world order: Britain, the Great Powers and the war. Στο: R. Kowner. ed. 2007. *The impact of the Ruso-Japanese War*. Oxford: Routledge. σσ.91-100.

Paine, S.C.M., 2003. *The Sino-japanese War of 1894-1895: Perceptions, Power, and Primacy*. Cambridge: Cambridge University Press.

Patrikeff, F., και Shukman, H., 2007. *Railways and the Russo-Japanese War*. Oxford: Routledge.

Shichor, Y., 2007. Ironies of history: The war and the origins of East Asian radicalism. Στο: R. Kowner. ed. 2007. *The impact of the Ruso-Japanese War*. Oxford: Routledge. σσ. 202.

Steinber, W.J., 2008. Was the Russo-Japanese War World War Zero? *The Russian Review*. 67(1), σσ.1-7. Διαθέσιμο μέσω: Wiley [Τελευταία Προβολή 30 Αυγούστου 2021]. <<https://www.jstor.org/stable/20620667>>

Stone, R.D., 2006. *A MILITARY HISTORY OF RUSSIA: From Ivan the Terrible to the War in Chechnya*. USA: Praeger Security International.

Van der Oye, D. S., 2005. The Immediate Origins Of The War. Στο: K. Devries, gen. ed. 2005. *The Russo-Japanese War in Global Perspective, History of Warfare Vol. 29*, Leiden: Brill. σσ.23-34.

Westwood, N.J., 1986. *Russia Against Japan,1904-05 A New Look at the Russo-Japanese War*. London: Macmillan.

Williams, B.J., 1974. The Revolution of 1905 and Russian Foreign Policy. Στο: C. Abramsky, ed. 1974. *Essays In Honour Of E.H.Carr*. London: Macmillan. σσ.101-104, 117-118.

Yoko, K., 2007. Japan Justifies War By The “Open Door”: 1903 As Turning Point. Στο: K. Devries, gen. ed. 2007. *The Russo-Japanese War in Global Perspective, History of Warfare Vol. 40*, Leiden: Brill. σσ.205-210.

Yoshifuru, T., 2007. Unsuccessful National Unity: The Russian Home Front In 1904. Στο: K. Devries, gen. ed. 2007. *The Russo-Japanese War in Global Perspective, History of Warfare Vol. 40*, Leiden: Brill. σσ.345-347, 350.